

The contents of this report are sole responsibility of Municipality of Serres and can in no way be taken to reflect the views of the European Union, the participating countries, the Managing Authority and the Joint Secretariat.

Interreg
Greece-Bulgaria
European Regional Development Fund

«Παροχή Υπηρεσιών υποστήριξης στο Δήμο Σερρών σε συγκεκριμένα παραδοτέα των Πακέτων Εργασίας ΠΕ 3 και ΠΕ 5 στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου GREEN CREW»

Παραδοτέο 5.1.1. «Ανάπτυξη στρατηγικού πλαισίου για την ανάπτυξη του ρόλου της κοινωνικής οικονομίας στη διαχείριση των πράσινων αποβλήτων και την ανάπτυξη νέων θέσεων απασχόλησης στην περιοχή» (Develop a strategic framework for growing the role of the social economy in managing green litter and developing new green employment positions within the region)

Πίνακας περιεχομένων

Abstract	3
1.Συνεισφορά και χρήση του σχεδίου	4
1.1 Εισαγωγή στην Κοινωνική Οικονομία και στη Στρατηγική και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα	4
1.2 Τομείς δραστηριότητας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων	7
1.3 Η εξέλιξη του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ευρώπη και κυρίως στην Ελλάδα	8
1.4 Η Κοινωνική Οικονομία ως εναλλακτική πρόταση κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης	10
2.Βιωσιμότητα, προοπτική και βήματα δημιουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων	14
2.1 Δίκαιο των Φορέων Κοινωνικής Οικονομίας & Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας	16
2.1.1 Ευρωπαϊκές Πολιτικές για την Κοινωνική Οικονομία	16
2.1.2 Πρωτοβουλία EQUAL	17
2.1.3 Πρωτοβουλία SBI	18
3.Θεσμικό Πλαίσιο- ΚΑΛΟ	21
4. Νομική & Διοικητική Διαδικασία Σύστασης Κοινωνικών Επιχειρήσεων και ΚοιΣΠΕ	22
5. Υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης των αποβλήτων	25
6. Παρουσίαση πολιτικών	29
7. Τοπικό σχέδιο διαχείρισης στερεών αποβλήτων Σερρών	31
8. Κοινωνική οικονομία και διαχείριση βιοαποβλήτων	38
9. Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις	43
10. Συνεταιρισμοί Εργαζομένων	47
10.1 Κοινωνική Δικτύωση- Συνεργίες	51
10.2 Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας	54
10.3 Παράγοντες Ανάπτυξης των Κοινωνικών Επιχειρήσεων	61
10.4 Κοινωνικό Κεφάλαιο	65
10.5. Δίκτυα και Clusters Κοινωνικών Επιχειρήσεων	66
10.6 Βασικές οδηγίες και τεχνικές επιχειρησιακής δικτύωσης και δράσεις διασύνδεσης	105
11. Σύνοψη	107
Βιβλιογραφία	110

Abstract

This report entitled “Develop a strategic framework for growing the role of the social economy in managing green litter and developing new green employment positions within the region” is the Deliverable 5.1.1 of the project «Green” employment in the management of biowastes» which has joint the program INTERREG V-A GREECE – BULGARIA 2014-2020. In this project, the functions of the social economy are analyzing and the characteristics that contribute to the promotion of social entrepreneurship, which are the main objective of this research, are deleted. The social economy, on a small scale, as in the specific case of the Municipality of Serres, can observe and record conditions so that they can be applied in other cases (areas). The social economy when applied "accommodates" sustainability and the prospect of improving the current situation too. The social character of this program is crucial to the overall development of the economy, which is a key aspect of the strategic plan of both countries, Greece, and Bulgaria. In particular, the collection and composting of organic waste is a genuine example of the eco-innovation that was implemented during this program. Their promotion leads to the reduction of the management costs, the emergence of new opportunities for growth, the creation of new jobs for the unemployed, the creation of young professionals in the field of recycling and the agricultural economy, the reuse of bio-waste, the enhancement of skills and the building of diversified local economies.

1.Συνεισφορά και χρήση του σχεδίου

Στο συγκεκριμένο έργο αναλύοντας τις λειτουργίες της κοινωνικής οικονομίας διαγράφονται τα χαρακτηριστικά που συμβάλουν στην προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, που είναι και το βασικό επιδιωκόμενο της παρούσης έρευνας. Η κοινωνική οικονομία, σε μικρή κλίμακα, όπως στην συγκεκριμένη περίπτωση του Δήμου Σερρών, δύναται για παρατήρηση και καταγραφή συνθηκών ώστε να εφαρμοστούν και σε άλλες περιπτώσεις (περιοχές). Η κοινωνική οικονομία όταν εφαρμόζεται «φιλοξενεί» την βιωσιμότητα και την προοπτική βελτίωσης της ισχύουσας κατάστασης. Ο κοινωνικός χαρακτήρας του συγκεκριμένου προγράμματος είναι κρίσιμος στη γενικότερη ανάπτυξη της οικονομίας που αποτελεί βασική πτυχή του στρατηγικού σχεδίου και των δυο χωρών, Ελλάδας- Βουλγαρίας. Ειδικότερα, η συλλογή και κομποστοποίηση οργανικών αποβλήτων αποτελεί ένα αυθεντικό παράδειγμα της οικολογικής καινοτομίας που εφαρμόστηκε στο πλαίσιο του προγράμματος. Η προώθησή τους οδηγεί στην ελάττωση του κόστους διαχείρισης, την ανάδειξη νέων ευκαιριών για ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης για ανέργους, νέους επαγγελματίες στον τομέα της ανακύκλωσης και της γεωργικής οικονομίας, την επαναχρησιμοποίηση βιολογικών αποβλήτων, την ενίσχυση δεξιοτήτων και την οικοδόμηση διαφοροποιημένων τοπικών οικονομιών.

1.1 Εισαγωγή στην Κοινωνική Οικονομία και στη Στρατηγική και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

1.1.1 Ορισμοί, χαρακτηριστικά, σκοποί

Ανάμεσα στο Κράτος και στην αγορά είχε -πολύ πριν την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης- αρχίσει να αναπτύσσεται σε πολλές προηγμένες αλλά και σε αναπτυσσόμενες οικονομίες ένας τρίτος τομέας, ο επονομαζόμενος τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας. Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει τους μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς, τις κοινωνικές επιχειρήσεις, τους συνεταιρισμούς και διάφορους τύπους ενώσεων που στηρίζονται στην αυτο-οργάνωση των πολιτών και στην εθελοντική προσφορά υπηρεσιών. Προσπαθεί να καλύψει «κενούς χώρους» στη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών, συνήθως κοινωνικού χαρακτήρα, των οποίων η παραγωγή και η διάθεση από τους μηχανισμούς της ελεύθερης αγοράς κρίνεται ασύμφορη, η δε παροχή τους από το κράτος πολλές φορές ανέφικτη.

Ο Defourny οριοθετεί την έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας δίνοντας τον ακόλουθο ορισμό, ο οποίος χρησιμοποιείται στις περισσότερες χώρες και έχει ως εξής:

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι πολλοί επιστήμονες, κυρίως οικονομολόγοι και κοινωνιολόγοι, προσπαθούν να θεωρητικοποιήσουν και να οριοθετήσουν το περιεχόμενο της Κοινωνικής Οικονομίας. Οι όροι τους οποίους χρησιμοποιούν εναλλακτικά, και οι οποίοι δεν είναι άμοιροι θεωρητικών και πρακτικών συνεπειών, είναι αλληλέγγυα οικονομία, εναλλακτική οικονομία, τρίτος τομέας της οικονομίας ή τριτογενές σύστημα, τεταρτογενής οικονομία και κοινωνική οικονομία της αγοράς. (Μητροσύλη, 2007 σ. 2).

Αν και οι παραπάνω έννοιες διαφοροποιούνται, τόσο ως προς την κριτική τους τοποθέτηση απέναντι στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, καθώς και την ανάμειξη του κράτους και της αγοράς στο έργο τους, όσο και ως προς το πρακτικό σκέλος, σχετικά με τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην κάθε μορφής οικονομία, με αποτέλεσμα τα όρια να μην είναι πάντοτε ευδιάκριτα (Montana και Charnon, 2002 σ. 63), ωστόσο ταυτίζονται τελικά σε πολλά σημεία, καθώς κοινό τους σημείο είναι η αναζήτηση λύσεων προς όφελος του ανθρώπου σε σχέση με το κυρίαρχο οικονομικό σύστημα και την κρίση του Κράτους Πρόνοιας.

Ως «Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας» στο Νόμο 4430/2016 ορίζονται:

α. Οι **Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις**,

β. οι **Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.)** που διέπονται από το άρθρο 12 του Ν. 2716/1999 (Α' 96), συμπληρωματικά από τις διατάξεις του Ν. 1667/1986 (Α'196), του άρθρου 12 του Ν. 3842/ 2010 (Α' 58) και του παρόντος νόμου (4430/2016),

γ. οι **Συνεταιρισμοί Εργαζομένων**, που συστήνονται με το άρθρο 24 του Νόμου 4430/2016

δ. οποιοδήποτε άλλο μη μονοπρόσωπο νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα, όπως ιδίως αγροτικοί συνεταιρισμοί του Ν. 4384/2016 (Α' 78), αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986, Αστικές Εταιρίες των άρθρων 741 επ. του Α.Κ., εφόσον σωρευτικά συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

- Αναπτύσσει δραστηριότητες συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας, όπως ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 2 του νόμου 4430/2016.
- Μεριμνά για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή των μελών του και εφαρμόζει δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων, σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος μία ψήφος, ανεξάρτητα από τη συνεισφορά κάθε μέλους.
- Το καταστατικό του προβλέπει περιορισμούς στη διανομή του ως εξής:
 - i. ποσοστό τουλάχιστον 5% διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού,

- ii. ποσοστό έως 35% αποδίδεται στους εργαζόμενους του Φορέα, εκτός κι αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου iii,
 - iii. το υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας.
- Εφαρμόζει σύστημα σύγκλισης στην αμοιβή της εργασίας, κατά το οποίο ο ανώτατος καθαρός μισθός δεν μπορεί να υπερβαίνει περισσότερο από τρεις φορές τον κατώτατο, εκτός και αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν διαφορετικά. Η υποχρέωση του προηγούμενου εδαφίου ισχύει και σε οποιαδήποτε μορφή σύμπραξης δύο ή περισσότερων Φορέων ΚΑΛΟ.
 - Αποβλέπει στην ενδυνάμωση των οικονομικών δραστηριοτήτων του και τη μεγιστοποίηση της παραγόμενης κοινωνικής ωφέλειας μέσω της οριζόντιας και ισότιμης δικτύωσης με άλλους φορείς ΚΑΛΟ.
 - Δεν έχει ιδρυθεί και δεν διοικείται άμεσα ή έμμεσα από Ν.Π.Δ.Δ. ή Ο.Τ.Α. α' ή β' βαθμού ή από άλλο νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Η Έννοια της Κοινωνικής Επιχείρησης δεν ταυτίζεται με την έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επικρατέστερος ορισμός για την Κοινωνική Επιχείρηση είναι αυτός που προέρχεται από το ερευνητικό δίκτυο EMES, το οποίο προτίμησε, αντί ενός ορισμού κλασσικού τύπου, να κατασκευάσει ένα σύνολο οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών της κοινωνικής επιχείρησης.

1.1.2 Αρχές της Κοινωνικής Οικονομίας και των Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Οι βασικές αρχές που διαμόρφωσαν την Κοινωνική Οικονομία στον 19ο και 20^ο αιώνα και συνεχίζουν ακόμη να την χαρακτηρίζουν, είναι:

- 1) Η ελεύθερη συμμετοχή
- 2) Η δημοκρατική διοίκηση: «ένα πρόσωπο, μια ψήφος»
- 3) Η δίκαιη (περιορισμένη) διανομή του πλεονάσματος
- 4) Το αδιαίρετο, ολικώς ή μερικώς, του ιδίου κεφαλαίου
- 5) Η αλληλεγγύη
- 6) Το προβάδισμα του ατόμου έναντι του κεφαλαίου
- 7) Η ανεξαρτησία απέναντι στο κράτος ή σε κάθε δημόσια συλλογικότητα.

1.2 Τομείς δραστηριότητας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Ξεκινώντας από τα οικονομικά χαρακτηριστικά, παρατηρούμε ότι η έμφαση στη συνεχόμενη παραγωγική δραστηριότητα έχει ως στόχο να οριοθετήσει τις κοινωνικές επιχειρήσεις έναντι άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Το κριτήριο της αυτονομίας τονίζει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις ακόμα και αν δέχονται κρατικές επιχορηγήσεις έχουν δικαίωμα στην αυτοτέλεια της διοίκησής τους. Η ανάληψη ρίσκου χαρακτηρίζει την επιχειρηματική πρωτοβουλία, ενώ το τελευταίο οικονομικό κριτήριο διαχωρίζει τις κοινωνικές επιχειρήσεις από εθελοντικές ομάδες εφόσον προβλέπει την ύπαρξη αμειβόμενου προσωπικού.

Περνώντας στα κοινωνικά κριτήρια, η κοινωνική αποστολή βρίσκεται στο επίκεντρο της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και δεν θεωρείται συμπληρωματική λειτουργία. Η συλλογική πρωτοβουλία τονίζει ότι πρόκειται για εγχειρήματα που απαιτούν τη δημιουργία μίας ομάδας. Επίσης, δίνεται σημασία στην αξία των συνεταιριστικών αρχών και συγκεκριμένα στην αρχή «ένα άτομο-μία ψήφος», ενώ τίθεται το ζήτημα της συμμετοχικότητας και της δημοκρατικής διοίκησης. Αυτή η διάσταση έχει ενσωματωθεί στις νομικές μορφές που έχουν θεσμοθετηθεί για τις κοινωνικές επιχειρήσεις σε διάφορες χώρες της Ε.Ε. (βλ. ενότητα «Η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα στην Ευρωπαϊκή Περιφέρεια»). Τέλος, οι κοινωνικές επιχειρήσεις δεν απαγορεύουν τη διανομή των κερδών, αλλά θέτουν περιορισμούς ώστε να μην καθορίσει η μεγιστοποίηση του κέρδους τη λειτουργία τους.

Αναφορικά με το πεδίο δραστηριοποίησης, οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να ταξινομηθούν στα ακόλουθα πεδία:

- Εργασιακή (επαν-)ένταξη ατόμων που απειλούνται ή βιώνουν συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού (κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης)
- Παροχή υπηρεσιών στο ευρύ κοινό (κοινωνικών, υγείας, πρόνοιας, πολιτισμού, περιβάλλοντος, βιώσιμης ανάπτυξης)
- Ηθικό εμπόριο (πρωτοβουλίες σύνδεσης παραγωγών και καταναλωτών με δίκαιους όρους)

Ο πυρήνας, εν τέλει, της κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι απλός: δημιουργείται μια οργανωμένη μονάδα, που έχει μεν την μορφή επιχείρησης, αλλά ο στόχος της δεν είναι η μεγιστοποίηση των κερδών, όσο η υποστήριξη μιας κοινωνικής ανάγκης. Η φύση αυτής της επιχείρησης ποικίλλει. Μπορεί να παράγει ένα οποιοδήποτε καταναλωτικό προϊόν, αλλά να προσφέρει ένα μεγάλο μέρος των κερδών της για κοινωνικούς σκοπούς. Κάτι τέτοιο συμβαίνει με την παραγωγή μπίρας Finnegans στις ΗΠΑ, που δίνει όλα τα κέρδη της για καλό σκοπό. Σε άλλη

περίπτωση, μπορεί να έχει αποκλειστικά κοινωνικό σκοπό, όπως οι ελληνικοί Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (ΚοιΣΠΕ).

1.3 Η εξέλιξη του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ευρώπη και κυρίως στην Ελλάδα

Η ιδιαίτερη δυναμική του τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας, βασίζεται, μεταξύ άλλων, στη διαπίστωση ότι σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ε.Ε. έχουν αυξηθεί και λόγω της οικονομικής δυσπραγίας σημαντικά τα προβλήματα ένταξης στην αγορά εργασίας και γενικότερα εκείνα της κοινωνικο-οικονομικής ενσωμάτωσης των ατόμων εκείνων που θεωρούνται ως «λιγότερο ευνοημένα» ή «μειονεκτούντα».

Έχουν, δηλαδή, περιοριστεί σημαντικά οι δυνατότητες των ατόμων αυτών για πρόσβαση σε υπηρεσίες και προϊόντα που διαθέτει η παραδοσιακή ιδιωτική αγορά, ενώ παράλληλα, λόγω της άσκησης περιοριστικών δημοσιονομικών πολιτικών, διαπιστώνεται δυστοκία στην προσφορά τους.

Από την άλλη πλευρά, είναι δεδομένο ότι η ανάπτυξη δραστηριοτήτων ευρέως φάσματος στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας συνέβαλε τα τελευταία χρόνια στη στήριξη της απασχόλησης και στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε πολλές χώρες της Ε.Ε. Ακριβώς γι' αυτό το λόγο ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τόσο στο πλαίσιο της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου (2007-2013), όσο και κατά την νέα προγραμματική περίοδο (2014-2020), μέσα από τα μέτρα που προβλέπει η Κοινωνική Επιχειρηματική Πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Social Business Initiative).

Σε πολλές χώρες μέλη της Ε.Ε. με μακροχρόνια παράδοση στη λειτουργία μη κερδοσκοπικών οργανισμών και φορέων συνεταιριστικού χαρακτήρα, η Κοινωνική Οικονομία έχει βρει εδώ και αρκετό χρόνο γόνιμο έδαφος ανάπτυξης, ενώ έχει ενισχυθεί με κατάλληλα μέτρα πολιτικής. Έτσι, η Κοινωνική Οικονομία αντιπροσωπεύει το 6% της συνολικής απασχόλησης με 11.000.000 εργαζομένους και το 6,7% της μισθωτής απασχόλησης στην Ευρώπη. Στην Ισπανία, στη δεκαετία 1990-2000, η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας είναι της τάξης του 57,95% (από 224.000 θέσεις εργασίας σε περίπου 354.000 το 2000).

Στην Ιταλία, μεταξύ 1991 και 2001 η αύξηση στην απασχόληση για τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς ανέρχεται στο 400% (από 27.000 θέσεις το 1991 σε 149.000 το 2001).

Έτσι, η Κοινωνική Οικονομία και κυρίως η Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, παρά τη δυσκολία ορισμού της, είναι μια ζωντανή πραγματικότητα σε όλες τις ανεπτυγμένες δυτικές κοινωνίες, αλλά ήταν -μέχρι πρόσφατα- κάτι άγνωστο στην Ελλάδα.

Μέχρι και το 2011, έτος θεσμοθέτησης της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης, οι δραστηριότητές του τομέα δε θα χαρακτηρίζονταν ιδιαίτερα αναπτυγμένες στην Ελλάδα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η απασχόληση στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας να αντιπροσωπεύει μόλις το 1,8% της συνολικής απασχόλησης και το 2,9% της μισθωτής.

Πιο συγκεκριμένα, τη μόνη αναγνωρισμένη με νόμο σύγχρονη μορφή Κοινωνικής Επιχείρησης στην Ελλάδα αποτελούσαν μέχρι πρόσφατα οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.ΣΠΕ) (νόμος 2716/1999, άρθρο 12), ενώ το 2011, οπότε και ψηφίστηκε ο Νόμος 4019 «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις» δημιουργήθηκε το θεσμικό υπόβαθρο για την αναγνώριση της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης ως μία sui generis μορφή επιχείρησης. Ως αποτέλεσμα, στο Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας του Υπουργείου Εργασίας έχουν εγγραφεί μέχρι σήμερα περισσότερες από 1.000 Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.).

Στην τρέχουσα Προγραμματική περίοδο 2014-2020 η Κοινωνική Οικονομία αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα για την Πολιτεία, η οποία αποτυπώνεται στο όραμα της νέας Εθνικής Στρατηγικής, στους σκοπούς και στους άξονες παρέμβασης.

Υπό αυτό το πρίσμα, η Κ.Α.Ο. συνδέεται οριζόντια με πολλαπλά επίπεδα πολιτικής:

- Καταπολέμηση ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού μέσα από τη διαφορετική οργάνωση της εργασίας (συλλογική ιδιοκτησία, συλλογικός έλεγχος, δημοκρατική διοίκηση).
- Παραγωγική ανασυγκρότηση με έμφαση στην επαναλειτουργία εγκαταλειμμένων/πτωχευμένων επιχειρήσεων με τη συμμετοχή των (πρώην) εργαζομένων, αλλά και την ανάπτυξη διαφανών σχέσεων συνεργασίας και σύμπραξης ανάμεσα στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και σε σχήματα της ΚΟ σε νέα πεδία οικονομικής δραστηριοποίησης (προγραμματικές συμφωνίες, παραχώρηση χώρων και εξοπλισμού σε σχήματα της ΚΟ).
- Οικονομική ανάπτυξη μέσα από την ανάπτυξη εγχειρημάτων της ΚΟ σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας με έμφαση στην κοινωνική και περιβαλλοντική καινοτομία και μέσα από την αξιοποίηση του υψηλού μορφωτικού κεφαλαίου του ανθρώπινου δυναμικού στην Ελλάδα.
- Εμβάθυνση της δημοκρατίας μέσα από τη συγκρότηση του δημόσιου χώρου με τρόπο που επιτρέπει τη θέσπιση του κοινωνικού διαλόγου, τον κοινωνικό έλεγχο και τη συνδιαχείριση των κοινών αγαθών.

Στο πλαίσιο αυτού του πολιτικού παραδείγματος, η Κ.Αλ.Ο. δεν εργαλειοποιείται αποκλειστικά ως όχημα για την καταπολέμηση της ανεργίας των πλέον αποκλεισμένων ομάδων, αλλά αποτελεί ένα σύνολο αλληλοσυνδεόμενων και ανατροφοδοτούμενων στόχων.

Η νέα Εθνική Στρατηγική εντάσσεται σε αυτό το στρατηγικό όραμα και επιδιώκει να:

- Ενισχύσει την ανάπτυξη όλων των μορφών της Κοινωνικής Οικονομίας και όχι μόνο των Κοιν.Σ.Επ. του Ν. 4019/2011.
- Διευκολύνει τη δικτύωση των σχημάτων στο πεδίο ανεξαρτήτως νομικής μορφής.
- Δημιουργήσει χώρο για τη συμπαραγωγή δημόσιας πολιτικής ανάμεσα σε αντιπροσωπευτικά δίκτυα της ΚΟ και τις δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα.
- Διαχύσει την ιδέα της ΚΟ και αναδείξει δημόσια τις πρακτικές που αναπτύσσονται εντός της.

Η νέα Εθνική Στρατηγική που εκπονήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας λειτουργεί συμπληρωματικά και ενισχυτικά του νέου νόμου για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία.

Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι αρμόδιο για το σύνολο των πολιτικών στο πεδίο της Κ.Αλ.Ο.. Συγκεκριμένα, το Υπουργείο:

- Σχεδιάζει, προωθεί και παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών για την Κ.Αλ.Ο.
- Κατευθύνει και διευκολύνει το διυπουργικό συντονισμό όπου αυτό απαιτείται.
- Επιβλέπει τη λειτουργία των σχετικών με το πεδίο δημόσιων υπηρεσιών.

1.4 Η Κοινωνική Οικονομία ως εναλλακτική πρόταση κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης

Η ενίσχυση του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας και η ανάδειξη του ρόλου της στο μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης που μαστίζει την Ελλάδα, στην κοινωνική ένταξη και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, αποτελεί έναν από τους κεντρικούς αναπτυξιακούς άξονες της ελληνικής , αλλά και της ευρωπαϊκής πολιτικής ατζέντας.

Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) είναι μια καινοτόμος μορφή ιδιωτικής επιχείρησης που θεσμοθετήθηκε σχετικά πρόσφατα στην Ελλάδα και επαναπροσδιορίζεται στο νέο Νόμο για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία. Είναι μια μορφή αστικού συνεταιρισμού, όπου μια ομάδα ατόμων (5 ή περισσότεροι άνθρωποι) ενώνουν τις δυνάμεις τους για να κάνουν μια κοινά διοικούμενη εταιρεία. Ο καθένας έχει μια ψήφο και έτσι ο κάθε συνεταιίρος έχει λόγο στη

διοίκηση της Κοιν.Σ.Επ. Συνεταίρος σε μια Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι οποιοσδήποτε: άνεργος, επιχειρηματίας, φοιτητής, συνταξιούχος, εργαζόμενος, δημόσιος υπάλληλος κοκ.

Οι Κοιν.Σ.Επ. και οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων (θεσμοθετούνται με το νέο Νόμο για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία ως Φορέας Κ.ΑΛ.Ο.) μπορούν να δράσουν ως εργαλεία ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας, και αυτό οφείλεται στον τρόπο λειτουργίας τους. Ο τρόπος λειτουργίας των Κοιν.Σ.Επ., ειδικότερα, επικεντρώνεται στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- ο κοινός κοινωνικός σκοπός - κοινωνική ωφέλεια
- ο αύξηση απασχόλησης
- ο στήριξη ευπαθών και ειδικών ομάδων
- ο προώθηση δράσεων συλλογικότητας - συλλογικού οφέλους-βιώσιμης ανάπτυξης
- ο προστασία συλλογικών αγαθών μέσω αναπτυξιακών, οικονομικών και κοινωνικών πρωτοβουλιών τοπικού, περιφερειακού ή ευρύτερου χαρακτήρα
- ο κέρδος από δράσεις που εξυπηρετούν το κοινωνικό συμφέρον
- ο δίκαιη και δημοκρατική συμμετοχή
- ο διαφάνεια λειτουργίας
- ο ένα μέλος - μια ψήφος (ανεξαρτήτως συνεταιριστικών μερίδων)
- ο μέλη της Διοικούσας Επιτροπής = μέλη της Κοιν.Σ.Επ.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενα κεφάλαια οι Κοιν.Σ.Επ. διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης και Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής ωφέλειας. Και οι δύο μορφές κοινωνικών επιχειρήσεων αποτελούν δυναμικά εργαλεία οικονομικής ανάπτυξης εξυπηρετώντας παράλληλα κοινωνικούς σκοπούς. Με άλλα λόγια θα μπορούσαμε να πούμε, ότι οι Κοιν.Σ.Επ. αναλαμβάνουν επιχειρηματικές δραστηριότητες οι οποίες αποβλέπουν στην παραγωγή κοινωνικής¹ και συλλογικής² ωφέλειας με όρους κοινωνικής καινοτομίας³.

Σκοπός, ειδικότερα, των Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης είναι η ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις Ευάλωτες και Ειδικές Ομάδες του πληθυσμού. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται, αφενός, τα άτομα με αναπηρίες, τα εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες άτομα, οι οροθετικοί, οι φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι, οι ανήλικοι παραβάτες και αφετέρου τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας και παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, οι άστεγοι (και άποροι), οι οικονομικοί μετανάστες, οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο, οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, τα άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και οι μακροχρόνια άνεργοι κάτω των είκοσι πέντε και άνω των πενήντα ετών. Σκοπός των Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης είναι η παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών κοινωνικού προνοιακού χαρακτήρα σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού. Στις ομάδες αυτές περιλαμβάνονται οι ηλικιωμένοι, τα βρέφη,

τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με χρόνιες παθήσεις. Για την ίδρυση απαιτούνται τουλάχιστον 5 μέλη.

1 Ως «κοινωνική ωφέλεια» ορίζεται η εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών τοπικού ή ευρύτερου χαρακτήρα αξιοποιώντας την κοινωνική καινοτομία, μέσα από δραστηριότητες «βιώσιμης ανάπτυξης» ή παροχής «κοινωνικών υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος» ή παροχής υπηρεσιών ένταξης ευάλωτων ή ειδικών ομάδων, όπως αυτές ορίζονται στον σχετικό άρθρο του Νόμου 4430/2016. Ο τρόπος εξυπηρέτησης της κοινωνικής ωφέλειας πρέπει να περιγράφεται ρητά και με σαφήνεια στο καταστατικό του φορέα κοινωνικής οικονομίας.

2 Ως «συλλογική ωφέλεια» ορίζεται η από κοινού εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, μέσα από τη δημιουργία ισότιμων σχέσεων παραγωγής, τη δημιουργία θέσεων σταθερής και αξιοπρεπούς εργασίας και τη συμφιλίωση προσωπικής, οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

3 Ως «κοινωνική καινοτομία» ορίζεται η παραγωγή προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών, οι οποίες αναπτύσσονται για να ικανοποιούν κοινωνικές ανάγκες και βασίζονται στην ενεργοποίηση κοινωνικών δυνάμεων τόσο του κόσμου της εργασίας κατά τη διαδικασία παραγωγής, όσο και της υπόλοιπης κοινωνίας που δέχεται τα προϊόντα και τις υπηρεσίες κατά τη διαδικασία της κατανάλωσής τους. Η κοινωνική καινοτομία, δίνοντας λύσεις εκεί που η αγορά δε θέλει ή αποτυγχάνει και το κράτος αδυνατεί, προάγει τη συμφιλίωση παραγωγής και κατανάλωσης, συμβάλλει στην εναρμόνιση προσφοράς και ζήτησης και, τελικά, βοηθά στη διαμόρφωση νέου τύπου κοινωνικών σχέσεων που βασίζονται στη συλλογικότητα, στην ισοτιμία, και όχι στον ανταγωνισμό.

Σκοπός των Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής ωφέλειας, είναι η ανάπτυξη δραστηριοτήτων «βιώσιμης ανάπτυξης», ή και η παροχή «κοινωνικών υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος», όπως ειδικότερα ορίζονται στο νέο Νόμο περί Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Η εν λόγω μορφή Κοιν.Σ.Επ. προωθεί α) τη «βιώσιμη ανάπτυξη» αναπτύσσοντας οικονομικές δραστηριότητες, εμπορικές ή ανταλλακτικές που στοχεύουν στην αειφορία του φυσικού περιβάλλοντος, την οικονομική και κοινωνική ισότητα, καθώς και την ισότητα των φύλων προστατεύουν και αναπτύσσουν τα κοινά αγαθά και προωθούν τη διαγενεακή και πολυπολιτισμική συμφιλίωση, δίνοντας έμφαση στις ιδιαιτερότητες των τοπικών κοινωνιών ή και

β) την παροχή «Κοινωνικών υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος» που είναι οι υπηρεσίες που είναι προσβάσιμες σε όλους, προάγουν την ποιότητα ζωής και παρέχουν κοινωνική προστασία σε ομάδες όπως ηλικιωμένοι, βρέφη, παιδιά, άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις και περιλαμβάνουν την εκπαίδευση, την υγεία, την κοινωνική στέγαση, την κοινωνική σίτιση, την παιδική φροντίδα, τη μακροχρόνια φροντίδα ηλικιωμένων, βρεφών, παιδιών, ατόμων με αναπηρία και ατόμων με χρόνιες παθήσεις και τις υπηρεσίες κοινωνικής αρωγής, χωρίς, ωστόσο, να υποκαθιστούν τις γενικές υποχρεώσεις του κράτους στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Για την ίδρυσή της απαιτούνται τουλάχιστον 5 μέλη.

Οι «Συνεταιρισμοί Εργαζομένων» που θεσμοθετούνται με το νέο Νόμο για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία ως Φορέας Κ.Α.Ο. είναι οι Αστικοί Συνεταιρισμοί του Ν.1667/1986, όπως ισχύει, οι οποίοι έχουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα, παράγουν «συλλογική ωφέλεια», δηλαδή εξυπηρετούν από κοινού τις ανάγκες των μελών του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, μέσα από τη δημιουργία ισότιμων σχέσεων παραγωγής, τη δημιουργία θέσεων σταθερής και αξιοπρεπούς εργασίας και τη συμφιλίωση προσωπικής, οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και στους οποίους συμμετέχουν αποκλειστικά και μόνο φυσικά πρόσωπα, τα

οποία επιθυμούν να βιοποριστούν με συλλογικό και αυτόνομο τρόπο, παράγοντας από κοινού αγαθά και υπηρεσίες για τρίτους.

Η οικονομική ανάπτυξη και χρηματοδότηση μιας Κοιν.Σ.Επ. ή ενός Συνεταιρισμού Εργαζομένων εξαρτάται από το κεφάλαιο της επιχείρησης, την αναπτυσσόμενη επιχειρηματική της δραστηριότητα, την αξιοποίηση της περιουσίας της επιχείρησης, τις δωρεές τρίτων, τις επιχορηγήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Ένωση, διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' βαθμού, έσοδα από άλλα προγράμματα, κεφάλαια από κληροδοτήματα, δωρεές και παραχωρήσεις της χρήσης περιουσιακών στοιχείων.

Ως κίνητρα για την ανάπτυξη των Κοιν.Σ.Επ. και των Συνεταιρισμών Εργαζομένων λειτουργούν οι ειδικές ρυθμίσεις για ευάλωτες ομάδες πληθυσμού⁴, η εν μέρει απαλλαγή⁵ των κερδών που διανέμονται στους εργαζόμενους από τη φορολογία διανεμόμενων κερδών από νομικά πρόσωπα, φορολογικές ελαφρύνσεις⁶, οι προσβάσεις σε χρηματοδοτήσεις. Αναφορικά με τις χρηματοδοτήσεις ενδεικτικά αναφέρονται ότι δυνητικές πηγές αποτελούν: το Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας, το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης, σύμφωνα με την περίπτωση γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του άρθρου δεύτερου του Κεφαλαίου Α' του ν. 3912/2011 (Α' 17), ο Αναπτυξιακός Νόμος, προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας και προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) για τη στήριξη της εργασίας, η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων με αντισυμβαλλόμενους το Δημόσιο ή φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και τους ΟΤΑ α και β βαθμού, για την υλοποίηση δράσεων που αναφέρονται στους καταστατικούς σκοπούς των αντισυμβαλλομένων, τηρουμένων, κατά τα λοιπά, των αναφερομένων στο άρθρο 100 του ν. 3852/2010 (Α' 87), όπως ισχύουν, η παραχώρηση της χρήσης κινητής και ακίνητης περιουσίας από ΟΤΑ α' και β' βαθμού, τα Ν.Π.Δ.Δ. καθώς και τα Ν.Π.Ι.Δ.-φορείς της Γενικής Κυβέρνησης για την ενίσχυση δραστηριοτήτων συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας.

Τα κέρδη της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης και του Συνεταιρισμού Εργαζομένων δεν διανέμονται στα μέλη τους, εκτός αν τα μέλη αυτά είναι και εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις. Στην περίπτωση αυτή, τα μετά τη φορολόγηση κέρδη διατίθενται ετησίως κατά ποσοστό 5% για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού, κατά ποσοστό μέχρι 35% διανέμονται στους εργαζόμενους της επιχείρησης, και το υπόλοιπο διατίθεται για δραστηριότητες της διευρυμένης παραγωγικής της ικανότητας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καθώς και για τη γενικότερη διεύρυνση της παραγωγικής τους δραστηριότητας. (Το ποσοστό του 35% μπορεί να διατεθεί στο σύνολό του ή τμηματικά σε δραστηριότητες για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καθώς και για τη γενικότερη διεύρυνση της παραγωγικής δραστηριότητας των Φορέων εάν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης το αποφασίσουν αιτιολογημένα).

4 Όσοι εξ αυτών λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή επιδόματα επανένταξης ή οποιασδήποτε μορφής νοσήλιο ή παροχή ή σύνταξη ως άμεσα ή έμμεσα ασφαλισμένοι, συνεχίζουν να εισπράττουν τις παροχές αυτές ταυτόχρονα με την αμοιβή τους από την Κοιν.Σ.Επ. ή το Συνεταιρισμό Εργαζομένων.

5 Το ποσοστό έως 35% των κερδών προ φόρων, το οποίο καταβάλλεται από τους Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στους εργαζόμενους τους θεωρείται ως ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτή εργασία. Ειδικά, για τους φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, στον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν περιλαμβάνεται ποσοστό έως 35% των κερδών προ φόρων, εφόσον αυτό καταβάλλεται στους εργαζόμενους τους».

6 Εξαιρέση από την υποχρέωση καταβολής του τέλους επιτηδεύματος για εκείνους τους φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας με τη μορφή Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης ή Συνεταιρισμού Εργαζομένων, εφόσον δεν έχουν παρέλθει πέντε (5) έτη από την πρώτη έναρξη εργασιών τους. Επίσης, ειδικά, για τους φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, στον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα δεν περιλαμβάνεται ποσοστό έως 35% των κερδών προ φόρων, εφόσον αυτό καταβάλλεται στους εργαζόμενους τους».

2.Βιωσιμότητα, προοπτική και βήματα δημιουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων

Επιτυχημένα παραδείγματα Κοινωνικών Επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο καταδεικνύουν ότι προσφέρουν τη δυνατότητα στους ανθρώπους να εργάζονται μαζί και να συστήνουν βιώσιμες επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργούν θέσεις εργασίας και προάγουν την ευημερία της κοινωνίας. Μεταξύ των φορέων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, για να επιτύχουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις πρέπει να δραστηριοποιούνται για να δώσουν λύση σε κοινωνικά προβλήματα και για να βελτιώσουν τις προοπτικές των ανθρώπων, τις τοπικές κοινωνίες ή το περιβάλλον. Πρέπει να ανταποκρίνονται σε ανάγκες που δεν έχουν ακόμη ικανοποιηθεί προάγοντας την κοινωνική καινοτομία και έχοντας μακροπρόθεσμο όραμα και όχι πρόσκαιρους οικονομικούς στόχους.

Μια Κοιν.Σ.Επ. ή ένας Συνεταιρισμός Εργαζομένων για να θεωρούνται επιτυχημένη επιχείρηση θα πρέπει -μεταξύ πολλών άλλων- να παράγουν κέρδη. Τα κέρδη θα προέρχονται από την προώθηση-πώληση των προϊόντων ή υπηρεσιών στην ανοιχτή αγορά, ωστόσο τα κέρδη θα πρέπει να επανεπενδύονται στην επιχείρηση για δραστηριότητες της διευρυμένης παραγωγικής της ικανότητας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καθώς και για δράσεις κοινωνικής ωφέλειας. Πρόκειται για έναν διαφορετικό τρόπο του επιχειρείν που δίνει έμφαση στον άνθρωπο και στην κοινωνική συνοχή. Επίσης, για την επιτυχία μιας Κοιν.Σ.Επ. απαραίτητη είναι η σύναψη επαφών, η δημιουργία δικτύων με άλλες Κοιν.Σ.Επ., φορείς της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, αλλά και συμβατικές επιχειρήσεις. Η ανάπτυξη δικτύων και η εξωστρέφεια είναι αυτή που μπορεί να δώσει ευκαιρίες για τη βέλτιστη προώθηση των προϊόντων και των υπηρεσιών, αποδίδοντας πολλαπλά οφέλη στην κοινωνία.

Η ίδρυση μιας κοινωνικής επιχείρησης είναι μια επίπονη προσπάθεια που απαιτεί αρκετή προετοιμασία έτσι ώστε να στεφθεί μελλοντικά από επιτυχία. Υπάρχουν αρκετά βήματα που σχετίζονται με αυτή τη διαδικασία και θα πρέπει να ακολουθήσουν όσοι σκέφτονται να δοκιμάσουν αυτήν την πρόκληση με αυξημένες τις πιθανότητες για επιτυχία. Κάθε βήμα είναι ένα εργαλείο και όλα μαζί παρέχουν ένα προσχέδιο για την ίδρυση και την έναρξη λειτουργίας μιας επιτυχημένης κοινωνικής επιχείρησης. Κάθε βήμα απαιτεί τεράστια προσπάθεια και πολλούς ελιγμούς για να

λειτουργήσει αποτελεσματικά, ενώ θα πρέπει να προσαρμόζεται καταλλήλως ανάλογα με τη δραστηριοποίηση της κοινωνικής επιχείρησης. Τα βήματα για την επιτυχία μιας κοινωνικής επιχείρησης γενικότερα είναι τα ακόλουθα:

- Ορισμός συνεταιριστικών κοινωνικών στόχων: Η επιτυχία μιας νέας κοινωνικής επιχείρησης απαιτεί συνδυασμό γνώσης και ευκαιριών. Οι στόχοι δίνουν την κατεύθυνση και βοηθούν να φτάσει η επιχείρηση στην επιτυχία, σε ελάχιστο χρόνο, με μικρή προσπάθεια και λίγα έξοδα.

- Προσδιορισμός ενός βιώσιμου τμήματος της αγοράς για το προϊόν/υπηρεσία της κοινωνικής επιχείρησης: Αν η αγορά δεν υποστηρίξει την ιδέα, δεν υπάρχουν αρκετές πιθανότητες για επιτυχία. Γι' αυτό, πρέπει να προσδιοριστούν οι ανάγκες της κοινωνίας, οι ανάγκες των πελατών, που δεν έχουν καλυφθεί και έπειτα να αναπτυχθεί ένα προϊόν ή μία υπηρεσία.

- Ανάπτυξη ενός σχεδίου μάρκετινγκ: Ο σκοπός του σχεδίου μάρκετινγκ είναι να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνική επιχείρηση θα προσεγγίσει και θα διατηρήσει κερδοφόρους πελάτες, υπηρετώντας παράλληλα τον κοινωνικό της σκοπό. Αυτό το σχέδιο μάρκετινγκ, θα αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος του συνολικού επιχειρηματικού σχεδίου, θα πρέπει να ολοκληρωθεί εκ των προτέρων και να δηλώνει σε ποιον απευθύνεται, πώς γίνεται διείσδυση στην αγορά, με ποιο τρόπο διαφημίζεται, και τέλος ποιο θα είναι το ύψος των πωλήσεων σε ετήσια βάση για τα επόμενα χρόνια.

- Δημιουργία αρχικής έκδοσης του κοινωνικού επιχειρηματικού σχεδίου: Η αρχική έκδοση του επιχειρηματικού σχεδίου είναι μια σύνοψη της κατεύθυνσης προς την οποία θα οδηγηθεί η κοινωνική επιχείρηση, μια ανάλυση των δυνατών και αδύνατων σημείων, καθώς και ένας σκελετός βάσει του οποίου θα δημιουργηθεί το επίσημο επιχειρηματικό σχέδιο, ενώ παράλληλα θα πρέπει να αντανakλά το μοναδικό κοινωνικό περιβάλλον λειτουργίας. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζονται συνεργασίες και σημαντικές ευκαιρίες δικτύωσης και αφετέρου να διατυπώνονται οι οικονομικές προβλέψεις.

- Προσδιορισμός των οικονομικών αναγκών: Μετά την ανάπτυξη του αρχικού επιχειρηματικού σχεδίου, πρέπει να ξεκινήσει ο προσδιορισμός των οικονομικών αναγκών, που θα ενσωματωθούν στο επίσημο σχέδιο. Η ανάλυση της αγοράς και των κοινωνικών αναγκών οδηγεί σε προβλέψεις, οι οποίες θα καθορίσουν το επίπεδο στελέχωσης της κοινωνικής επιχείρησης και αυτό με τη σειρά του θα καθορίσει τον λειτουργικό προϋπολογισμό, βάσει του οποίου θα προκύψουν οι οικονομικές προβλέψεις.

- Διαμόρφωση συνεταιριστικής ομάδας (μέλη, εργαζόμενοι): Το αρχικό κοινωνικό επιχειρηματικό σχέδιο που έχει ήδη καταρτιστεί θα βοηθήσει στην αξιοποίηση των μελών της κοινωνικής επιχείρησης, αλλά και στην προσέλκυση ικανών συνεργατών-εργαζομένων με προσόντα. Πριν

αναπτυχθεί το επίσημο επιχειρηματικό σχέδιο, πρέπει να διασφαλισθεί η καλλιέργεια καλού κλίματος μεταξύ των μελών της κοινωνικής επιχείρησης και η σύμπλευση για την επίτευξη του κοινωνικού σκοπού με τους συνεργάτες και τους εργαζομένους. - Οριστικοποίηση των οικονομικών αναγκών: Ξεκινώντας από το αρχικό σχέδιο, πρέπει να αναπτυχθεί ένα επίσημο επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο θα επιδεικνύει με πειστικό τρόπο ότι η κοινωνική επιχείρηση μπορεί να διαθέσει αρκετά προϊόντα ή υπηρεσίες ώστε να θεωρείται κερδοφόρα, ικανοποιώντας παράλληλα τον κοινωνικό σκοπό και προσελκύοντας υποψήφιους πελάτες.

- Ανάπτυξη στρατηγικής μάρκετινγκ για χρηματοδοτήσεις: Αυτό το βήμα δεν αναφέρεται στη στρατηγική μάρκετινγκ για τη διάθεση των προϊόντων ή των υπηρεσιών, αλλά σε μια στρατηγική για την προώθηση της κοινωνικής επιχείρησης σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς προκειμένου να αυξηθεί το απαιτούμενο κεφάλαιο.

-Διαφήμιση προϊόντων/υπηρεσιών και διαχείριση της κοινωνικής επιχείρησης για επίτευξη των στόχων: Το τελευταίο βήμα αφορά στη συνεχή διαχείριση και διαφήμιση της κοινωνικής επιχείρησής και του κοινωνικού έργου που προσφέρει. Για την επιτυχία του συγκεκριμένου βήματος χρειάζεται συνεργατικό πνεύμα και δεξιότητες μάρκετινγκ ώστε να διασφαλισθεί η βιωσιμότητα και η δικτύωση.

Όλα τα ανωτέρω βήματα, εφόσον εκτελεστούν διαδοχικά, οικοδομούν γερά θεμέλια για την επιτυχία της κοινωνικής επιχείρησης. Προσεγγίζοντας με αυτόν τον μεθοδικό τρόπο τη δημιουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης, απορρέει και ωφέλεια

2.1 Δίκαιο των Φορέων Κοινωνικής Οικονομίας & Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

2.1.1 Ευρωπαϊκές Πολιτικές για την Κοινωνική Οικονομία

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικότερα το Ευρωκοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ), έχουν επιχειρήσει να ενισχύσουν την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσω μιας σειράς πρωτοβουλιών πολιτικής.

Η πρώτη Διάσκεψη της κοινωνίας των πολιτών που διοργανώθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1999 με πρωτοβουλία της ΕΟΚΕ, επιβεβαίωσε το σημαντικό ρόλο που οφείλουν να διαδραματίσουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη ενός συμμετοχικού κοινωνικού προτύπου, καθώς και στη διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτικών που μπορούν να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη στη δημοκρατική διαδικασία.

Η κοινωνική οικονομία, με το συμμετοχικό χαρακτήρα της και τον ενεργό ρόλο των ενδιαφερόμενων μερών, αναγνωρίστηκε ως φορέας ενός δυναμικού, ικανού να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών συστημάτων πρόνοιας και την ενεργό εμπλοκή των πολιτών στην εξεύρεση και την εφαρμογή λύσεων για ορισμένες από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την κοινωνία. Οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας από ολόκληρη την ΕΕ εκπροσωπούνται άμεσα στην ΕΟΚΕ.

Το 2003, το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσε έναν κανονισμό περί του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας (SCE) με στόχο τη στήριξη της ανάπτυξης των διασυνοριακών και διακρατικών δραστηριοτήτων των συνεταιρισμών. Το 2004, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε μια «Ανακοίνωση για την προώθηση των συνεταιριστικών εταιρειών στην Ευρώπη» στην οποία συνιστούσε να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στα νέα κράτη μέλη και τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, όπου ο συνεταιριστικός τομέας παρουσίαζε σχετικά χαμηλή ανάπτυξη.

2.1.2 Πρωτοβουλία EQUAL

Μια μεγάλη ευρωπαϊκή επένδυση στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL, του κλάδου καινοτομίας και του πειραματικού κλάδου του ΕΚΤ κατά την περίοδο προγραμματισμού 2000-2006. Το ΕΚΤ επένδυσε πάνω από 300 εκατομμύρια ευρώ σε πάνω από 420 εταιρικές σχέσεις που είχαν ως βασικό αντικείμενο:

- την εξεύρεση νέων τρόπων βελτίωσης των κανονιστικών συνθηκών για τις κοινωνικές επιχειρήσεις (π.χ. δημόσιες συμβάσεις, μέτρηση αντικτύπου),
- τη στήριξη της σύστασης νέων κοινωνικών επιχειρήσεων (ιδίως κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης σε εργασία και σε τομείς ανάπτυξης, όπως το περιβάλλον, ο τουρισμός, η περίθαλψη και οι υπηρεσίες σε επίπεδο γειτονιάς),
- τη βελτίωση της διαχείρισης ποιότητας και της πρόσβασης σε χρηματοδότηση,
- την αναπαραγωγή επιτυχημένων μοντέλων κοινωνικής επιχείρησης,
- τη συμβουλή στην τοπική ανάπτυξη.

Η πρωτοβουλία EQUAL εφάρμοσε πιλοτικά και πρωτοπόρα σχέδια δημόσιας στήριξης της κοινωνικής οικονομίας σε πολλές χώρες με τη συμμετοχή οργανώσεων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και της κοινωνίας των πολιτών, για την καταπολέμηση όλων των μορφών

διακρίσεων και ανισότητας στην αγορά εργασίας, τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για όσους αναζητούν εργασία. Επίσης, ανέδειξε, διάδωσε και ενσωμάτωσε ορθές πρακτικές.

Οι εταιρικές σχέσεις EQUAL τόνωσαν, στήριξαν και ενίσχυσαν τη σύσταση και εδραίωση πολλών κοινωνικών επιχειρήσεων που συνέβαλαν στον εντοπισμό υφιστάμενων αναγκών μέσω της παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών γενικού συμφέροντος που απευθύνονται σε όσους έχουν ανάγκη.

2.1.3 Πρωτοβουλία SBI

Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (Social Business Initiative - SBI), εγκαινιάστηκε το 2011 και αποτελεί μία από τις ευρύτερες πρωτοβουλίες της ΕΕ μέχρι σήμερα στο πεδίο της κοινωνικής οικονομίας, αποσκοπώντας στην ενίσχυση της ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η Επιτροπή αντιλαμβάνεται την πρωτοβουλία ως θεμελιώδες συστατικό της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς, δίνοντας ώθηση στην επιχειρηματικότητα και τονώνοντας τις πολιτικές απασχόλησης. Το SBI στοχεύει στη δημιουργία σε ολόκληρη την Ευρώπη ενός ευνοϊκού οικοσυστήματος που θα προάγει την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων και της ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας.

Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα αναγνωρίζει ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι καινοτόμες και αποτελούν κινητήριες δυνάμεις κοινωνικής αλλαγής. Περιέχει μέτρα για τη βελτίωση της ορατότητας και της αναγνώρισης των κοινωνικών επιχειρήσεων, την απλοποίηση του κανονιστικού περιβάλλοντος, ώστε οι κοινωνικές επιχειρήσεις να μπορούν ευκολότερα να υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα και την αναβάθμιση της πρόσβασης των κοινωνικών επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση.

Η Επιτροπή προέτρεψε τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να καταρτίσουν διεξοδικές στρατηγικές και να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων, αξιοποιώντας πλήρως τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ προς το σκοπό αυτό.

Πέρα από το SBI, η Επιτροπή πρότεινε την καθιέρωση, στο πλαίσιο του προγράμματος για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία 2014-2020, ενός χρηματοπιστωτικού μέσου που θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής αγοράς χρηματοδότησης κοινωνικών επιχειρήσεων, παρέχοντας μέσα συμμετοχής στο κεφάλαιο, δανειοδότησης και καταμερισμού του κινδύνου.

Τον Φεβρουάριο του 2013, η Επιτροπή υπέβαλε ανακοίνωση σχετικά με τις «κοινωνικές επενδύσεις για την ανάπτυξη και τη συνοχή», παρουσιάζοντας ένα όραμα εκσυγχρονισμού του κράτους πρόνοιας στο πλαίσιο της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, καθώς και πιο μακροπρόθεσμων

διαρθρωτικών προκλήσεων. Η δέσμη μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις παροτρύνει τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα σε δαπάνες που προσφέρουν στα άτομα τη δυνατότητα πλήρους συνεισφοράς στην οικονομία και συμμετοχής στην κοινωνία.

Παράλληλα, υποδεικνύει στα κράτη μέλη πώς μπορούν να ενισχύσουν τις στρατηγικές ενεργού ένταξης και να χρησιμοποιήσουν τους κοινωνικούς προϋπολογισμούς περισσότερο αποτελεσματικά. Δίνει έμφαση στη σημασία των δημοσίων επενδύσεων για την ανάπτυξη και ενεργοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, αλλά και αναδεικνύει αυτά που μπορούν να πράξουν ο ιδιωτικός και ο «τρίτος» τομέας για τη βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης.

Η δέσμη μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις υπογραμμίζει την ανάγκη και την ευκαιρία για επενδύσεις στην ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, υπό το πρίσμα της συνεισφοράς τους στην απασχόληση χωρίς αποκλεισμούς, την κοινοτική ανάπτυξη και την κοινωνική καινοτομία.

Η πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βασίσθηκε σε:

A) Βελτίωση της πρόσβασης στις χρηματοδοτήσεις

A1) Διευκόλυνση της πρόσβασης στις ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις.

A2) Κινητοποίηση των Ευρωπαϊκών Ταμείων.

B) Βελτίωση της προβολής της κοινωνικής επιχειρηματικότητας

B1) Ανάπτυξη εργαλείων για την καλύτερη κατανόηση του τομέα και για να προβληθεί περισσότερο η κοινωνική επιχειρηματικότητα.

B2) Ενίσχυση των ικανοτήτων διαχείρισης, του επαγγελματισμού και της κοινωνικής δικτύωσης των επιχειρηματιών.

Γ) Βελτίωση του νομικού περιβάλλοντος

Γ1) Ανάπτυξη κατάλληλων ευρωπαϊκών νομικών μορφών που θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται από την ευρωπαϊκή κοινωνική επιχειρηματικότητα.

Γ2) Δημόσιες συμβάσεις.

Γ3) Κρατικές ενισχύσεις.

Κατά τα τελευταία χρόνια, για την προώθηση της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς με υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας» η Επιτροπή έχει θέσει την κοινωνική οικονομία και την κοινωνική καινοτομία στο επίκεντρο του προβληματισμού της, τόσο από την άποψη της εδαφικής συνοχής όσο και της αναζήτησης πρωτότυπων λύσεων για τα κοινωνικά προβλήματα, όπως εκφράζεται στη Στρατηγική της «Ευρώπη 2020», στην εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση Καινοτομίας», στην Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και στην «Πράξη για την Ενιαία Αγορά» (ΠΕΑ).

Το κοινωνικό μοντέλο της ΕΕ, σύμφωνα με την Στρατηγική «Ευρώπη 2020», αποσκοπώντας στην κοινωνική ευημερία και την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων υποστηρίζει την οικονομική μεγέθυνση, την κοινωνική προστασία για όλους, την ποιότητα ζωής και τις ποιοτικές συνθήκες εργασίας, ενώ οι βασικοί συντελεστές που συμβάλλουν στην κοινωνική ευημερία των πολιτών είναι το κοινωνικό κράτος, οι επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ. Ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας αντιμετωπίζεται από την ΕΕ ως προνομιακό πεδίο εφαρμογής πολιτικών για την απασχόληση, την τοπική ανάπτυξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ο οποίος ανοίγει νέες διεξόδους επιχειρηματικής δράσης ενώ δημιουργεί προϋποθέσεις επένδυσης στο λεγόμενο «κοινωνικό κεφάλαιο» και στην κοινωνική καινοτομία.

Στη Στρατηγική για την «Ευρώπη 2020» η κοινωνική οικονομία αποτελεί ξεχωριστή πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με στόχο τη συγκέντρωση των φορέων της κοινωνίας των πολιτών και την αξιοποίηση τους προς μια δυναμική και καινοτόμο Ευρώπη. Σε αυτήν αναγνωρίζεται ότι στόχοι και προκλήσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας αποτελούν μια σειρά από θέματα, όπως η ολοκληρωμένη πολιτική προσέγγιση, το θεσμικό πλαίσιο, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, η προώθηση του θεσμού της καινοτομίας σε πολλά πεδία πολιτικής, καθώς μπορεί να συνδυάσει, μεταξύ άλλων, την κερδοφορία με την αλληλεγγύη, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και εν γένει την ανάπτυξη μιας οικονομίας με δημοκρατικές αξίες, τοποθετώντας σε πρώτο ρόλο τον άνθρωπο.

Η ΕΕ έχει υποστηρίξει την εκκίνηση και την ανάπτυξη σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο άλλων σχετικών πρωτοβουλιών ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης. Οι κανονισμοί για τη λειτουργία και των δύο αυτών ταμείων για την περίοδο 2014-2020 προβλέπουν την «προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας» ως ειδική επενδυτική προτεραιότητα.

Επιπλέον, η ΕΕ έχει προωθήσει τον πειραματισμό στο πεδίο της κοινωνικής οικονομίας, την ανταλλαγή και τη συνεργασία σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, τον προσδιορισμό και τη διάδοση των ορθών πρακτικών (περιλαμβανομένων όσων αφορούν τη νομοθεσία και τις οργανωτικές

μορφές), καθώς και την κατάρτιση των νέων επαγγελματιών της κοινωνικής οικονομίας. Μέσω αυτών των πρωτοβουλιών, η ΕΕ έχει συμβάλει στην καινοτομία των πολιτικών κοινωνικής συνοχής στα κράτη μέλη.

3.Θεσμικό Πλαίσιο- ΚΑΛΟ

Το θεσμικό πλαίσιο για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (Ν.4430/2016, ΦΕΚ 205/Α/31-10-2016, όπως ισχύει) και η εφαρμοστέα Υπουργική Απόφαση 61621/Δ5.2643/30-12-2016 (ΦΕΚ 56/Β/18-01-2017), στην οποία προστέθηκε άρθρο υπ' αριθμ. 33 με την Υπουργική Απόφαση 61986/3269 (ΦΕΚ 4757/Β/29-12-2017), ρυθμίζουν το πεδίο της κοινωνικής οικονομίας και την παρέμβαση-εποπτεία του Κράτους σε αυτό.

Σκοπός του εν λόγω θεσμικού πλαισίου είναι η ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, μέσω της δημιουργίας ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος, που θα διευκολύνει τη συμμετοχή όλων των πολιτών σε όλες τις δυνατές παραγωγικές δραστηριότητες, με τη διάχυση πρακτικών δημοκρατίας, ισότητας, αλληλεγγύης, συνεργασίας, καθώς και του σεβασμού στον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Ειδικότερα, το νομοθετικό πλαίσιο για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα είναι το ακόλουθο:

Νόμος 4019/2011 - «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις»:

Το 2011 το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης ανέλαβε την πρωτοβουλία να εισάγει το Νόμο για την Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα (Ν. 4019/2011). Ο νόμος αυτός όρισε για πρώτη φορά στην Ελλάδα την κοινωνική οικονομία. Μια σημαντική πτυχή του Ν.4019/2011 ήταν η δημιουργία και θέσπιση του Μητρώου Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης του ΥΠ.Ε.Κ.Α.Α. (Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας) στο οποίο ενεγράφησαν όλοι οι σχετικοί φορείς. Ωστόσο, ο νόμος αυτός δέχτηκε κριτική σχετικά με το επίκεντρο και το πεδίο εφαρμογής του, αλλά και για το ότι ήταν υπερβολικά γραφειοκρατικός.

Νόμος 4430/2016 - «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις»:

Τον Οκτώβριο του 2016, τέθηκε σε εφαρμογή ο νόμος 4430/2016 (ΦΕΚ Α'205) που επιχειρεί να ρυθμίσει οριζόντια τη λειτουργία των Φορέων Κ.Α.Ο. στη χώρα, αφού πρωτίστως οριοθετήσει εκ νέου το πεδίο. Ο νόμος αυτός παρέιχε ένα νέο πλαίσιο για διαφορετικούς τύπους φορέων ή επιχειρήσεων με ξεκάθαρο συλλογικό και κοινωνικό αντίκτυπο, οι οποίοι παράλληλα

ανταποκρίνονται σε μια κοινωνική ανάγκη. Στόχο είχε να διαδεχθεί και να βελτιώσει την προγενέστερη νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του Ν. 4019/2011, αντιμετωπίζοντας ένα σύνολο ζητημάτων. Συγκεκριμένα, οι φορείς της Κ.Α.Ο. δεν καθορίζονται πια από τη νομική τους μορφή, αλλά από το νομικό τους καθεστώς. Επιπλέον, προσδιορίστηκε και κατέστη λειτουργική η ιδέα του «κοινωνικού αντικτύπου», από την άποψη της συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας, μια έννοια που απουσίαζε από την προγενέστερη νομοθεσία. Τέλος, δημιουργήθηκε η Ειδική Γραμματεία για την Κ.Α.Ο. ως η πρώτη διακριτή διοικητική μονάδα για το συγκεκριμένο τομέα.

ΥΑ 61621/Δ5.2643/30-12-2016 - «Τήρηση και λειτουργία του Γενικού Μητρώου Φορέων Κ.Α.Ο. του Ν.4430/2016»:

Η Υπουργική Απόφαση Αριθ. 61621/Δ5.2643/30-12-2016 (ΦΕΚ 56/Β/2017) -στην οποία προστέθηκε άρθρο υπ' αριθμ. 33 με την Υπουργική Απόφαση 61986/3269 (ΦΕΚ 4757/Β/29-12-2017)- ορίζει τις διαδικασίες τήρησης και λειτουργίας του Γενικού Μητρώου Φορέων Κ.Α.Ο. Μεταξύ άλλων ορίζει και τις διαδικασίες για τη μετάπτωση των υφιστάμενων φορέων Κ.Α.Ο. στο νέο Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

Με τη ψήφιση του Ν.4430/2016 και την έκδοση της εφαρμοστέας Υπουργικής Απόφασης 61621/Δ5.2643 (30-12-2016) ενεργοποιήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες του θεσμικού πλαισίου για την Κ.Α.Ο. στην Ελλάδα.

Ο Νόμος 4430/2016 «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της» στοχεύει:

- Στη διάχυση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας σε όλους τους δυνατούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας.
- Στη στήριξη και την ενίσχυση των παραγωγικών εγχειρημάτων αυτοδιαχείρισης και της συλλογικής κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

4. Νομική & Διοικητική Διαδικασία Σύστασης Κοινωνικών Επιχειρήσεων και ΚοιΣΠΕ

Έννοια Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Στους «Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας» ανήκουν οι ακόλουθες κατηγορίες:

- ✓ Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ. Επ.).
- ✓ Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.).
- ✓ Οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων.
- ✓ Οποιοδήποτε άλλο μη μονοπρόσωπο νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα, όπως ιδίως αγροτικοί συνεταιρισμοί του Ν. 4384/2016 (Α' 78), αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986, Αστικές Εταιρίες των άρθρων 741 επ. του Α.Κ., εφόσον σωρευτικά συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:
 - Αναπτύσσει δραστηριότητες συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας.
 - Μεριμνά για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή των μελών του και εφαρμόζει δημοκρατικό σύστημα λήψης αποφάσεων, σύμφωνα με την αρχή ένα μέλος μία ψήφος, ανεξάρτητα από τη συνεισφορά κάθε μέλους.
 - Το καταστατικό του προβλέπει περιορισμούς στη διανομή του ως εξής:
 - ποσοστό τουλάχιστον 5% διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού,
 - ποσοστό έως 35% αποδίδεται στους εργαζόμενους του Φορέα, εκτός κι αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου iii,
 - το υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας.
 - Εφαρμόζει σύστημα σύγκλισης στην αμοιβή της εργασίας, κατά το οποίο ο ανώτατος καθαρός μισθός δεν μπορεί να υπερβαίνει περισσότερο από τρεις φορές τον κατώτατο, εκτός και αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης αποφασίσουν διαφορετικά. Η υποχρέωση αυτή ισχύει και σε οποιαδήποτε μορφή σύμπραξης δύο ή περισσότερων Φορέων Κ.Α.Ο.
 - Επιπλέον, Αποβλέπει στην ενδυνάμωση των οικονομικών δραστηριοτήτων του και τη μεγιστοποίηση της παραγόμενης κοινωνικής ωφέλειας μέσω της οριζόντιας και ισότιμης δικτύωσης με άλλους φορείς Κ.Α.Ο. Δεν έχει ιδρυθεί και δεν διοικείται άμεσα ή έμμεσα από Ν.Π.Δ.Δ. ή Ο.Τ.Α. α' ή β' βαθμού ή από άλλο νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Χαρακτηριστικά Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Τα μέλη του Φορέα Κ.Α.Ο. που δεν είναι εργαζόμενοι δεν έχουν δικαίωμα στη διανομή των κερδών, με εξαίρεση των μελών των Αστικών Συνεταιρισμών του Ν. 1667/1986 (Α' 196), που έχουν αποκτήσει την ιδιότητα του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, για τα κέρδη

που προκύπτουν από τις συναλλαγές μεταξύ των μελών με το συνεταιρισμό, τα οποία και καλούνται πλεόνασμα.

Ο Φορέας Κ.Α.Λ.Ο. οφείλει να τηρεί Μητρώο Εθελοντών, στο οποίο καταγράφονται τα μη μέλη, που λειτουργούν ως εθελοντές και υποστηρίζουν τις δράσεις του Φορέα. Ο Φορέας δεν έχει ασφαλιστικές υποχρεώσεις προς τα μη μέλη που λειτουργούν ως εθελοντές εφόσον από την εθελοντική εργασία δεν παράγονται άμεσα έσοδα για το Φορέα και η δράση έχει προαποφασισθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο ή τη Διοικούσα Επιτροπή του Φορέα.

Ο Φορέας Κ.Α.Λ.Ο. υποχρεούται, από τη δεύτερη χρήση λειτουργίας του, να παρουσιάζει ετήσια δαπάνη μισθοδοσίας τουλάχιστον ίση με το 25% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης του. Η υποχρέωση αυτή αφορά τους Φορείς με κύκλο εργασιών και έσοδα επιχορηγήσεων της προηγούμενης ετήσιας χρήσης μεγαλύτερα από το 300% του ετήσιου κόστους μισθοδοτικής δαπάνης ενός υπαλλήλου πλήρους απασχόλησης, με βάση τον κατώτατο νομοθετημένο μισθό χωρίς επιδόματα

Κατηγορίες Κ.Α.Λ.Ο.

Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ. Επ.) είναι οι αστικοί συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και την κοινωνική ωφέλεια και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα.

Ανάλογα με τον ειδικότερο σκοπό τους, οι Κοιν.Σ.Επ. διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

(1)Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, οι οποίες διακρίνονται σε δύο υποκατηγορίες:

- Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων, οι οποίες επιδιώκουν την ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Ποσοστό 30% κατ' ελάχιστον των μελών και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές ανήκουν υποχρεωτικά σε αυτές τις κατηγορίες.
- Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων, οι οποίες επιδιώκουν την ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις ειδικές ομάδες πληθυσμού. Ποσοστό 50% κατ' ελάχιστον των μελών και των εργαζομένων στις επιχειρήσεις αυτές ανήκουν υποχρεωτικά σε αυτές τις κατηγορίες.

(2)Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής ωφέλειας, οι οποίες αναπτύσσουν δραστηριότητες «βιώσιμης ανάπτυξης» ή/και παρέχουν «κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος».

(3)Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) του άρθρου 12 του Ν. 2716/1999 (θεωρούνται αυτοδικαίως Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης).

5. Υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης των αποβλήτων

Η ορθολογική διαχείριση των στερεών αποβλήτων εντάσσεται στην επιταγή του άρθρου 24 του Συντάγματος για την προστασία του περιβάλλοντος και βασίζεται σε Ευρωπαϊκούς Κανονισμούς, στο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων και στους επιμέρους Νόμους, Προεδρικά Διατάγματα και Υπουργικές Αποφάσεις. Στηρίζεται στην αιεφόρο ανάπτυξη και στις βασικές αρχές της περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας μας, οι οποίες είναι:

- Αρχή της αποφυγής παραγωγής αποβλήτων
- Αρχή της πρόληψης ή και μείωσης των παραγόμενων αποβλήτων
- Ευθύνη του παραγωγού
- Οι παραγωγοί είναι υπεύθυνοι για την διαχείριση των αποβλήτων
- «Ο ρυπαίνων πληρώνει»
- Η ευθύνη ανήκει σε αυτόν που ρυπαίνει το περιβάλλον
- Διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού αποβλήτων
- Αρχή της πρόληψης
- Η έλλειψη επιστημονικών δεδομένων δεν πρέπει να χρησιμοποιείται σαν δικαιολογία για την αποφυγή λήψης μέτρων
- Αρχή της εγγύτητας
- Τα απόβλητα πρέπει να διατίθενται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στο σημείο παραγωγής τους

Βέλτιστες Διαθέσιμες Τεχνικές

ο Αρχή της επαναχρησιμοποίησης των υλικών

ο Αρχή της ανακύκλωσης και ανάκτησης των υλικών

ο Αρχή ανάκτησης ενέργειας

ο Αρχή της ασφαλούς διάθεσης

Με τη θέσπιση του Ν. 4042/2012, καθορίζονται τα Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων, που εκπονούνται από το ΥΠΕΚΑ σε συνεργασία με το κάθε συναρμόδιο Υπουργείο, για κάθε ρεύμα αποβλήτων ή για σύνολο ρευμάτων αποβλήτων, τα οποία καλύπτουν ολόκληρη ή μέρος της γεωγραφικής επικράτειας της χώρας (αρ. 22, Ν. 4042/2012). Με το αρ. 35 του Ν. 4042/2012, ορίζονται τρία είδη εθνικών σχεδίων, τα οποία συνδυασμένα καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας της χώρας για όλα τα είδη αποβλήτων:

1. Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

2. Ειδικά Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (εμπεριέχονται στο Εθνικό)

3. Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων

Τα Σχέδια υποδεικνύουν ιεραρχικά και συνδυασμένα τα κατάλληλα μέτρα για (αρ. 29, Ν. 4042/2012): α) την πρόληψη, β) την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση και ε) την ασφαλή τελική διάθεση των αποβλήτων.

Το Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων του ΥΠΕΚΑ ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων και για τα προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων (αρ. 34, Ν. 4042/2012) μόλις αυτά εγκριθούν, αλλά και για τυχόν ουσιαστικές αναθεωρήσεις τους. Εκτός των παραπάνω, το ΥΠΕΚΑ εκπονεί προγράμματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και επεξεργάζεται κατευθύνσεις για την ενσωμάτωσή τους στα Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων. Στα προγράμματα περιγράφονται τα υφιστάμενα μέτρα πρόληψης και προσδιορίζονται στόχοι για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων (αρ. 23, Ν. 4042/2012). Τα προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων γνωστοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αξιολογούνται τουλάχιστον ανά εξαετία και αναθεωρούνται εφόσον ενδείκνυται (αρ. 23, παρ. 4-5, Ν. 4042/2012).

Το κοινό έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει στην εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων και των προγραμμάτων για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και μπορεί να έχει πρόσβαση σ' αυτά μετά την εκπόνησή τους (αρ. 32, Ν. 4042/2012).

4. Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ)

Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων αποτελεί ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων, το οποίο καθορίζει τη στρατηγική, τις πολιτικές και τους στόχους για τη διαχείριση των αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο και εκπονείται από το ΥΠΕΚΑ (αρ. 35, Ν. 4042/2012). Για ορισμένα ρεύματα αποβλήτων που χρήζουν ειδικότερης συνολικής αντιμετώπισης μπορεί να καταρτίζονται ειδικά Σχέδια Διαχείρισης, τα οποία εμπεριέχονται στο ΕΣΔΑ και ρυθμίζουν σε επίπεδο χώρας την ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων αυτών. Αναθεωρείται ανά εξαετία ή νωρίτερα, εφόσον προκύψει τέτοια ανάγκη (αρ. 22, 23, 35, Ν. 4042/2012).

Οι άξονες της πολιτικής που καλείται να εξυπηρετήσει το ΕΣΔΑ είναι οι ακόλουθοι:

1. Κατοχύρωση του δημόσιου χαρακτήρα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος, στο πλαίσιο μιας πολιτικής βιώσιμης ανάπτυξης προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, με όρους αειφορίας
2. Ύπαρξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για το σύνολο των ρευμάτων αποβλήτων της επικράτειας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα μέτρα και τις δράσεις του

εθνικού στρατηγικού σχεδίου πρόληψης αποβλήτων, με επίτευξη συμβατότητας των σχεδιασμών διαχείρισης αποβλήτων με το χωροταξικό πλαίσιο και ειδική αντιμετώπιση της διαχείρισης των αποβλήτων των απομακρυσμένων, ορεινών και νησιωτικών περιοχών.

3.Διασφάλιση της υψηλής προστασίας του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, με επίτευξη της αυτάρκειας της χώρας σε κατάλληλα και επαρκή δίκτυα και υποδομές συλλογής, ανάκτησης και διάθεσης των αποβλήτων, με ολοκληρωμένη καταγραφή παραγωγής και ενίσχυση ελέγχων σε όλο το πλέγμα διαχείρισης.

4.Πρώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων προς όφελος της κοινωνίας και με κοινωνικά δίκαιο τρόπο, με κατά προτεραιότητα πρώθηση της προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση και της ανακύκλωσης με διαλογή στην πηγή ανακυκλώσιμων και βιοαπόβλητων και ενίσχυση της εφαρμογής της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού στη διαχείριση αποβλήτων προς υποστήριξη του σχεδιασμού και της παραγωγής αγαθών, τα οποία λαμβάνουν πλήρως υπόψη και διευκολύνουν την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων καθ' όλο τον κύκλο ζωής τους.

5.Αναβάθμιση των δημόσιων και δημοτικών υπηρεσιών διαχείρισης αποβλήτων προς τους πολίτες και τους παραγωγούς αποβλήτων, ευαισθητοποίηση και ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής των πολιτών μέσω εκτενούς διαβούλευσης και μέσω συμμετοχής στις δράσεις διαχείρισης μικρής κλίμακας και κοντά στην παραγωγή των αποβλήτων. Εξορθολογισμός κόστους υπηρεσιών διαχείρισης αποβλήτων και πρώθηση οικονομικά βιώσιμων και περιβαλλοντικά αποδεκτών επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων, καθώς και της υποστήριξης περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών και της καινοτομίας, με τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση πόρων από διαθέσιμη δημόσια χρηματοδότηση, κοινωνικό έλεγχο και με το ελάχιστο κόστος για τους πολίτες.

Η εθνική πολιτική για τα απόβλητα αποτελεί μέρος της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας, με την οποία διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, η υγεία και ευημερία των πολιτών. Αποβλέπει στον κοινωνικό, οικολογικό μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου στη μετάβαση σε μια οικονομία των κοινωνικών αναγκών, που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους, είναι φιλική στο περιβάλλον και στοχεύει στην αντιμετώπιση των αποβλήτων ως πόρο. Ανώτερος σκοπός της εθνικής πολιτικής είναι η ολοκληρωμένη και ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων που έγκειται στη συμπληρωματικότητα των επιλογών διαχείρισης, με γνώμονα την αειφορική χρήση των πόρων, προκειμένου να μειώνονται οι παραγόμενες ποσότητες αποβλήτων και, όπου δημιουργούνται απόβλητα, να υφίστανται διαχείριση με τέτοιο τρόπο, ώστε να μειώνονται οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία και παράλληλα να συνεισφέρουν θετικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Ιδιαίτερη σημασία για την επίτευξη αυτού του σκοπού έχει η πρώθηση της ιεράρχησης των αποβλήτων, με ποσοτικούς στόχους που θα αποτυπώνουν ότι προτεραιότητα δίνεται στην πρόληψη παραγωγής ως βέλτιστη επιλογή, ακολουθούμενη από την προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, την ανακύκλωση, τις άλλες μορφές ανάκτησης (π.χ. κομποστοποίηση βιοαπόβλητων) και την ασφαλή διάθεση ως τελευταία επιλογή διαχείρισης. Η

πρόσβαση σε κάποιο στάδιο διαχείρισης προϋποθέτει την εξάντληση των δυνατοτήτων των προηγούμενων σταδίων. Κάθε παρέκκλιση από αυτόν τον κανόνα απαιτεί ισχυρή περιβαλλοντική, τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση. Στη βάση αυτή, η προδιαλογή των υλικών έχει σαφές προβάδισμα έναντι του διαχωρισμού σύμμεικτων αποβλήτων στις μονάδες μηχανικής επεξεργασίας. Η αναγκαιότητα εφαρμογής της ευθύνης του παραγωγού και της συμμετοχής του ρυπαίνοντα στο κόστος διαχείρισης των αποβλήτων καθίσταται πλέον σαφής, ώστε να προάγεται η πρόληψη και γενικά η ανώτερη ιεραρχικά διαχείριση και να μειώνεται το περιβαλλοντικό κόστος. Η στροφή προς την αποδοτικότερη χρήση των πόρων είναι αποφασιστικής σημασίας, καθώς θα συμβάλει στη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή, δημιουργώντας ευκαιρίες στους υπόχρεους να μετατρέπουν τις περιβαλλοντικές προκλήσεις σε οικονομικές ευκαιρίες με καλύτερους όρους για τους καταναλωτές. Τα οφέλη είναι σημαντικά, καθώς θα μετριαστούν οι πιέσεις στο περιβάλλον, θα προκύψουν νέες πηγές οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης και παράλληλα θα μειωθεί το κόστος διαχείρισης χάρη στη βελτίωση της αποδοτικότητας.

5. Ειδικά Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΕΣΔΑ)

Τα Ειδικά Εθνικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων εμπεριέχονται στο ΕΣΔΑ και ρυθμίζουν συνολικά, σε επίπεδο χώρας, την ολοκληρωμένη διαχείριση των ειδικών ρευμάτων αποβλήτων (όπως π.χ. Αμιάντος, Υδράργυρος, Απόβλητα Υγειονομικών Μονάδων, Ζωικά Υποπροϊόντα). Τα ΕΕΣΔΑ των ειδικών ρευμάτων αποβλήτων ακολουθούν, ως προς το περιεχόμενό τους, τις γενικές και ειδικές απαιτήσεις του ΕΣΔΑ.

6. Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ)

Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων καταρτίζεται για κάθε Περιφέρεια της χώρας, εξειδικεύοντας τις γενικές κατευθύνσεις που περιέχονται στο ΕΣΔΑ, τα ΕΕΣΔΑ και τα προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων που παράγονται σε μια Περιφέρεια. Βάσει του αρ. 186, τομέα ΣΤ. παρ. 29 του Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α), όπως τροποποιήθηκε από το αρ. 57, παρ. 7, Ν. 4042/2012, η έγκριση και ο έλεγχος της πορείας υλοποίησης του ΠΕΣΔΑ, στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού σχεδιασμού, είναι αρμοδιότητα της οικείας Περιφέρειας. Το ΠΕΣΔΑ εκπονείται και υλοποιείται από τον οικείο περιφερειακό Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, εκτός αν δεν υφίσταται, οπότε υλοποιείται από την Περιφέρεια, μετά από έκδοση σχετικής διαπιστωτικής πράξης του Γενικού Γραμματέα της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης (αρ. 35, παρ. 2, Ν. 4042/2012). ΠΕΣΔΑ μπορεί να εκπονείται για περισσότερες της μία Περιφέρειες,

βάσει του αρ. 35, παρ. 2 ε), Ν. 4042/2012. Εγκρίνεται με απόφαση του Περιφερειακού συμβουλίου, μετά από γνώμη της Περιφερειακής Επιτροπής Διαβούλευσης και εισήγηση της Δ/σης ΠΕΧΩ της Περιφέρειας, του Τμήματος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της Δ/σης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΚΑ (εισηγείται τη συμβατότητα του ΠΕΣΔΑ με τις κατευθύνσεις και τα μέτρα στο ΕΣΔΑ) και του Τμήματος Προστασίας Περιβάλλοντος της Δ/σης Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Εσωτερικών (αρ. 35, παρ. 2, Ν. 4042/2012). Το ΠΕΣΔΑ αναθεωρείται ανά εξαετία ή νωρίτερα, αν προκύψει τεκμηριωμένη γι' αυτό ανάγκη.

Το Τμήμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων του ΥΠΕΚΑ ενημερώνει ανά τριετία την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εφαρμογή της οδηγίας 2008/98/ΕΚ και του Ν. 4042/2012, με την υποβολή τομεακής έκθεσης σε ηλεκτρονική μορφή. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει πληροφορίες για τη διαχείριση των αποβλήτων, για την επιτευχθείσα πρόοδο κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικές με τα μέτρα για τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού (αρ. 21, Ν. 4042/2012). Με βάση το αρ. 42 του Ν. 4042/2012, καθιερώνεται ηλεκτρονικό σύστημα συστηματικής συλλογής και επεξεργασίας στοιχείων παραγωγής και διαχείρισης των αποβλήτων στο οποίο θα εισάγονται, μέσω διαδικτύου, από τους υπόχρεους οι Ετήσιες Εκθέσεις Παραγωγών Αποβλήτων, για όλα τα είδη των αποβλήτων του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων (ΕΚΑ) (αρ. 42, Ν. 4042/2012).

6. Παρουσίαση πολιτικών

Είναι πολύ σημαντικό στο εγχείρημα δημιουργίας- σύνταξης πολιτικής στρατηγικής σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων να λαμβάνονται υπόψη οι τεχνικές απαιτήσεις, να τηρούνται οι περιβαλλοντικοί όροι και οι απαραίτητες άδειες.

Πιο συγκεκριμένα, ένα τοπικό σχέδιο δράσης περιλαμβάνει (πηγή: ΕΣΔΑ):

α. Δραστηριότητες πρόληψης και διαλογής στην πηγή, σε επίπεδο δήμου, μέσω των οποίων επιδιώκεται η εκτροπή του μεγαλύτερου μέρους των απορριμμάτων με ορίζοντα το χρονικό διάστημα μέχρι το 2020. Περιλαμβάνουν, κυρίως:

- **Δίκτυο κάδων για την προδιαλογή οργανικών και ανακυκλώσιμων υλικών σε διακριτά ρεύματα, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες σε κάθε Δήμο. Εναλλακτικά, μπορεί να εφαρμοστεί σύστημα συλλογής πόρτα-πόρτα. Ειδική πρόβλεψη πρέπει να αφορά την χωριστή συλλογή αποβλήτων κήπου (κλαδέματα κλπ).**

- **Δίκτυο «πράσινων σημείων» με διευρυμένο ωράριο λειτουργίας, για τη συγκέντρωση υλικών που δεν κατευθύνονται στους κάδους, όπως ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές, συσσωρευτές, ελαστικά, ογκώδη αντικείμενα, τυχόν συγκεντρωμένες μεγάλες ποσότητες ανακυκλώσιμων από πολίτες, επιχειρήσεις, υπηρεσίες, σχολεία και την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης - ανταλλαγής υλικών όπως ρουχισμού, επίπλων και παλαιών αντικειμένων κλπ.**

- **Σύστημα αποκομιδής και μεταφοράς που αφορά τα αναγκαία οχήματα, τους χώρους στάθμευσης και τους σταθμούς μεταφόρτωσης με την πρόβλεψη ότι σταδιακά θα μειώνεται η ανάγκη για μεταφόρτωση και μεταφορά σύμμεικτων απορριμμάτων**

- **Δράσεις υποκίνησης της συμμετοχής των πολιτών και συγκεκριμένα:**

- δράσεις δημόσιας διαβούλευσης και κοινωνικής συμμετοχής στον σχεδιασμό και την εφαρμογή του τοπικού σχεδίου (μέσω εκδηλώσεων, συσκέψεων με κοινωνικούς φορείς, ερωτηματολογίων, συνελεύσεων)
- δράσεις ενημέρωσης των πολιτών, των επαγγελματιών και των επιχειρήσεων για την πρόληψη της παραγωγής απορριμμάτων και τον τρόπο διαχείρισης των ειδικών αποβλήτων (μείωση χρήσης πλαστικής σακούλας και συσκευασιών, διακριτή διαχείριση για μπαταρίες, ιατροφαρμακευτικά, απόβλητα κρεοπωλείων και ιχθυοπωλείων, τηγανέλαια κλπ)
- δράσεις υποκίνησης, ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για τη διαλογή στην πηγή, την ανακύκλωση και την κομποστοποίηση

β. Δραστηριότητες κομποστοποίησης - διαλογής - διαχωρισμού σε επίπεδο δήμου ή ομάδας δήμων. Περιλαμβάνουν κυρίως:

- ❖ Χώρους υποδοχής και διαλογής των κάδων των προδιαλεγμένων ανακυκλώσιμων υλικών, με την πρόβλεψη ότι το υπόλειμμα δηλαδή τα ανεπιθύμητα υλικά στους κάδους των ανακυκλώσιμων, θα μειώνεται σταδιακά, όσο αυξάνονται τα διακριτά ρεύματα.
- ❖ Μονάδες διαχείρισης των προδιαλεγμένων βιοαποβλήτων (οργανικών) για την κομποστοποίηση, τη συσκευασία και τη διάθεση του παραγόμενου κόμποστ καθώς και την αξιοποίηση του βιοαερίου, εφόσον παράγεται.

- ❖ **Αποκεντρωμένες μονάδες μηχανικής διαλογής των σύμμεικτων που εξακολουθούν να συλλέγονται στους πράσινους κάδους με πρόβλεψη στη διαστασιολόγηση ότι οι ποσότητες των σύμμεικτων σταδιακά θα μειώνονται.**
- ❖ **Εργαστήρια ανάκτησης ανταλλακτικών, επισκευής-ανακατασκευής υλικών.**

Οι παραπάνω δραστηριότητες μπορούν να ασκούνται σε διακριτούς χώρους ή σε μια **Αποκεντρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΑΕΔΑ).**

Τέλος μπορεί να εξεταστεί και **εγκατάσταση επεξεργασίας αδρανών και υλικών κατεδάφισης, εφόσον εξασφαλίζεται ο αναγκαίος χώρος.**

γ. Χώροι Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων σε επίπεδο ομάδας Δήμων

Οι αναγκαίοι ΧΥΤΥ, στο πλαίσιο εκτεταμένης εφαρμογής της λογικής της αποκεντρωμένης ολοκληρωμένης διαχείρισης, αφενός θα υποδέχονται ολοένα και λιγότερα σύμμεικτα που θα αποτελούν το υπόλειμμα της διαδικασίας ανακύκλωσης και αφετέρου, θα υποδέχονται υπολείμματα με διαφορετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά αφού θα αφαιρείται ολοένα και μεγαλύτερο μέρος των οργανικών, των ειδικών και τοξικών αποβλήτων και των ανακυκλώσιμων και συνεπώς θα έχουν μικρότερη περιβαλλοντική όχληση. Σε κάθε περίπτωση, οι αναγκαίοι ΧΥΤΥ, θα περιληφθούν στην αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ και οι χωροθετήσεις θα προκύψουν ως προϊόν μελέτης και ευρείας διαβούλευσης.

7. Τοπικό σχέδιο διαχείρισης στερεών αποβλήτων Σερρών

Το Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (Α.Σ.Α.) του Δήμου Σερρών έχει ως αντικείμενο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της διαχείρισης των αποβλήτων στον Δήμο μέσω της ανάπτυξης δράσεων πρόληψης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης των Α.Σ.Α. με στόχο τη μείωση των αποβλήτων που οδηγούνται σε ταφή.

Σε αυτή την κατεύθυνση, το τοπικό σχέδιο προτείνει δράσεις σε ότι αφορά:

Την ενίσχυση της χωριστής συλλογής επιμέρους ρευμάτων ανακυκλώσιμων υλικών όπως το γυαλί, χαρτί, πλαστικό, μέταλλο, μέσω της δημιουργίας πράσινων

σημείων.

Τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας του υφιστάμενου συστήματος ανακύκλωσης.

Τη χωριστή συλλογή και κομποστοποίηση των βιοαποβλήτων (απόβλητα τροφών, πράσινα, κ.λπ.)

Τη χωριστή συλλογή και διαχείριση λοιπών υλικών (ογκώδη, Α.Η.Η.Ε., μπαταρίες, ΑΕΚΚ, κ.λπ.) που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν ή να ανακυκλωθούν.

Για την κατάρτιση του τοπικού σχεδίου συνεκτιμήθηκαν τα εξής:

Ο Νόμος 4042/2012 για τη διαχείριση των αποβλήτων, στον οποίο εκτός των άλλων καθορίζεται η ιεράρχηση των αποβλήτων, ποσοτικοί στόχοι επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, ο στόχος χωριστής συλλογής βιοαποβλήτων, το ειδικό τέλος ταφής.

Το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, το οποίο κυρώθηκε με την 51373/4684/25-11-2015 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με το άρθρο 31 του Ν. 4342/2012 και εγκρίθηκε με την 49/15-12-2015 Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου (ΦΕΚ Α' 174/2015), στο πλαίσιο του οποίου καθορίζονται 3 βασικοί ποσοτικοί στόχοι που επηρεάζουν τη διαχείριση των αποβλήτων σε επίπεδο Δήμου για το έτος 2020, όπως:

- Η προσθήκη νέου στόχου για την προετοιμασία προς επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση με χωριστή συλλογή ανακυκλώσιμων- βιοαποβλήτων σε ποσοστό 50% του συνόλου των Α.Σ.Α.
- Η προσθήκη νέου στόχου για τη χωριστή συλλογή τουλάχιστον για το γυαλί, το χαρτί, το μέταλλο και το πλαστικό, ώστε να εξασφαλισθεί, κατ' ελάχιστον, η ανακύκλωση του 65% του συνολικού τους βάρους από το στάδιο της προδιαλογής, ως το 2020 (αποτελεί νέο στόχο καθώς ο στόχος του 50% δεν αφορούσε χωριστή συλλογή).
- Αύξηση του στόχου χωριστής συλλογής βιοαποβλήτων από 10% σε 40% του συνολικού τους βάρους.

Ο υπό αναθεώρηση Π.Ε.Σ.Δ.Α. Κ. Μακεδονίας και η σχετική ΣΜΠΕ, η οποία εναρμονίζεται με τις κατευθύνσεις του Εθνικού Σχεδίου.

Κατ' επέκταση, το παρόν σχέδιο αφορά στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού διαχείρισης των αποβλήτων στον Δήμο Σερρών και περιλαμβάνει:

Ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης παραγωγής και διαχείρισης των αστικών στερεών αποβλήτων στον Δήμο.

Την ενσωμάτωση των θεσμικών εξελίξεων στον τομέα της διαχείρισης των Α.Σ.Α..

Την εξειδίκευση των εθνικών στόχων σχεδιασμού σε επίπεδο Δήμου.

Την κατάρτιση προτάσεων και δράσεων για τη διαχείριση των επιμέρους ρευμάτων δημοτικών αποβλήτων, προωθώντας κατά προτεραιότητα την πρόληψη, την επαναχρησιμοποίηση και τη διαλογή στην πηγή.

Την ανάλυση του κόστους επένδυσης και διαχείρισης του προτεινόμενου σχεδίου συγκριτικά με το κόστος της υφιστάμενης διαχείρισης των Α.Σ.Α..

Επιπλέον στοχεύει στην κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού διαχείρισης Α.Σ.Α. στον Δήμο Σερρών, το οποίο θα:

Ενσωματώνει τις νέες απαιτήσεις και στόχους της νομοθεσίας για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων με έμφαση στις αρχές της πρόληψης, επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης.

Αναδεικνύει τα απαιτούμενα τοπικά έργα υποδομής και δράσεις καθώς και τις αναγκαίες συμπληρωματικές κεντρικές υποδομές διαχείρισης αποβλήτων.

Προτείνει δράσεις:

- για τη μείωση των αποβλήτων που οδηγούνται για ταφή και κατ' επέκταση του κόστους διαχείρισης για τον Δήμο,
- για την αύξηση των ποσοστών διαλογής στην πηγή και ανακύκλωσης προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του 50% το 2020,
- για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Διαμορφώσει τον απαιτούμενο προϋπολογισμό για την υλοποίηση του τοπικού σχεδίου προκειμένου να εξεταστεί η δυνατότητα χρηματοδότησης στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020.

Βασικά χαρακτηριστικά του δήμου Σερρών

Ο Δήμος Σερρών ανήκει στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, στην Περιφερειακή Ενότητα Σερρών και συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτη από την συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων Σερρών, Καπετάν Μητρούση, Λευκώνα και Σκουτάρεως και των Κοινοτήτων Άνω Βροντούς και Ορεινής. Η έκταση του Δήμου είναι περίπου 601,49 km² και ο πληθυσμός του 76.817 κάτοικοι

σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Έδρα του Δήμου είναι οι Σέρρες. Συνορεύει Βόρεια με τον Δήμο Σιντικής, Βορειοανατολικά με τον Δήμο Εμμανουήλ Παπά, Βορειοδυτικά με τον Δήμο Ηράκλειας και Νότια με τον Δήμο Βισαλτίας.

Ο συνολικός πληθυσμός του Δήμου ανέρχεται σε 76.817 μόνιμους κατοίκους (Πηγή ΕΛ. ΣΤΑΤ. 2011).

Υφιστάμενη κατάσταση διαχείρισης των στερεών απόβλητων του Δήμου

Ο Δήμος Σερρών είναι υπεύθυνος για τη συλλογή των στερεών αποβλήτων της Τ.Κ. Άνω Βροντούς, Δ.Ε. Καπετάν Μητρουσίου, Δ.Ε. Λευκώνα, Τ.Κ. Ορεινής, Δ.Ε. Σερρών και Δ.Ε. Σκουτάρεως. Ήδη στον Δήμο συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης - Ανακύκλωσης ΑΕ (Ε.Ε.Α.Α. ΑΕ), τα οποία μεταφέρονται στο Κ.Δ.Α.Υ. Σερρών (Νέο Σούλι), σε απόσταση περίπου 9km από την πόλη των Σερρών. Σ' ότι αφορά τα σύμμεικτα Α.Σ.Α., η μεγαλύτερη ποσότητα αυτών μεταφέρεται απευθείας στο ΧΥΤΑ Παλαιοκάστρου.

Η συνολική παραγωγή αστικών στερεών αποβλήτων στον Δήμο Σερρών εκτιμάται σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, στοιχεία ζυγολογίων του ΧΥΤΑ Παλαιοκάστρου αλλά και τα στοιχεία της Ελληνικής Εταιρείας Ανακύκλωσης Αξιοποίησης (Ε.Ε.Α.Α.) και λοιπών συστημάτων (Ανακύκλωση Συσκευών Α.Ε., Φωτοκύκλωση Α.Ε.).

Η συλλεγόμενη ποσότητα σύμμεικτων αποβλήτων που οδηγήθηκε για ταφή το έτος 2015 είναι **25.593 tn**.

Η συνολική τιμή συλλογής ανακυκλώσιμων το έτος 2015 υπολογίστηκε στους **3.538,96 tn**, με αντίστοιχο υπόλειμμα που επιστράφηκε για ταφή **905,50 tn**.

Ειδικότερα σε ότι αφορά την ξεχωριστή συλλογή λοιπών ρευμάτων αποβλήτων στον Δήμο Σερρών, ακολούθως παρατίθενται τα διαθέσιμα στοιχεία για τις συλλεγόμενες ποσότητες:

Α.Η.Η.Ε.. Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, οι συλλεγόμενες ποσότητες λαμπτήρων, φωτιστικών και μικροσυσκευών για τον Δήμο Σερρών εκτιμώνται σε **2,221 tn** για το 2014.

Γυαλί. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Ε.Α.Α., οι συλλεγόμενες ποσότητες γυαλιού το 2014 είναι **58,68 tn**.

Πράσινα απόβλητα. Για τα πράσινα απόβλητα, οι εκτιμήσεις του Δήμου ανάγουν την συνολική ποσότητα που συλλέχθηκε το έτος 2015 στους **2.376 tn**.

Ογκώδη. Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, οι ποσότητες των ογκωδών αποβλήτων που εκτιμάται ότι συλλέγονται χωριστά για το έτος 2015 είναι περίπου **280 tn**.

Λοιπά -αδρανή. Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, οι ποσότητες των αδρανών αποβλήτων που εκτιμάται ότι συλλέγονται χωριστά για το έτος 2015 είναι περίπου **1.405 tn**.

Οικιακή κομποστοποίηση. Σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, έχει γίνει διανομή 150 κάδων οικιακής κομποστοποίησης. Με εκτιμώμενη ποσότητα κομποστοποίησης περί τα 200 kg / κάδο και έτος, προκύπτει εκτίμηση ποσότητας Α.Σ.Α. περί τους **30 tn.** που δεν οδηγήθηκε στον πράσινο κάδο. Στον Δήμο Σερρών υλοποιούνται οι ακόλουθες δράσεις χωριστής συλλογής των Α.Σ.Α. σε συνεργασία με συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης και ιδιώτες ή κοινωνικούς φορείς:

Ανακύκλωση συσκευασιών (Ε.Ε.Α.Α. Α.Ε.)

Ο Δήμος Σερρών έχει συνάψει σύμβαση συνεργασίας με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης - Ανακύκλωσης Α.Ε. (Ε.Ε.Α.Α. Α.Ε.) για την εναλλακτική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας (χαρτί, πλαστικό, γυαλί, μέταλλο).

Ξεχωριστή συλλογή Γυαλιού

Έχουν τοποθετηθεί σε κεντρικά σημεία του Δήμου (πλατείες), ειδικοί κάδοι για την ξεχωριστή συλλογή και ανακύκλωση του γυαλιού σε συνεργασία με την Ε.Ε.Α.Α. Α.Ε.

Διαχείριση Βιοαποβλήτων

Στον Δήμο Σερρών λειτουργεί πιλοτικό πρόγραμμα κομποστοποίησης οργανικών υπολειμμάτων με 150 κάδους, εκ των οποίων 75 κάδοι έχουν τοποθετηθεί στην έδρα του Δήμου και 75 κάδοι σε διάφορους οικισμούς του Δήμου.

Ογκώδη-Αδρανή

Στον Δήμο Σερρών, σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου, η συλλογή των ογκωδών αποβλήτων γίνεται σε κάδους (containers) χωρητικότητας 9m³ και οι συλλεγόμενες ποσότητες εκτιμώνται σε 280 tn (2015).

Σε ότι αφορά τα αδρανή, συλλέχθηκαν από τον Δήμο **1.405 tn** το 2015.

Ο Δήμος έχει συνάψει σύμβαση με ιδιωτική εταιρεία για τη διαχείριση ογκωδών και αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) και οι συλλεγόμενες ποσότητες οδηγούνται για διαχείριση εκεί.

Πράσινα

Για τη διαχείριση των πράσινων αποβλήτων στον Δήμο Σερρών δεν υφίσταται κάποιο οργανωμένο σύστημα συλλογής. Σύμφωνα με στοιχεία των υφιστάμενων πρακτικών που ακολουθούνται στους Δήμους της Π.Ε. Σερρών, το μεγαλύτερο μέρος των αποβλήτων αυτών είτε αξιοποιούνται προς ίδια χρήση από τους πολίτες (ως προσανάμματα), είτε οδηγούνται προς καύση ή διατίθενται ανεξέλεγκτα.

Ένα μικρό μόνο μέρος των παραγόμενων πράσινων αποβλήτων καταλήγουν στους ειδικούς κάδους (container) συλλογής ογκωδών αποβλήτων και μπαζών, η διαχείριση των οποίων γίνεται από ιδιωτική εταιρεία. Η ποσότητα πράσινων που συλλέγονται εκτιμάται στους **2.376 tn.**, ποσότητα που εκτιμάται ότι πλησιάζει στην συνολικά παραγόμενη στο Δήμο, (εκτίμηση παραγωγής στο 8% της συνολικής ποσότητας Α.Σ.Α.).

A.H.H.E.

Στον Δήμο Σερρών, δραστηριοποιούνται δύο συστήματα ανακύκλωσης A.H.H.E. μέσω συμβάσεων με την Ανακύκλωση Συσκευών ΑΕ και τη Φωτοκύκλωση ΑΕ.

Ακόμα, σημειώνεται ότι από το 2015 υλοποιείται χωριστή συλλογή ογκωδών αποβλήτων (μπάζα, κλαδιά, A.H.H.E., έπιπλα) σε χώρο του αμαξοστασίου του Δήμου Σερρών σε ειδικούς κάδους (container).

Ανακύκλωση φορητών ηλεκτρικών στηλών και λαμπτήρων (ΑΦΗΣ Α.Ε.)

Υλοποιείται πρόγραμμα συλλογής των αποβλήτων φορητών ηλεκτρικών στηλών στον Δήμο Σερρών, της ΑΦΗΣ απευθείας με επιχειρήσεις - εμπορικά καταστήματα που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον.

Ανακύκλωση ελαστικών

Υλοποιείται πρόγραμμα ανακύκλωσης μεταχειρισμένων ελαστικών από την εταιρεία Ecoelastica Α.Ε. στον Δήμο Σερρών. Το 2014 συλλέχθηκαν από 31 βουλκανιζατέρ-συνεργεία του Δήμου 24.735 μεταχειρισμένα ελαστικά από τα οποία το 10% είναι λινό, το 20% μέταλλο και το 70% τρίμμα μετά από ανακύκλωση. Το τρίμμα από ανακυκλωμένο ελαστικό χρησιμοποιήθηκε σαν ελαστικός τάπητας ασφαλείας σε 69 σχολεία και παιδικές χαρές και σαν τεχνητός χλοοτάπητας σε 26 γήπεδα ποδοσφαίρου.

Μικρές ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων

Για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων που παράγονται από τα νοικοκυριά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας δεν υφίσταται κάποιο οργανωμένο σύστημα συλλογής και μετέπειτα διαχείρισής τους. Σημειώνεται ότι για τις ανάγκες του παρόντος τοπικού σχεδίου, θεωρείται ότι όπου δεν υπάρχουν στοιχεία συλλογής για το έτος 2015, λαμβάνονται ως τιμές αυτές των αντίστοιχων ρευμάτων συλλογής του έτους 2014 χωρίς να αναμένεται ουσιαστική διαφοροποίηση.

Πρόγραμμα αποκομιδής

Η αποκομιδή των απορριμμάτων στον Δήμο Σερρών γίνεται από την υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου Σερρών και από ιδιώτες μέσω συμβάσεων με αυτούς.

από τη Δ.Ε. Σερρών 6 φορές την εβδομάδα (Δευτέρα έως και Κυριακή εκτός Τετάρτης)

από τις Δ.Ε. Λευκώνα και Κ. Μητρουσίου 6 φορές την εβδομάδα (Δευτέρα έως και Σάββατο)

από τη Δ.Ε. Σκουτάρεως 5 φορές την εβδομάδα (Δευτέρα έως και Σάββατο εκτός Τετάρτης)

από τη Δ.Ε. Άνω Βροντούς 2 φορές την εβδομάδα (Τρίτη και Παρασκευή)

από τη Δ.Ε. Ορεινής, 2 φορές την εβδομάδα (Τρίτη και Παρασκευή) Ειδικότερα για την περίοδο 1-Οκτωβρίου έως 30-Απριλίου η αποκομιδή στην Τ.Κ. Άνω Βροντούς, και τους οικισμούς Μαρμαρά και Χιονοχωρίου η αποκομιδή γίνεται ανά 15ήμερο, λόγω εποχιακής μείωσης του πληθυσμού.

Κανονισμός Καθαριότητας Δήμου Σερρών

Η καθαριότητα της πόλης και η προστασία του περιβάλλοντος επιτυγχάνεται με την καθημερινή συνεργασία Δήμου και πολιτών. Αυτές διέπονται από διατάξεις, υποχρεώσεις και δικαιώματα που καταγράφονται και αναφέρονται στον κανονισμό καθαριότητας του Δήμου. Συνοπτικά αναφέρεται ότι, ο κανονισμός καθαριότητας έχει ως αντικείμενο :

- ο την τήρηση της καθαριότητας της πόλης,
- ο τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας,
- ο την ορθολογική διαχείριση των απορριμμάτων - στερεών αποβλήτων την προστασία του περιβάλλοντος,

τη γνωστοποίηση των σχετικών δημοτικών διατάξεων και την εφαρμογή τους.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τον υφιστάμενο Κανονισμό Καθαριότητας του Δήμου Σερρών (2011) αναφέρονται τα ακόλουθα οριζόμενα:

Όσον αφορά στα ογκώδη αστικά απορρίμματα, αυτά παραλαμβάνονται από τον Δήμο κατόπιν τηλεφωνικής επικοινωνίας των υπευθύνων με το Κέντρο Εξυπηρέτησης Δημοτών (Κ.Ε.Δ.) και με την Υπηρεσία Καθαριότητας.

Ειδικότερα για τα καταστήματα, γραφεία κ.λπ. οι υπεύθυνοι υποχρεούνται να έχουν ελαχιστοποιήσει διά πίεσεως, περιδέσεως κ.λπ. τον όγκο των πάσης φύσεως απορριμμάτων συσκευασίας (χαρτοκιβώτια, ξυλοκιβώτια κ.λπ.), που τοποθετούν προς αποκομιδή.

Ειδικά για τα προϊόντα κηπευτικών εργασιών:

- Φύλλα, ξερά άνθη, υπόλοιπα καθαρισμού κήπων, γκαζόν κ.λπ.: Συσκευάζονται σε ανθεκτικούς πλαστικούς σάκους όπως τα οικιακά απορρίμματα.
- Υπόλοιπα κοπής δένδρων, θάμνων, κλαριά κ.λπ.: Συσκευάζονται σε ελαφρά δεμάτια, δεμένα με ανθεκτικό σχοινί ή σύρμα για την εύκολη φόρτωση τους.
- Υπόλοιπα χύματος, κοπροχύματος, μπάζα κ.λπ.: Απομακρύνονται υποχρεωτικώς από τους υπευθύνους με δικά τους μέσα.

Όσον αφορά σε ειδικά απορρίμματα: υπόλοιπα που προέρχονται από τη δραστηριότητα βιομηχανιών, βιοτεχνιών και άλλων μονάδων παραγωγής, απόβλητα από υγειονομική περίθαλψη ανθρώπων ή ζώων, απορρίμματα και υπόλοιπα καθαρισμού του κοιμητηρίου, προϊόντα και υλικά που προέρχονται από εκσκαφές και γενικά οικοδομικές εργασίες, απόβλητα μη δυνάμενα να μεταφερθούν με οχήματα και τέλος αυτοκίνητα, οχήματα, σκάφη κ.λπ. γίνεται αποκομιδή από τον

Δήμο κατά περίπτωση, ενώ αν ο Δήμος δεν έχει την ανάλογη υποδομή ο ιδιοκτήτης ή ο υπεύθυνος εργασιών τα διαχειρίζονται με δικά τους μέσα.

Όσον αφορά στα ανακυκλώσιμα υλικά, στις επιχειρήσεις στις οποίες οι παραγόμενες ποσότητες ανακυκλούμενων απορριμμάτων είναι σχετικά μεγάλες οι υπεύθυνοι οφείλουν να τα συλλέγουν ξεχωριστά από τα άλλα απορρίμματα και να ελαχιστοποιούν τον όγκο τους δια συμπίεσως ή άλλου πρόσφορου τρόπου.

Όσον αφορά στα παραγόμενα απόβλητα από τη λειτουργία των λαϊκών αγορών, οι πωλητές και έμποροι στις αγορές που λειτουργούν στον Δήμο (στεγασμένες ή μη λαϊκές κ.λπ.) καθώς επίσης πλανόδιοι μικροπωλητές, καντίνες (μόνιμες ή αυτοκινούμενες) οφείλουν να διατηρούν τον γύρω από αυτούς χώρο καθαρό, να συλλέγουν τα κάθε είδους απορρίμματα σε ανθεκτικούς σάκους και να τους μεταφέρουν σε ειδικούς υποδοχείς που εγκαθιστά ο Δήμος ή σε ειδική θέση που έχει υποδειχτεί από τον Δήμο.

8. Κοινωνική οικονομία και διαχείριση βιοαποβλήτων

8.1 Κοινωνική οικονομία

Ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας καλύπτει ένα φάσμα εννοιών που χρησιμοποιούνται στα διάφορα κράτη μέλη, όπως η «αλληλέγγυα οικονομία» και ο «τρίτος τομέας». Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας εμπνέονται όλες από κοινές αξίες, όπως η αλληλεγγύη, η κοινωνική συνοχή, η υπεροχή του ατόμου έναντι του κεφαλαίου, η κοινωνική ευθύνη, η δημοκρατική διαχείριση, χαρακτηρίζονται δε από το γεγονός ότι δεν επιδιώκουν το κέρδος και ότι τα κέρδη τους επανεπενδύονται στην επιχείρηση και την κοινωνία.

Κατά συνέπεια, η κοινωνική οικονομία αποτελεί έναν διαφορετικό τρόπο άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας, διότι συνδέει σε σταθερή βάση το γενικό συμφέρον, τις οικονομικές επιδόσεις, τις εκτιμήσεις κοινωνικού χαρακτήρα και τη δημοκρατική λειτουργία, εκπροσωπώντας ωστόσο το δέκα τοις εκατό της συνολικής ευρωπαϊκής επιχειρηματικής δραστηριότητας, με δύο εκατομμύρια επιχειρήσεις, και το έξι τοις εκατό της απασχόλησης στην ΕΕ. Υπό αυτή την έννοια, η κοινωνική οικονομία αποτελεί βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικοοικονομικού μοντέλου.

Η έννοια της οικονομίας της αλληλεγγύης αναπτύχθηκε στη Γαλλία σε οργανώσεις που παράγουν και διανέμουν τα λεγόμενα κοινωνικά προϊόντα ή αγαθά ιδιαίτερης κοινωνικής σημασίας. Τις τελευταίες δεκαετίες, ωστόσο, έχουν προκύψει νέες κοινωνικές ανάγκες οι οποίες δεν καλύπτονται ούτε από τον δημόσιο τομέα ούτε από τον παραδοσιακό καπιταλιστικό τομέα και οι οποίες επηρεάζουν πολλές ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού. Τα

προβλήματα αυτά σχετίζονται με τις συνθήκες διαβίωσης των ηλικιωμένων, τη μαζική μακροχρόνια ανεργία, τους μετανάστες, τις εθνικές μειονότητες, τα άτομα με αναπηρία, την επανένταξη των αποφυλακισθέντων, τις κακοποιημένες γυναίκες, τους πάσχοντες από χρόνιες ασθένειες, κτλ. Σε αυτούς τους τομείς, ορισμένες χαρακτηριστικές οργανώσεις της ΚΟ (συνεταιρισμοί και, πρωτίστως, ενώσεις) γνώρισαν σημαντική άνθιση. Ο τομέας αυτός συνενώνει ταυτόχρονα μια σειρά νέων οργανώσεων και νέων πεδίων δράσης. Συγκριτικά με τους κλασικούς παράγοντες της ΚΟ, έχει τρία ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: α) τις κοινωνικές απαιτήσεις που επιχειρεί να καλύψει, β) τους φορείς που στηρίζουν τις πρωτοβουλίες αυτές και γ) την εκπεφρασμένη επιθυμία για κοινωνική αλλαγή. Με βάση τις τρεις αυτές πτυχές, η έννοια της οικονομίας της αλληλεγγύης αναπτύχθηκε στη Γαλλία από τη δεκαετία του 1980 και ύστερα. Αντιστοιχεί σε μια οικονομία στην οποία η αγορά αποτελεί ένα σκέλος, πιθανότατα το σημαντικότερο, αλλά όχι το μοναδικό. Η οικονομία περιστρέφεται γύρω από τρεις πόλους: την αγορά, το κράτος και την αμοιβαιότητα. Οι τρεις αυτοί πόλοι αντιστοιχούν στις αρχές της αγοράς, της αναδιανομής και της αμοιβαιότητας. Η τελευταία αναφέρεται στη μη χρηματική ανταλλαγή στον χώρο της πρωτογενούς κοινωνικότητας και ταυτίζεται προπάντων με τη δημιουργία ενώσεων.

Η κοινωνική οικονομία σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο όπως αναλύθηκε παραπάνω, δύναται να αποτελεί πυρηνικό χαρακτηριστικό μιας κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης. Στην προηγούμενη ενότητα φαίνεται η στρατηγική του τοπικού σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων στο νομό Σερρών, επομένως, προκειμένου να επιτευχθεί προαγωγή και εξέλιξη της ισχύουσας κατάστασης με βάση την δυναμική της περιοχής (κομποστοποίησης βιοαποβλήτων με βάση την παραγόμενη βιομάζα στο Δήμο Σερρών , όπως προκύπτει και από την ενότητα 7), χρειάζεται η δημιουργία επιχειρήσεων α) σε επίπεδο διαχείρισης βιοαποβλήτων από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών (δημοτικά πάρκα- κοινόχρηστοι χώροι) και από τη Διεύθυνση Καθαριότητας (ιδιωτικοί χώροι) καθώς και σε β) σε επίπεδο αγροτικής παραγωγής.

8.2. Διαχείριση βιοαποβλήτων

Το νέο μοντέλο διαχείρισης, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ, Ιούνιος-Ιούλιος 2015)¹ προωθεί την αποκεντρωμένη διαχείριση αποβλήτων, δίνοντας έμφαση στη διαλογή στην πηγή.

Το τοπικό σχέδιο Δήμου Σερρών καθώς δίνει προτεραιότητα:

¹ Το νέο ΕΣΔΑ αναρτήθηκε τον Ιούλιο (16/7/15) στην ηλεκτρονική διεύθυνση του ΥΠΑΠΕΝ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=238&language=el-GR>

- Στην ιεράρχηση της διαχείρισης των αποβλήτων: πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και κομποστοποίηση.
- Στη βελτίωση των υπηρεσιών καθαριότητας του Δήμου.
- Σε δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού,

θα μπορούσε να υλοποιηθεί κατά ένα μέρος του με τη συμβολή των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η εφαρμογή αρχών της κοινωνικής οικονομίας στην οικολογική διαχείριση απορριμμάτων καθώς οι ευκαιρίες για νέες θέσεις εργασίας και οικονομικά προϊόντα με οφέλη για το περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτό ακολουθούν τέσσερις περιπτώσεις κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων στις οποίες διαφαίνεται η δυναμική σύνδεση των πολιτών με δράσεις που αφορούν το περιβάλλον και την άνθιση της οικολογικής συνείδησης. Είτε με αξιόλογα αποτελέσματα ανακύκλωσης με διαλογή των πράσινων απορριμμάτων και γενικά ενέργειες ανακύκλωσης και κομποστοποίησης είτε με εκπαιδευτικές δράσεις σε κατεύθυνση οικολογικής συνείδησης. Πιο συγκεκριμένα:

1. Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση της Τήνου ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2012 θέλοντας να αποδείξει ότι μια τοπική κοινωνία έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα βιώσιμο συνεταιρισμό που μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να συμβάλει ουσιαστικά στην προστασία του περιβάλλοντος. Από τον Αύγουστο του 2012 έως τον Ιούνιο του 2013 η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση προετοίμασε το έδαφος (σύνταξη καταστατικού, επιχειρησιακού σχεδίου, αναζήτηση χορηγών, ενημέρωση τοπικής κοινωνίας) και τον Ιούλιο του 2013 εγκαινίασε τη χωροθέτηση κέντρου περισυλλογής ανακυκλώσιμων υλικών έκτασης 250 τ.μ. στα περίχωρα της Χώρας της Τήνου. Η συνολική επένδυση -που περιλαμβάνει μεταλλικά κοντέινερ, ζυγαριά ακριβείας, πρέσα και καθαριστή πρέσας, επτά ντεπόζιτα και εκατόν πενήντα πλαστικά βαρέλια για τη συλλογή του τηγανέλαιου, ειδικό καρότσι για τις μεταφορές υλικών, μία αντλία για το μαγειρικό λάδι και δέκα μεταλλικά κλουβιά για την εναπόθεση των ανακυκλώσιμων υλικών- έφτασε χάρη στις πολλαπλές χορηγίες μόλις τις 20.000 ευρώ, ενώ δημιούργησε μία μόνιμη και μία εποχική θέση εργασίας. Τα αποτελέσματα, στον έναν χρόνο λειτουργίας είναι εντυπωσιακά και ενδεικτικά της «στράτευσης» των Τηνιακών. Έως το τέλος του Αυγούστου 2014 συνελέγησαν 14 τόνοι χαρτιού, 15 τόνοι γυαλιού, 13.000 αλουμιένια κουτάκια, 4 τόνοι πλαστικές σακούλες, 160.000 πλαστικά μπουκάλια, 20 τόνοι τηγανέλαιο. Τα ανακυκλώσιμα υλικά διαχωρίζονται ανά κατηγορία και αποστέλλονται στην Αθήνα σε μονάδες ανακύκλωσης και σε βιομηχανία χάρτου.

2.Ο Δήμος Μεγαρέων με εταιρεία ΚΟΙΝΣΕΠ συμμετείχε σε πρόγραμμα ανακύκλωσης τηγανελαιών η οποία ειδικεύεται σε περιβαλλοντικά projects.

Ο Δήμος προσβλέπει στην αποκόμιση οφελών για λογαριασμό του, αφενός περιβαλλοντικά αφετέρου υλικά ανταποδοτικά τα οποία θα ποικίλουν από υλικά σε σχολεία έως μικροποσά χρημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, εκτός της συλλογής των τηγανελαίων επιπλέον δράσεις:

- Ενημέρωση των δημοτών ώστε να γίνει ευρέως γνωστό το πρόγραμμα και τα σημεία συλλογής
- Οργανωμένη και ασφαλής συλλογή των τηγανελαίων από τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος ανα πέντε ημέρες και την ασφαλή αποθήκευσή τους
- Μεταφορά των τηγανελαίων στις συνεργαζόμενες βιομηχανίες παραγωγής βιοκαυσίμου, με κόστος που βαρύνει αποκλειστικά την εταιρεία
- Από κοινού (Δήμος - Εταιρεία) ενέργειες ευαισθητοποίησης των μαθητών, δασκάλων αλλά και του συνόλου των δημοτών ώστε να συμμετάσχουν στην συλλογή των τηγανελαίων στην πηγή παραγωγής τους δηλαδή στα σπίτια και στους επαγγελματικούς χώρους

Για ποσότητα 10.000 λίτρων θα ανταποδίδονται υλικά αξίας 2.300 ευρώ στα σχολεία.

Στόχος του προγράμματος είναι η προστασία του υδροφόρου ορίζοντα από τα υγρά απόβλητα αλλά και η προβολή ορθών πρακτικών ανακύκλωσης και προστασίας του περιβάλλοντος στους μαθητές της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

3.Η «FLOWER POWER» είναι μία Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης που στοχεύει στην ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, μέσα από την καλλιέργεια, παραγωγή και διανομή φυτών και λουλουδιών. Η επιλογή της ανθοκομίας έγινε, όπως μας εξηγούν στην ιστοσελίδα τους, γιατί «*η ενασχόληση με τα φυτά επιδρά θεραπευτικά στη σωματική και ψυχική υγεία*».

Η επιχείρηση ξεκίνησε με την υποστήριξη ενός εγχειρήματος για την τοπική και κοινοτική ανάπτυξη του Δήμου Αθηναίων, το οποίο διαχειριζόταν η ομάδα Impact Hub Athens. Πρόκειται για ένα δίκτυο που σκοπεύει στη δημιουργία θετικού κοινωνικού αντικτύπου, μέσω της παροχής υπηρεσιών σε επιχειρήσεις και επαγγελματίες (**IMPACT HUB ATHENS**).

Από το άρθρο *Η δύναμη μιας ανθοδέσμης*

Η επιχείρηση FLOWER POWER λειτουργεί ένα κτήμα στην περιοχή του Μαραθώνα, όπου καλλιεργούνται φυτά και λουλούδια, υπάρχει θερμοκήπιο, λιβάδι, παρτέρια, γραφεία και αίθουσα σύσκεψης, αλλά και χώρος προετοιμασίας μπουκετών. Η FLOWER POWER, μέσω της υποστηριζόμενης εργασίας, θέλει να επιτύχει την ένταξη των ΑμεΕΑ στο εργασιακό περιβάλλον, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και η αυτονομία τους.

4. Η Κοιν.Σ.Επ. «ΑΠ.ΑΝ.Ε.μ.Ο.» ιδρύθηκε το 2018 με έδρα την πόλη της Κοζάνης, από εννέα μέλη, στην πλειοψηφία τους άτομα με αναπηρία. Ο πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής είναι Κοινωνικός Λειτουργός και ο προβληματισμός πίσω από τη δημιουργία της επιχείρησης αφορούσε την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία, ιδιαίτερα μετά από το τέλος της φοίτησής τους σε σχετικές, κρατικές, μονάδες εκπαίδευσης, δηλαδή τα 25 έτη.

Το καταστατικό της επιχείρησης περιλαμβάνει ποικιλία δραστηριοτήτων, με κύριο σκοπό πάνω απ' όλα την επαγγελματική αποκατάσταση ατόμων με αναπηρία. Την προηγούμενη χρονιά, Μάρτιο του 2018, το Δημοτικό Συμβούλιο της Κοζάνης αποφάσισε ομόφωνα να διαθέσει ορισμένους χώρους του Ειδικού Εργαστηρίου που βρίσκεται στην πόλη, στη διάθεση της Κοιν.Σ.Επ. Στο εργαστήριο θ' απασχοληθούν εργαζόμενοι με αναπηρίες, με αντικείμενο την κατασκευή ξύλινων παιδικών παιχνιδιών, αλλά και την περιποίηση κήπων και αστικού πρασίνου.

Συνολικά τα τοπικά σχέδια διαχείρισης αποβλήτων συνδιαμορφώνονται με την τοπική κοινωνία, εγκρίνονται από τα δημοτικά συμβούλια, δεσμεύουν τις δημοτικές αρχές και η υλοποίησή τους θα ελέγχεται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Συστήματα διαλογής των βιοαποβλήτων

Στην Ιταλία τα υφιστάμενα συστήματα διαλογής των βιοαποβλήτων περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο ΔσΠ με τη μέθοδο πόρτα-πόρτα, τη διαλογή σε κάδους μεγάλης χωρητικότητας(container) ανά ομάδες κατοικιών καθώς και τα κέντρα συλλογής. Η συμβατική μέθοδος για την αποκομιδή των ΑΣΑ στην Ιταλία ήταν η χρήση container ανά ομάδες κατοικιών. Επομένως, με την ανάπτυξη των διεργασιών της ανάκτησης, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωσης ήταν φυσικό επακόλουθο οι τοπικές αρχές να προβούν στη χρήση των υφιστάμενων υποδομών για την εφαρμογή της ΔσΠ υλικών στόχων. Παρόμοια κατάσταση εμφανίζεται και σε άλλες χώρες όπως η Ισπανία. Η ανάγκη όμως των δήμων για την επίτευξη των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στρατηγικών στόχων της χώρας αλλά και των περιφερειών, οδήγησαν στην εφαρμογή και στην ανάπτυξη νέων μεθόδων όπως η ΔσΠ πόρτα-πόρτα με σκοπό να διαμορφώσουν τις απαιτούμενης συνθήκες για μεγαλύτερα ποσοστά ανάκτησης, καλύτερης ποιότητας υλικών στόχων, χαμηλότερο κόστος διαχείρισης και παράλληλα συμμόρφωση με τις απαιτούμενες υποχρεώσεις αναφορικά με τη διαχείριση των ΑΣΑ και των βιοαποβλήτων.

Το ΕΣΔΑ ακολουθεί τις αρχές και τις κατευθύνσεις της Οδηγίας Πλαίσιο για τα απόβλητα 2008/98/ΕΚ, όπως ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο με το Νόμο Πλαίσιο 4042/2012 (Α' 24). Παράλληλα καθορίζει τις προοπτικές διαχείρισης έως το 2020 σύμφωνα με τις τάσεις που διαγράφονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σήμερα προσεγγίζονται με τη Στρατηγική «Ευρώπη 2020», την πρόταση για το 7ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον και το Χάρτη Πορείας για την αποδοτικότητα των πόρων.

9. Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις

Γενικά χαρακτηριστικά

- ❖ Με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης και εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες στο Ν.4430/2016 προϋποθέσεις, μία Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να τροποποιήσει το καταστατικό της με

σκοπό να ενταχθεί σε άλλη κατηγορία Κοιν.Σ.Επ. Η τροποποίηση αφορά μόνο στην κατηγορία Κοιν.Σ.Επ. και τα λοιπά στοιχεία εγγραφής και λειτουργίας της διατηρούνται.

- ❖ Η συμμετοχή νομικών προσώπων στην Κοιν.Σ.Επ. δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1/3 του συνόλου των μελών της.
- ❖ Δεν επιτρέπεται η συμμετοχή σε αυτήν των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) που υπάγονται σε Ο.Τ.Α. Κατ'εξαίρεση, στις Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, μπορούν να είναι μέλη νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου κατόπιν έγκρισης του δημόσιου φορέα που τα εποπτεύει.
- ❖ Μέλος μίας Κοιν.Σ.Επ. δεν μπορεί να είναι μέλος και άλλης Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα.
- ❖ Η συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου μόνο με την ιδιότητα του μέλους σε Κοιν.Σ.Επ. δεν του προσδίδει εμπορική ιδιότητα και δεν δημιουργεί ατομικές ασφαλιστικές ή φορολογικές υποχρεώσεις.
- ❖ Το ποσοστό των ακαθαρίστων εσόδων από τις δραστηριότητες της Κοιν.Σ.Επ. που προέρχεται από Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 65% των συνολικών εσόδων της επιχείρησης, υπολογιζόμενου σε τριετή βάση. Από την πρόβλεψη αυτή, εξαιρούνται οι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης.

Σύσταση και λειτουργία

Η σύσταση μίας Κοιν.Σ.Επ. και η υπαγωγή της στις διατάξεις του Ν. 4430/2016 συντελείται με την εγγραφή της στο Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο., οπότε αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα.

Για τη σύσταση μίας Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας απαιτείται η συμμετοχή σε αυτήν και η υπογραφή του καταστατικού της από τουλάχιστον πέντε πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, και από τουλάχιστον επτά, αν πρόκειται για Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης.

Το κεφάλαιο της επιχείρησης διαιρείται σε συνεταιριστικές μερίδες. Ο αριθμός των μερίδων και η ονομαστική τους αξία, η οποία είναι ίδια για κάθε μερίδα, καθορίζονται στο καταστατικό της επιχείρησης. Κάθε μέλος της Κοιν.Σ.Επ. διαθέτει από μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα, το ύψος της οποίας δεν μπορεί να είναι κατώτερο των εκατό ευρώ.

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικότερα το Ευρωκοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ), έχουν επιχειρήσει να ενισχύσουν την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσω μιας σειράς πρωτοβουλιών πολιτικής.

Η πρώτη Διάσκεψη της κοινωνίας των πολιτών που διοργανώθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η οποία πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1999 με πρωτοβουλία της ΕΟΚΕ, επιβεβαίωσε το σημαντικό ρόλο που οφείλουν να διαδραματίσουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη ενός συμμετοχικού κοινωνικού προτύπου, καθώς και στη διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτικών που μπορούν να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη στη δημοκρατική διαδικασία.

Η κοινωνική οικονομία, με το συμμετοχικό χαρακτήρα της και τον ενεργό ρόλο των ενδιαφερόμενων μερών, αναγνωρίστηκε ως φορέας ενός δυναμικού ικανού να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό των ευρωπαϊκών συστημάτων πρόνοιας και την ενεργό εμπλοκή των πολιτών στην εξεύρεση και την εφαρμογή λύσεων για ορισμένες από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την κοινωνία. Οι οργανισμοί κοινωνικής οικονομίας από ολόκληρη την ΕΕ εκπροσωπούνται άμεσα στην ΕΟΚΕ.

Σχέσεις μεταξύ μελών και της Κοιν.Σ.Επ.

Η είσοδος νέων μελών επιτρέπεται και συντελείται με την εγγραφή τους ως μέλη. Τα νέα μέλη αποκτούν μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα, η ονομαστική αξία της οποίας δε μπορεί να είναι μικρότερη από αυτή που ορίζεται στο νόμο 4430/2016 και στο καταστατικό.

Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται με την αποχώρηση, την αποβολή ή τη μεταβίβαση της συνεταιριστικής του μερίδας και είναι καταχωριστέα στο Μητρώο Φορέων Κ.ΑΛ.Ο.

Η ιδιότητα του μέλους δεν κληροδοτείται και, αν μέλος φυσικό πρόσωπο αποβιώσει, η αξία της συνεταιριστικής του μερίδας καταβάλλεται στον ειδικό ή καθολικό διάδοχο. Αν μέλος νομικό πρόσωπο τεθεί σε εκκαθάριση λόγω λύσης ή πτώχευσής του, η αξία της συνεταιριστικής του μερίδας καταβάλλεται σε αυτό. Αν ο αριθμός των μελών μειώνεται κάτω των πέντε, τότε επιβάλλεται η αναπλήρωσή τους, με την είσοδο νέων μελών, άλλως, η Κοιν.Σ.Επ. λύεται.

Τα μέλη της Κοιν.Σ.Επ. μπορεί να είναι και εργαζόμενοι της με σχέση εξαρτημένης εργασίας. Αμείβονται για την παρεχόμενη εργασία και έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που

απορρέουν από την εργατική και ασφαλιστική νομοθεσία. Υπόχρηη προς απόδοση των ασφαλιστικών εισφορών προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης είναι η Κοιν.Σ.Επ.

Σχέσεις Κοιν.Σ.Επ. με εργαζόμενους μη μέλη

Ο αριθμός των εργαζομένων μη μελών δε μπορεί να υπερβαίνει σε ποσοστό το 40% του συνόλου των εργαζομένων της Κοιν.Σ.Επ. Το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξάνεται μέχρι και το 50% του συνολικού ποσοστού των εργαζομένων της Κοιν.Σ.Επ. κατόπιν αιτιολογημένης απόφασης του Τμήματος Μητρώου Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. επί αιτήσεως της Κοιν.Σ.Επ. για την αντιμετώπιση έκτακτων εποχικών αναγκών για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες ανά ημερολογιακό έτος.

Γενική Συνέλευση της Κοιν.Σ.Επ.

Η τακτική Γενική Συνέλευση της Κοιν.Σ.Επ. συγκαλείται υποχρεωτικά τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος και σε κάθε περίπτωση πριν την υποβολή της ετήσιας φορολογικής δήλωσης, με σχετική απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής ή του διαχειριστή που απευθύνεται προς τα μέλη, προ τουλάχιστον τριών ημερών.

Η Γενική Συνέλευση των μελών συνέρχεται εκτάκτως με πρόσκληση που απευθύνεται προς τα μέλη τουλάχιστον προ δύο ημερών, είτε με απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής, είτε με πρωτοβουλία του διαχειριστή, είτε εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα με συγκεκριμένο θέμα προς τη Διοικούσα Επιτροπή από το 1/3 των μελών της Γ.Σ.

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία όταν παρευρίσκεται το 1/2 των μελών της. Επί μη απαρτίας, συγκαλείται νέα Γενική Συνέλευση μέσα σε δύο μέχρι επτά ημέρες, κατά την οποία απαιτείται η ίδια ως άνω απαρτία. Οι αποφάσεις της λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της.

Διοικούσα Επιτροπή της Κοιν.Σ.Επ.

Η Διοικούσα Επιτροπή (Δ.Ε.) απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και δύο τουλάχιστον μέλη. Σε κάθε περίπτωση ο συνολικός αριθμός των μελών της πρέπει να είναι περιττός αριθμός. Τα μέλη της Δ.Ε. εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση. Αν η Κοιν.Σ.Επ. έχει μόνο πέντε μέλη, αντί Διοικούσας Επιτροπής, τα μέλη μπορεί να εκλέξουν διαχειριστή, ο οποίος αναλαμβάνει όλες τις αρμοδιότητες της Διοικούσας Επιτροπής.

Η διάρκεια της θητείας των μελών ορίζεται από το καταστατικό. Η Δ.Ε. βρίσκεται σε απαρτία όταν παρευρίσκεται το 1/2 των μελών της και οι αποφάσεις της λαμβάνονται πάντα με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της Δ.Ε. Σε περίπτωση ισοψηφίας των παρόντων μελών, υπερτερεί η ψήφος του προέδρου της.

Η Διοικούσα Επιτροπή συνεδριάζει τακτικά μία τουλάχιστον φορά κάθε τρεις μήνες ή συχνότερα αν το ζητήσει το 1/3 των μελών της, αλλά όχι λιγότερα από δύο άτομα.

10. Συνεταιρισμοί Εργαζομένων

Ορισμός Συνεταιρισμού Εργαζομένων

Συνεταιρισμοί Εργαζομένων είναι οι Αστικοί Συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986 που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη «συλλογική ωφέλεια» και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα. Μέλη τους είναι αποκλειστικά και μόνο φυσικά πρόσωπα, τα οποία επιθυμούν να βιοποριστούν, παράγοντας από κοινού αγαθά και υπηρεσίες για τρίτους.

Μέλος ενός Συνεταιρισμού Εργαζομένων δεν μπορεί να είναι μέλος άλλου Συνεταιρισμού Εργαζομένων.

Σύσταση Συνεταιρισμού Εργαζομένων

Η σύσταση Συνεταιρισμού Εργαζομένων και η υπαγωγή του στις διατάξεις του Νόμου 4430/2016 συντελείται με την εγγραφή του στο Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο., οπότε αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα.

Για τη σύσταση Συνεταιρισμού Εργαζομένων απαιτείται η συμμετοχή σε αυτήν και η υπογραφή του καταστατικού της από τουλάχιστον τρία φυσικά πρόσωπα.

Λειτουργία Συνεταιρισμού Εργαζομένων

Το κεφάλαιο του Συνεταιρισμού Εργαζομένων διαιρείται σε συνεταιριστικές μερίδες. Ο αριθμός των μερίδων και η ονομαστική τους αξία, η οποία είναι ίδια για κάθε μερίδα, καθορίζονται στο καταστατικό της επιχείρησης. Κάθε μέλος του Συνεταιρισμού Εργαζομένων διαθέτει από μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα, το ύψος της οποίας δεν μπορεί να είναι κατώτερο των εκατό ευρώ.

Στο καταστατικό μπορεί να προβλέπεται η απόκτηση μέχρι τριών προαιρετικών μερίδων χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Για τις εταιρικές υποχρεώσεις ευθύνεται μόνο ο Συνεταιρισμός Εργαζομένων με την περιουσία του.

Το σύστημα αμοιβών και οι όροι εργασίας των μελών καθορίζονται από το καταστατικό ή από ειδικές ρυθμίσεις εγκεκριμένες από τη Γενική Συνέλευση.

Ο Συνεταιρισμός Εργαζομένων καταχωρεί στο Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. κάθε μεταβολή του καταστατικού του, λοιπών στοιχείων του αλλά και τον ετήσιο προγραμματισμό, τον ετήσιο απολογισμό και ισολογισμό ή οικονομική κατάσταση αποτελεσμάτων, εγκεκριμένα από τη Γενική Συνέλευση των μελών του.

Σχέσεις μεταξύ μελών και του Συνεταιρισμού Εργαζομένων

Η ιδιότητα του μέλους αποκτάται με την εγγραφή του στο Συνεταιρισμό. Τα νέα μέλη αποκτούν μία υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα, η αξία της οποίας δε μπορεί να είναι μικρότερη από αυτή που ορίζεται στο Ν.4430/2016 και στο καταστατικό.

Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται με την αποχώρηση, τη μεταβίβαση της συνεταιριστικής του μερίδας, την αποβολή ή το θάνατο και είναι καταχωριστέα στο Τμήμα Μητρώου Φορέων Κ.Α.Λ.Ο.

Η ιδιότητα του μέλους δεν κληροδοτείται, αν μέλος φυσικό πρόσωπο αποβιώσει, η αξία της συνεταιριστικής του μερίδας καταβάλλεται στον ειδικό ή καθολικό του διάδοχο. Αν με το θάνατο του φυσικού προσώπου, ο αριθμός των μελών μειώνεται κάτω των τριών, τότε επιβάλλεται η αντικατάστασή του με την είσοδο νέου μέλους, άλλως ο Συνεταιρισμός Εργαζομένων λύεται.

Σχέσεις Συνεταιρισμού Εργαζομένων με εργαζόμενους μη μέλη

Ο Συνεταιρισμός Εργαζομένων μπορεί να προσλαμβάνει εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας, χωρίς αυτοί να καθίστανται μέλη του. Υπόχρεος προς απόδοση των ασφαλιστικών εισφορών προς τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης είναι ο Συνεταιρισμός Εργαζομένων.

Ο αριθμός των εργαζόμενων μη μελών δεν μπορεί να υπερβαίνει σε ποσοστό το 25% του αριθμού των μελών. Το ποσοστό αυτό μπορεί να αυξάνεται μέχρι και το 50% του συνόλου των εργαζομένων, κατόπιν αιτιολογημένης απόφασης του τμήματος Μητρώου Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. επί

αιτήσεως του Συνεταιρισμού Εργαζομένων για αντιμετώπιση έκτακτων εποχικών αναγκών, το οποίο σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες ανά ημερολογιακό έτος.

Γενική Συνέλευση Συνεταιρισμού Εργαζομένων

Η τακτική Γενική Συνέλευση συγκαλείται υποχρεωτικά τουλάχιστον μία φορά κατ' έτος και σε κάθε περίπτωση πριν την υποβολή της ετήσιας φορολογικής δήλωσης, με σχετική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ή του διαχειριστή που απευθύνεται προς τα μέλη, προ τουλάχιστον τριών ημερών.

Η Γενική Συνέλευση των μελών συνέρχεται εκτάκτως με πρόσκληση που απευθύνεται προς τα μέλη τουλάχιστον προ δύο ημερών, είτε με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου είτε με πρωτοβουλία του διαχειριστή είτε εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα με συγκεκριμένο θέμα προς το Διοικητικό Συμβούλιο από το 1/3 των μελών της Γ.Σ.

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία όταν παρευρίσκεται το 1/2 των μελών της. Επί μη απαρτίας, συγκαλείται νέα Γενική Συνέλευση μέσα σε δύο μέχρι επτά ημέρες, κατά την οποία απαιτείται η ίδια ως άνω απαρτία. Οι αποφάσεις της λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της.

Διοικητικό Συμβούλιο Συνεταιρισμού Εργαζομένων

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και δύο τουλάχιστον μέλη. Σε κάθε περίπτωση ο συνολικός αριθμός των μελών του πρέπει να είναι περιττός αριθμός. Τα μέλη του Δ.Σ. εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση. Αν ο Συνεταιρισμός Εργαζομένων έχει μόνο τρία μέλη, αντί Διοικητικού Συμβουλίου, τα μέλη μπορεί να εκλέξουν διαχειριστή, ο οποίος αναλαμβάνει όλες τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η διάρκεια της θητείας των μελών ορίζεται από το καταστατικό. Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία όταν παρευρίσκεται το 1/2 των μελών του και οι αποφάσεις του λαμβάνονται πάντα με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών του Δ.Σ. Σε περίπτωση ισοψηφίας των παρόντων μελών, υπερτερεί η ψήφος του προέδρου του.

Το Δ.Σ. συνεδριάζει τακτικά μία τουλάχιστον φορά κάθε τρεις μήνες ή συχνότερα αν το ζητήσει το 1/3 των μελών του, αλλά όχι λιγότερα από δύο άτομα.

Αποθεματικά και διανομή κερδών των Κοιν.Σε.Π και των συνεταιρισμών εργαζομένων

Τα κέρδη διατίθενται ετησίως ως εξής:

- ο κατά ποσοστό 5% για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού,
- ο κατά ποσοστό 35% διανέμονται στους εργαζομένους της επιχείρησης, εκτός αν τα 2/3 των μελών της Γενικής Συνέλευσης του Φορέα αποφασίσουν αιτιολογημένα τη διάθεση μέρους ή όλου του ποσοστού αυτού σε δραστηριότητες του στοιχείου 3,
- ο υπόλοιπο διατίθεται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη γενικότερη διεύρυνση της παραγωγικής του δραστηριότητας.

Πόροι και οικονομικά κίνητρα για τις Κοιν.Σ.Επ και τους συνεταιρισμούς εργαζομένων

Ως πόροι των Κοιν.Σ.Επ. και των Συνεταιρισμών Εργαζομένων νοούνται το κεφάλαιο της επιχείρησης, κάθε έσοδο από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα και από την αξιοποίηση της περιουσίας τους, δωρεές τρίτων, επιχορηγήσεις από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, την Ευρωπαϊκή Ένωση, διεθνείς ή εθνικούς οργανισμούς ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Β' βαθμού, έσοδα από άλλα προγράμματα, κεφάλαια από κληροδοτήματα, δωρεές και παραχωρήσεις της χρήσης περιουσιακών στοιχείων.

Εργαζόμενοι στους Συνεταιρισμούς Εργαζομένων και στις Κοιν.Σ.Επ., οι οποίοι ανήκουν στις Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού και λαμβάνουν επίδομα πρόνοιας ή επιδόματα επανένταξης ή οποιασδήποτε μορφής νοσήλιο ή παροχή ή σύνταξη ως έμμεσα ασφαλισμένοι, συνεχίζουν να εισπράττουν τις παροχές αυτές ταυτόχρονα με την αμοιβή τους από την Κοιν.Σ.Επ. ή το Συνεταιρισμό Εργαζομένων.

Υποστηρικτικά μέτρα

Οι Φορείς που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα μπορεί να εντάσσονται σε προγράμματα στήριξης της επιχειρηματικότητας και σε προγράμματα του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) για τη στήριξη της εργασίας.

Τα Ν.Π.Δ.Δ. και τα Ν.Π.Ι.Δ. - φορείς της Γενικής Κυβέρνησης μπορεί να παραχωρούν με απόφαση του διοικητικού τους οργάνου τη χρήση κινητής και ακίνητης περιουσίας τους σε Φορείς Κ.Α.Ο. για την ενίσχυση δραστηριοτήτων συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας.

Οι Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις για τη μελέτη και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων κοινωνικής ωφέλειας που

αναφέρονται στους καταστατικούς σκοπούς τους με αντισυμβαλλόμενους το Δημόσιο ή φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και τους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού.

Οι συμβαλλόμενοι Φορείς για την εκτέλεση των προγραμματικών συμβάσεων μπορεί να χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μέσω προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, τον Τακτικό Προϋπολογισμό ή άλλα εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα, καθώς και από τους προϋπολογισμούς των συμβαλλόμενων φορέων.

10.1 Κοινωνική Δικτύωση- Συνεργίες

Η ανάγκη των επιχειρήσεων για καλύτερη ανταπόκριση στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς αλλά και για την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έχει συμβάλει στην ολοένα και μεγαλύτερη εξάπλωση των επιχειρηματικών δικτύων. Οι επιχειρήσεις, και ιδιαίτερα μικρού και μεσαίου μεγέθους, αντιλαμβάνονται την κρισιμότητα να δημιουργούν δίκτυα συνεργασίας και να στοχεύουν σε αγορές μακρύτερα από τον περίγυρό τους, να επενδύουν σε έρευνα και ανάπτυξη και να επιχειρούν την έξοδό τους στη διεθνή αγορά. Προκειμένου να επιτευχθούν τέτοιοι στόχοι με σταθερότητα, οι συνεργασίες των επιχειρήσεων έχουν καθοριστική σημασία, καθώς και η καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας. Έτσι, η παραδοσιακή οικονομία των αγορών αντικαθίσταται από τη νέα οικονομία των δικτύων όπου οι πωλητές προϊόντων μετατρέπονται σε πάροχοι υπηρεσιών, οι πελάτες σε χρήστες και η πρόσβαση στα δίκτυα αυτά αποκτά βαρύνουσα σημασία. Το ίδιο ισχύει και στην κοινωνική οικονομία και στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων. Στη νέα δικτυωμένη οικονομία, οι αγοραίες συναλλαγές παραχωρούν τη θέση τους στις στρατηγικές συμμαχίες, που βασίζονται στην από κοινού άντληση πόρων και κατανομή των κερδών.

Οι νέες επιχειρήσεις συμπεριλαμβανομένων των Κοιν.Σ.Επ. θα πρέπει να συγκεντρώνουν και να μοιράζονται τους συλλογικούς τους πόρους και τις στρατηγικές πληροφορίες, δημιουργώντας μεγάλα δίκτυα προμηθευτών-χρηστών που συνδιαχειρίζονται τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες. Στο νέο οικονομικό περιβάλλον, η αλλαγή αυτή καθ' εαυτή αποτελεί τη μόνη σταθερά, οδηγώντας τις επιχειρήσεις να ενταχθούν σε ένα δίκτυο αμοιβαία επωφελών σχέσεων που είναι σχεδιασμένες να βελτιστοποιούν τη συλλογική προσπάθεια, εξασφαλίζοντας μεγαλύτερες εγγυήσεις για την επιτυχία του συνόλου του δικτύου, αλλά και της κάθε Κοιν.Σ.Επ. ξεχωριστά. Τα δίκτυα είναι πολύ ευέλικτα και ταιριάζουν καλύτερα στην ευμετάβλητη φύση του

νέου οικονομικού περιβάλλοντος και ειδικότερα της εκδηλωνόμενης κρίσης που πλήττει τη χώρα τα τελευταία χρόνια, καθώς η συνεργασία και η ομαδική προσέγγιση στην επίλυση προβλημάτων δίνουν την ευκαιρία στα μέλη να ανταποκρίνονται πιο γρήγορα στις μεταβολές του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Ενώ οι επιχειρηματίες (μέλη και συνέταιροι) μιας Κοιν.Σ.Επ. εκχωρούν έναν βαθμό αυτονομίας και κυριαρχίας, ο αυθορμητισμός και η δημιουργικότητα που απορρέουν από τη δικτυωμένη συνεργασία, θα μπορούσε να δώσει ένα συλλογικό πλεονέκτημα στη νέα, πιο απαιτητική οικονομία. Επειδή τα δίκτυα συνεπάγονται πολλούς διαύλους επικοινωνιών, ποικίλες προοπτικές, παράλληλες επεξεργασίες των πληροφοριών, συνεχή ανάδραση και ανταμείβουν την καινοτόμα σκέψη, τα μέλη είναι πιθανότερο να δημιουργήσουν νέες επαφές, να συλλάβουν νέες ιδέες και να καταστρώσουν νέα σχέδια δράσης, λειτουργώντας σε ένα υπερεμπορικό περιβάλλον.

Στα πλαίσια προώθησης δημιουργίας ενός τοπικού δικτύου Κοινωνικής Οικονομίας και Επιχειρηματικότητας, είναι αναγκαίο να επιδιωχθεί η διαμόρφωση μόνιμων δικτύων οριζόντιας και κάθετης συνεργασίας με τοπικούς κοινωνικοοικονομικούς συντελεστές που ενδιαφέρονται ή μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων συλλογικού οφέλους.

Οι ενδιαφερόμενες Κοιν.Σ.Επ. πρέπει να ξεκινήσουν μια σειρά επαφών με την τοπική αυτοδιοίκηση και τις κοινωνικές και αναπτυξιακές επιχειρήσεις, καθώς και με την Περιφέρεια που ανήκουν, με γενικότερο στόχο την υποστήριξη και την ενίσχυση των επιχειρηματικών προσπαθειών των νέων ή υπό σύσταση κοινωνικών επιχειρήσεων.

Παράλληλα πρέπει να επιδιωχθεί συνεργασία και με εξωτερικούς φορείς, όπως για παράδειγμα τα Επιμελητήρια, τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης, τους Εμπορικούς Συλλόγους, τον ΕΛΟΤ για υπηρεσίες διασφάλισης ποιότητας, πρότυπα κ.λπ.

Συνέργιες για την ανάπτυξη σχέσεων πρέπει να αναπτυχθούν και με τον ερευνητικό και τεχνολογικό ιστό της περιοχής που ανήκει μια Κοιν.Σ.Επ., όπως Πανεπιστήμια, ΑΤΕΙ κ.ά. ερευνητικά ιδρύματα. Στόχος η σύναψη σταθερού πλαισίου συνεργασίας για παροχή επιστημονικών γνώσεων, η χρήση εργαστηριακού εξοπλισμού έναντι αμοιβής, η συμμετοχή σε εθνικά και κοινοτικά προγράμματα, οι αναζητήσεις εταιρών, η συμμετοχή σε ανθρωποδίκτυα κ.ά.

Οικονομική συνεργασία και ενώσεις φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας

Οι Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας μπορεί να συμπράττουν μεταξύ τους για οικονομικούς σκοπούς. Για τη σύμπραξη απαιτείται απόφαση των Γενικών Συνελεύσεων των συμπραττόντων Φορέων. Οι μορφές οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των Φορέων περιλαμβάνουν:

- τη σύναψη συμβάσεων για την ανταλλαγή προϊόντων ή υπηρεσιών,
- τη σύσταση κοινοπραξιών, δευτέρου ή ανωτέρου βαθμού συνεταιρισμών, ευρωπαϊκών συνεταιρισμών ή ευρωπαϊκών ομίλων και δικτύων οικονομικής συνεργασίας με διακριτή νομική προσωπικότητα.
- Οι συμπράξεις καθίστανται Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.
- Μέλη των ανωτέρω συμπράξεων μπορούν να είναι και φυσικά πρόσωπα, μόνον εφόσον είναι εργαζόμενοι σε αυτές.
- Δέκα τουλάχιστον Φορείς Κ.ΑΛ.Ο. μπορούν να συστήσουν Ένωση Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. Η Ένωση αυτή δεν μπορεί να έχει εμπορική ιδιότητα και σκοπός της είναι η προαγωγή και διάδοση των δραστηριοτήτων συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας των μελών της και η ανάπτυξη των αρχών της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας.
- Η Γενική Συνέλευση της Ένωσης απαρτίζεται από τους αντιπροσώπους των Φορέων Κ.ΑΛ.Ο. - μελών. Κάθε Φορέας Κ.ΑΛ.Ο. εκπροσωπείται στη Γενική Συνέλευση της Ένωσης από έναν αντιπρόσωπο και κάθε αντιπρόσωπος έχει μία ψήφο. Η Γενική Συνέλευση εκλέγει Διοικητικό Συμβούλιο.
- Για τη σύσταση Ένωσης απαιτείται απόφαση των γενικών συνελεύσεων των Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, που επιθυμούν τη σύστασή της, καθώς και σύνταξη, υπογραφή και έγκριση του καταστατικού της.

10.2 Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Το Τμήμα Μητρώου Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι η αρμόδια διοικητική αρχή για τον έλεγχο νομιμότητας κατά τη σύσταση των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και των Συνεταιρισμών Εργαζομένων, για την εποπτεία και τον έλεγχο νομιμότητας αυτών και των υποχρεωτικώς καταχωριστέων στο Μητρώο πράξεών τους κατά τη λειτουργία τους, καθώς και για την απόδοση της ιδιότητας του Φορέα Κ.Α.Λ.Ο. στα νομικά πρόσωπα που πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να εγγραφούν στο Ειδικό Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο.

Το Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι η βάση δεδομένων που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή από το Τμήμα Μητρώου Φορέων Κ.Α.Λ.Ο., στην οποία εγγράφονται οι Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Η τήρηση και η λειτουργία του Γενικού Μητρώου ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Ως διαδικτυακή πύλη (e-kaio) για την ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. έχει οριστεί ο ιστότοπος kaio.yeka.gr. Η συγκεκριμένη ηλεκτρονική πλατφόρμα αποτελεί βασικό εργαλείο για τη διευκόλυνση των συναλλαγών των Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. με τις αρμόδιες Υπηρεσίες της Ειδικής Γραμματείας Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας.

Από 10/2/2018, η υποβολή αιτήσεων στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο γίνεται αποκλειστικά μόνο μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας, απλοποιώντας και συντομεύοντας τις διοικητικές διαδικασίες.

- Οι διαδικασίες οι οποίες υλοποιούνται μέσω της διαδικτυακής πύλης είναι οι εξής:
- Εγγραφή στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο. και υποβολή πρόσθετων στοιχείων εγγραφής.
- Χορήγηση Πιστοποιητικού Μέλους.
- Χορήγηση βεβαιώσεων καταχώρισης τροποποιήσεων στοιχείων του Φορέα (Καταστατικού ή Οργάνου Διοίκησης).
- Χορήγηση βεβαιώσεων ιστορικού μεταβολών (βεβαίωση τροποποιήσεων καταστατικού, σύνθεσης Οργάνου Διοίκησης, μη λύσης-μη εκκαθάρισης).
- Χορήγηση βεβαιώσεων διαγραφής από το Γενικό Μητρώο Φορέων Κ.Α.Λ.Ο.

Οι παραπάνω διαδικασίες συμπεριλαμβάνουν την υποβολή αίτησης από τον ενδιαφερόμενο, τη διαχείριση της αίτησης από τη Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας της Ειδικής Γραμματείας Κ.Α.Ο. και την έκδοση και κοινοποίηση στον αιτούντα της απάντησης.

Δυνατότητα χρήσης της ειδικής διαδικτυακής πύλης (e-kaio) έχουν όλοι οι πολίτες, εφ' όσον έχουν ήδη πιστοποιηθεί στο σύστημα. Για την πιστοποίηση στο σύστημα, χρησιμοποιείται η διαδικασία και οι κωδικοί πιστοποίησης στις υπηρεσίες της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (taxisnet).

Οι Βεβαιώσεις, που εκδίδονται και χορηγούνται με χρήση ηλεκτρονικής μεθόδου επικοινωνίας μέσω της διαδικτυακής πύλης Κ.Α.Ο., αποτελούν διοικητικά έγγραφα και είναι έγκυρα για κάθε χρήση από τους ενδιαφερομένους.

Κατηγορίες Μητρώων Φορέων Κ.Α.Ο

Το Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας αποτελείται από τα εξής επιμέρους Μητρώα:

Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (Μ.Κ.Ε.), στο οποίο εγγράφονται:

υποχρεωτικά, οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) και οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων (Συν.Εργ.), οι οποίες συστήνονται με βάση το Ν. 4430/ 2016 και οι Κοι.Σ.Π.Ε. του Ν. 2716/1999 και

προαιρετικά, οι Κοιν.Σ.Επ. που συστάθηκαν με το Ν. 4019/2011.

Το Μ.Κ.Ε περιλαμβάνει πέντε επιμέρους κατηγορίες:

- ✓ Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων,
- ✓ Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων,
- ✓ Κοι.Σ.Π.Ε,
- ✓ Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας και
- ✓ Συνεταιρισμοί Εργαζομένων.

Κάθε νομικό πρόσωπο έχει δικαίωμα εγγραφής μόνο σε μία κατηγορία του Μητρώου.

Ειδικό Μητρώο Άλλων Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Ε.Μ.Α.Φ.Κ.Α.Ο.), στο οποίο εγγράφονται προαιρετικά τα υφιστάμενα νομικά πρόσωπα, τα οποία πληρούν σωρευτικά τα

ειδικά κριτήρια που περιγράφονται στο άρθρο 3, παρ.1 εδάφ. δ' του Ν. 4430/2016 (οποιοδήποτε άλλο μη μονοπρόσωπο νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει αποκτήσει νομική προσωπικότητα).

Το Ειδικό Μητρώο διακρίνεται σε επιμέρους κατηγορίες ανάλογα με την νομική μορφή των εγγεγραμμένων Φορέων. Ειδικότερα, περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες:

- Αγροτικοί Συνεταιρισμοί του Ν. 4384/2016
- Αστικοί Συνεταιρισμοί του Ν. 1667/1986
- Αστικές εταιρίες των αρ. 741 Α.Κ
- Λοιπές νομικές μορφές.

Τα κριτήρια για την εγγραφή και την πιστοποίηση στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας διακρίνονται σε:

- Γενικά κριτήρια, τα οποία έχουν οριζόντια εφαρμογή για όλα τα νομικά πρόσωπα ανεξάρτητα από την κατηγορία του Μητρώου που θα εγγραφούν και
- Ειδικά κριτήρια, τα οποία πρέπει να πληρούνται ανάλογα με την επιμέρους κατηγορία του Μητρώου στην οποία επιθυμούν να εγγραφούν.

Διαδικασία εγγραφής στο Μ.Κ.Ε. (Κοιν.Σ.Επ. και Συνεταιρισμοί Εργαζομένων)

Ο υποψήφιος Φορέας μετά τη σύνταξη του καταστατικού, οφείλει να υποβάλει ηλεκτρονικά στο Μητρώο αίτηση εγγραφής.

Η αίτηση εγγραφής συνοδεύεται από:

- Το καταστατικό σε ψηφιακή μορφή με εμφανείς τις πρωτότυπες υπογραφές των ιδρυτικών μελών σε όλες τις σελίδες και,
- ξεχωριστή υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986, υπογεγραμμένη από το κάθε ιδρυτικό μέλος, στην οποία θα αναγράφεται ότι δεν συμμετέχει σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα, (για σύσταση Κοιν.Σ.Επ.) ή σε άλλο Συν. Εργ. (για σύσταση Συν.Εργ.) ή διαφορετικά τα στοιχεία της Κοιν.Σ.Επ. ή του Συν.Εργ. στον οποίο συμμετέχει.
- Επιπλέον δικαιολογητικά ανάλογα με την κατηγορία του Φορέα.
- Στην περίπτωση που ιδρυτικό μέλος της Κοιν.Σ.Επ. είναι νομικό πρόσωπο, θα πρέπει επιπρόσθετα να υποβληθούν ακριβή αντίγραφα νομιμοποιητικών εγγράφων για την

συμμετοχή του στην υπό σύσταση Κοιν.Σ.Επ. και εξουσιοδότηση σε φυσικό πρόσωπο για την υπογραφή του Καταστατικού της.

Το Τμήμα Μητρώου προβαίνει σε εξέταση της αίτησης εγγραφής. Μετά την εξέτασή της, χορηγείται βεβαίωση εγγραφής που αποτελεί δικαιολογητικό για την πραγματοποίηση της έναρξης εργασιών στην αρμόδια Φορολογική Αρχή, καθώς και για υποβολή σε άλλες Δημόσιες Αρχές.

Ο Φορέας αφού λάβει τη Βεβαίωση Εγγραφής, οφείλει να υποβάλει μέσω της πλατφόρμας τα εξής δικαιολογητικά:

- Αντίγραφο βεβαίωσης έναρξης εργασιών στη Δ.Ο.Υ,
- Ετήσιο Πρόγραμμα Δραστηριοτήτων με περίοδο αναφοράς έως το τέλος του τρέχοντος έτους. Ειδικά, για τις εγγραφές που πραγματοποιούνται τους τελευταίους τέσσερις μήνες του έτους, η περίοδος αναφοράς εκτείνεται έως το τέλος του επόμενου έτους,
- Πρακτικό Γενικής Συνέλευσης για εκλογή της Διοικούσας Επιτροπής (για Κοιν.Σ.Επ.) ή του Διοικητικού Συμβουλίου (για Συν.Εργ.), εκτός εάν αυτή έχει οριστεί απευθείας από το Καταστατικό και
- Πρακτικό της Διοικούσας Επιτροπής (για Κοιν.Σ.Επ.) ή του Διοικητικού Συμβουλίου (για Συν.Εργ.) για συγκρότησή της σε σώμα.
- Τα στοιχεία του Φορέα που έχουν καταχωρηθεί στο Μητρώο τροποποιούνται με ευθύνη του εγγεγραμμένου Φορέα και μετά από έγκριση του Τμήματος Μητρώου στις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - τροποποίηση στοιχείων του καταστατικού, και
 - αλλαγή της σύνθεσης της Διοικούσας Επιτροπής (Κοιν.Σ.Επ.) ή του Διοικητικού Συμβουλίου (Συν.Εργ.).

Η διαδικασία υποβολής αιτήσεων τροποποίησης στοιχείων του Φορέα υλοποιείται αποκλειστικά μέσω της πλατφόρμας.

Εγγραφή των Κοι.Σ.Π.Ε. στο Μ.Κ.Ε.

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης, που διέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 2716/1999 εγγράφονται στο Μ.Κ.Ε. και συγκεκριμένα στην κατηγορία «Ένταξης», αυτοδίκαια.

Ο Κοι.Σ.Π.Ε οφείλει να συμπληρώσει την αίτηση εγγραφής στο Μητρώο και να την υποβάλει ηλεκτρονικά, συνοδευόμενη από τα εξής:

- Ισχύον καταστατικό σε ηλεκτρονική μορφή.
- Πιστοποιητικό εγγραφής και μεταβολών στα Μητρώα του Ειρηνοδικείου.
- Πρακτικό Γενικής Συνέλευσης για την εκλογή Εποπτικού και Διοικητικού Συμβουλίου.
- Πρακτικό συγκρότησης αυτών σε σώμα.
- Αποδεικτικά στοιχεία κατάθεσης των πρακτικών στο Ειρηνοδικείο.
- Βεβαίωση Έναρξης Δραστηριότητας.
- Αναλυτικός πίνακας με τα στοιχεία εργαζομένων για τη χρήση που προηγείται του έτους εγγραφής.
- Άδεια Λειτουργίας ή Βεβαίωση νόμιμης απαλλαγής από αυτή.
- Απόφαση έγκρισης σκοπιμότητας από το Υπουργείο Υγείας.

Το Τμήμα Μητρώου προβαίνει σε εξέταση του ηλεκτρονικού αιτήματος και στην έκδοση της σχετικής βεβαίωσης εγγραφής.

Τα στοιχεία του Μητρώου τροποποιούνται με ευθύνη του εγγεγραμμένου Κοι.Σ.Π.Ε στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- 1.τροποποίηση στοιχείων του καταστατικού,
- 2.αλλαγή της σύνθεσης του οργάνου Διοίκησης ή του Εποπτικού Συμβουλίου και
- 3.αλλαγή λοιπών στοιχείων του Κοι.Σ.Π.Ε.

Η διαδικασία υποβολής αιτήσεων τροποποίησης στοιχείων του Κοι.Σ.Π.Ε υλοποιείται αποκλειστικά μέσω της πλατφόρμας.

Υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

Οι Φορείς Κ.ΑΛ.Ο. υποχρεούνται σε ετήσια βάση να υποβάλουν στο Τμήμα Παρακολούθησης και Ελέγχου Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στοιχεία για την λειτουργία τους, από τα οποία να τεκμηριώνεται η πλήρωση των κριτηρίων εγγραφής τους.

Συγκεκριμένα, οφείλουν να υποβάλουν το Ετήσιο Πρόγραμμα Δραστηριοτήτων και Απολογισμού, το οποίο περιλαμβάνει τον προγραμματισμό των δράσεων που θα αναπτύξουν, καθώς και τον

απολογισμό των δραστηριοτήτων του προηγούμενου έτους. Επίσης, υποχρεούνται να υποβάλλουν τις Οικονομικές Καταστάσεις που προβλέπονται από το ν. 4308/2014.

Εγγραφή στο Ειδικό Μητρώο Άλλων Φορέων Κ.Α.Λ.Ο.

Κάθε φορέας αυτής της κατηγορίας οφείλει να συμπληρώσει και να υποβάλει ηλεκτρονικά την αίτηση εγγραφής μέσω της πλατφόρμας, συνοδευόμενη από τα εξής δικαιολογητικά:

- Αίτηση εγγραφής (σύμφωνα με προτυποποιημένο έντυπο).
- Κωδικοποιημένο ισχύον καταστατικό.
- Βεβαίωση για τις τροποποιήσεις του καταστατικού από αρμόδια υπηρεσία.
- Πρακτικό της Γενικής Συνέλευσης για την εκλογή Οργάνου Διοίκησης.
- Πρακτικό συγκρότησης του Οργάνου Διοίκησης σε σώμα.
- Αποδεικτικά στοιχεία κατάθεσης των πρακτικών στην αρμόδια υπηρεσία.
- Βεβαίωση έναρξης Δραστηριότητας στη Δ.Ο.Υ.
- Απόφαση αρμοδίου Οργάνου του Φορέα για εγγραφή στο Ειδικό Μητρώο

Το Τμήμα Μητρώου προβαίνει σε εξέταση του ηλεκτρονικού αιτήματος και με την έγκρισή του παράγεται από την πλατφόρμα η Βεβαίωση Εγγραφής στο Ειδικό Μητρώο.

Τα στοιχεία του Μητρώου τροποποιούνται με ευθύνη του εγγεγραμμένου Φορέα στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- 1.τροποποίηση στοιχείων του καταστατικού,
- 2.αλλαγή των μελών του Οργάνου Διοίκησης και
- 3.αλλαγή λοιπών στοιχείων του Φορέα.

Η διαδικασία υποβολής αιτήσεων τροποποίησης στοιχείων του Φορέα υλοποιείται αποκλειστικά ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας.

Ειδική Γραμματεία Κ.Α.Λ.Ο.

Η Ειδική Γραμματεία έχει ως κύριο έργο τη χάραξη, εκτέλεση και εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία με αποτελεσματικότερο τρόπο, καθώς

καθίσταται δυνατή η εκπόνηση και η παρακολούθηση βραχυπρόθεσμων αλλά και μεσομακροπρόθεσμων πολιτικών για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία.

Αναλυτικότερα, η Ειδική Γραμματεία:

- καταρτίζει την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία,
- παρακολουθεί και συντονίζει τις σχετικές δράσεις για την εφαρμογή και τη διασφάλιση της συνεκτικότητας της Εθνικής Στρατηγικής,
- μελετά και παράγει πολιτικές και επιβλέπει την εφαρμογή τους, προς όφελος του πολίτη,
- αναπτύσσει συνεργασία στους θεματικούς τομείς με αρμόδια Υπουργεία,
- εξειδικεύει την Εθνική Στρατηγική ανά τομέα, σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία και φορείς,
- παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις.

Εθνική Επιτροπή για Κ.ΑΛ.Ο

Στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης συνιστάται Εθνική Επιτροπή για την Κοινωνική Οικονομία. Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αρμόδιου για την κοινωνική οικονομία.

Αρμοδιότητα της Επιτροπής είναι η προώθηση του κοινωνικού διαλόγου για τη διαμόρφωση πολιτικών ανάπτυξης των δραστηριοτήτων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και η γνωμοδότηση για την αναθεώρηση, την εξειδίκευση και την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία.

Συντονιστική επιτροπή για Κ.ΑΛ.Ο.

Συνιστάται Συντονιστική Επιτροπή για την Κ.ΑΛ.Ο. με Πρόεδρο τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με απόφαση του οποίου συγκροτείται η Επιτροπή.

Η Συντονιστική Επιτροπή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

1.Τη γνωμοδότηση για θέματα που αφορούν στην Εθνική Στρατηγική για την Κ.ΑΛ.Ο., η οποία εκπονείται και εφαρμόζεται από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

2.Την αξιολόγηση, παρακολούθηση της εφαρμογής και επικαιροποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κ.ΑΛ.Ο.

3.Την εισήγηση προς τον Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τους συναρμόδιους Υπουργούς, για την εκπόνηση μελετών και προγραμμάτων σχετικά με την προώθηση της εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Κ.ΑΛ.Ο

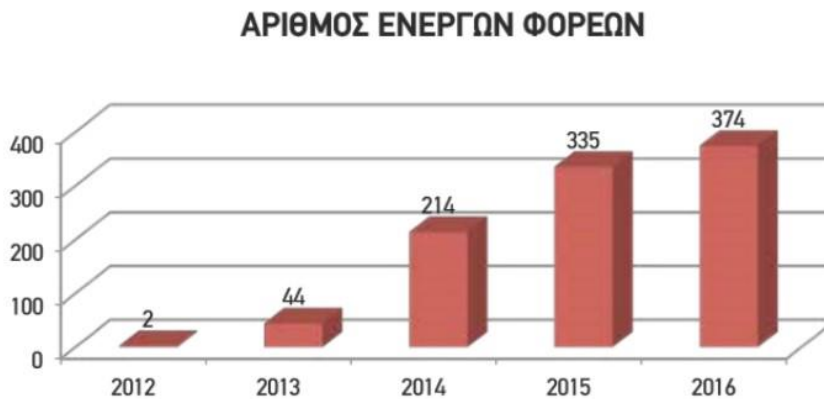
10.3 Παράγοντες Ανάπτυξης των Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια, το ενδιαφέρον για την Κοινωνική Οικονομία έχει αυξηθεί, οι φορείς κοινωνικής οικονομίας αυτές δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένοι στον ελλαδικό σε σχέση με την υπόλοιπη (CIRIEK, 2017). Ανασταλτικοί παράγοντες στην ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων ήταν τόσο ο κεντρικός ρόλος του κράτους στο μοντέλο ανάπτυξης που επί σειρά ετών έχει υιοθετηθεί, όσο και η αργοπορημένη θεσμοθέτηση ενός πλαισίου για την κοινωνική επιχειρηματικότητα (Γεώργιας, 2013). Οι παράγοντες ανάπτυξης των κοινωνικών επιχειρήσεων ουσιαστικά είναι η ενθάρρυνση και η οικονομική στήριξη από την πλευρά του κράτους και της Ευρώπης με χρηματοδοτήσεις, η διάθεση συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο και η αποδοχή λειτουργίας της συγκεκριμένης μορφής-δομής επιχείρησης από το κοινωνικό σύνολο.

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι μετά τον Νόμο 4430/2016 υπήρξε μια άμεση ενεργοποίηση των προβλεπόμενων διαδικασιών ξεκινώντας με την εγγραφή των φορέων στο νέο Γενικό Μητρώο Φορέων της Διεύθυνσης Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας της Ειδικής Γραμματείας Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας του Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Γ. Κ.ΑΛ.Ο., 2018). Οι εγγραφές ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2017 και μέχρι τον Αύγουστο του 2018 πραγματοποιήθηκαν 580 εγγραφές σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο. Η συγκεκριμένη διαδικασία έδωσε την ευκαιρία για ένα εκκαθάριση του προηγούμενου μητρώου, καθώς οι 541 υφιστάμενοι φορείς (του Ν.4019/2011) που ήταν ενεργοί πέρασαν με αίτησή τους στο νέο μητρώο ενώ 233 ανενεργοί φορείς διεγράφησαν.

Το σημείο το οποίο αξίζει να σημειωθεί επιπλέον ότι υπάρχει μια σταθερή αύξηση του αριθμού των ενεργών φορέων στην Κοινωνική Οικονομία στη χώρα μας. Όπως διαφαίνεται και στο παρακάτω

διάγραμμα, είχαμε αιτήσεις από 2 φορείς το 2013, 44 το 2014, 214 το 2015, 335 το 2016 και 374 το 2016² (Ε.Γ. Κ.ΑΛ.Ο., 2018).

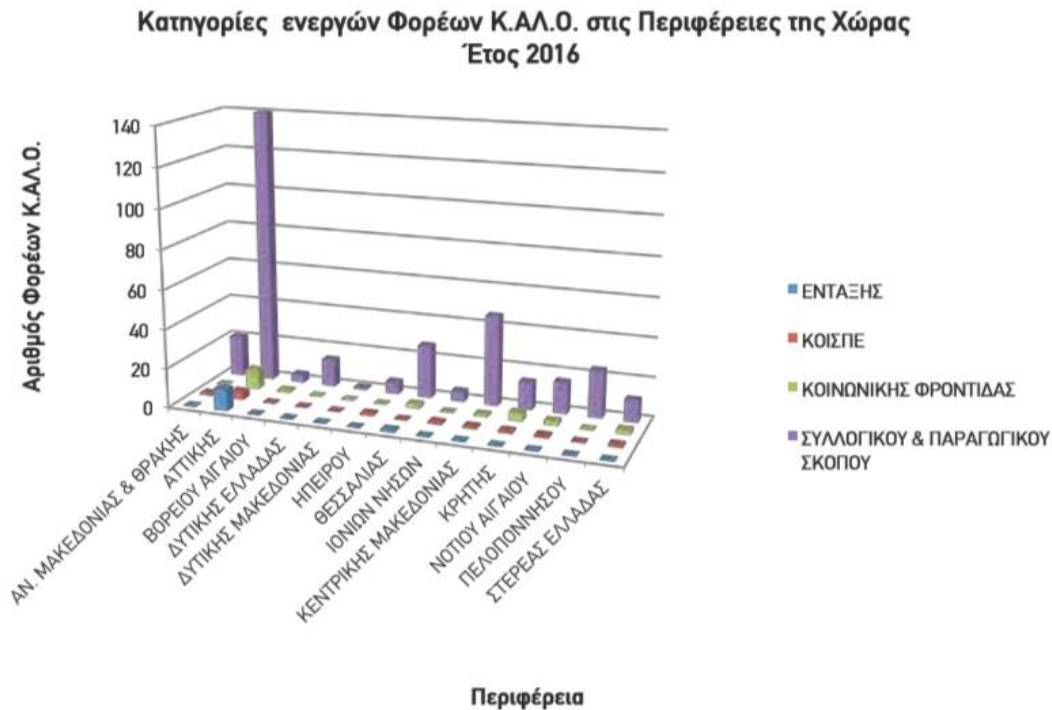

(Ε.Γ. Κ.ΑΛ.Ο., 2018)

Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση της Ειδικής Γραμματείας Κ.ΑΛ.Ο. (Ε.Γ. Κ.ΑΛ.Ο., 2018) οι φορείς που δραστηριοποιούνται στην Κοινωνική Οικονομία κατά κανόνα είναι πολύ μικρού μεγέθους³ και ανήκουν στην κατηγορία των Κοιν.Σ.Επ. συλλογικού και παραγωγικού σκοπού, ενώ γεωγραφικά σχεδόν οι μισές Κοιν.Σ.Επ. δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Αττικής.

² Σημειώνεται ότι οι ετήσιες εκθέσεις παρέχουν στοιχεία για την οικονομική χρήση του προηγούμενου έτους από το έτος υποβολής.

³ Πολύ μικρή επιχείρηση σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση Κ.ΑΛ.Ο. είναι εκείνη που απασχολεί 0-10 άτομα προσωπικό και ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα € 2 εκατομμύρια.

(Ε.Γ. Κ.Α.Λ.Ο., 2018)

Επιπλέον, κατά πλειοψηφία οι ενεργοί φορείς δραστηριοποιούνται στους κλάδους της παροχής υπηρεσιών. Όπως είναι αναμενόμενο, το φαινόμενο είναι εντονότερο στα αστικά κέντρα, ενώ σε κάποιες νησιωτικές περιοχές (βλ. ενδεικτικά Ικαρία, Κεφαλονιά, Ξάνθη, Ροδόπη), έχουμε μια στροφή στην παραγωγή αγαθών. Συνολικά, οι εν ενεργεία φορείς στην Ελλάδα καλύπτουν ένα αρκετά ευρύ φάσμα υπηρεσιών και προϊόντων που προσφέρουν. Οι κλάδοι που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό φορέων είναι αυτοί της εστίασης (11%), της εκπαίδευσης (10%), των δραστηριοτήτων οργανώσεων (8%), του λιανικού εμπορίου (7%), των δημιουργικών δραστηριοτήτων (6%) και του χονδρικού εμπορίου (6%). Ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων (Ετήσιες Μονάδες Εργασίας) εμφανίζεται στις παροχή υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους (251,52 ΕΜΕ), ακολουθούν οι υπηρεσίες εστίασης (173,91 ΕΜΕ) και στην τρίτη θέση η εκπαίδευση (96,61 ΕΜΕ).

Όπως αποτυπώνεται και στην Ετήσια Έκθεση της Ειδικής Γραμματείας Κ.Α.Λ.Ο. (Ε.Γ. Κ.Α.Λ.Ο., 2018), τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια σημαντική στροφή της ελληνικής κοινωνίας προς την Κ.Α.Λ.Ο. καθώς αφενός, αν και αργοπορημένο υπάρχει πλέον το κατάλληλο νομικό και θεσμικό πλαίσιο υποδοχής και αφετέρου, αρχίζουν να διαφαίνονται τα οφέλη που μπορούν να είναι σε πολλαπλά επίπεδα. Σε μια χώρα που βιώνει μια μακροχρόνια οικονομική κρίση και που το κράτος πρόνοιας φαίνεται να αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες των πολιτών, η Κ.Α.Λ.Ο. αναδεικνύεται ως ένα σύγχρονο μέσο αντιμετώπισης κοινωνικών προβλημάτων αφού μπορεί να συντελέσει στην αντιμετώπιση της ανεργίας, στην τοπική ανάπτυξη και το

περιβάλλον, ενώ μπορεί να αποτρέψει φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η Κοινωνική Οικονομία δεν μπορεί να υποκαταστήσει τις κοινωνικές δομές και το ισχυρό κοινωνικό κράτος. Ωστόσο, αν η κρατική πρόνοια έχει φροντίσει ώστε να υπάρχουν οι προϋποθέσεις και οι κατάλληλες 'υποδοχές' για να ανθίσει ο τομέας αυτός, η ανάπτυξή του μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης και να οδηγήσει στην άμβλυνση προβλημάτων που δεν μπορούν να καλυφθούν από το κράτος και την αγορά. Οι δραστηριότητες της Κοινωνικής Οικονομίας είναι κοινωνικά προσανατολισμένες και συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας κυρίως για πολίτες που βάζονται από την ανεργία και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Το κράτος πρόνοιας φαίνεται ότι δεν καλύπτει τις ιδιαίτερες ανάγκες ειδικών κοινωνικών ομάδων ή κατά περίπτωση τις καλύπτει σε μικρό βαθμό. Επομένως, σε αυτές τις περιπτώσεις, τα μέλη αυτών των ομάδων ή τα άτομα που θεωρούν ότι θα έπρεπε να τους παρέχονται καλύτερες κοινωνικές υπηρεσίες υποστηρίζουν τη δημιουργία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Weisbrod, 1975). Επομένως όσο μεγαλύτερος ο βαθμός ετερογένειας του πληθυσμού (σε επίπεδο χώρας ή/και κοινότητας) τόσο περισσότερες Μ.Κ.Ο. αναπτύσσονται για να καλύψουν τις διαφοροποιημένες κοινωνικές ανάγκες. Η ετερογένεια μπορεί να εντοπίζεται σε ποικίλα επίπεδα, όπως το εισόδημα, η ηλικία, το έθνος, το φύλο, τη θρησκεία κ.ά. Επομένως, δεν είναι καθόλου τυχαίο που η Κοινωνική Οικονομία εντάσσεται στη συζήτηση για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (Αδάμ & Παπαθεοδώρου, 2010).

Τέλος, προκειμένου να διαφανεί η διάκριση του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα με τον τομέα της κοινωνικής οικονομίας αξίζει να παρατεθεί από τον Ζιώμα (2013) ο πίνακας που δίνει τον τρόπο με τον οποίο οι τρεις διαφορετικοί πόλοι της οικονομίας διαφοροποιούνται στους κύριους άξονες:

	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
Ποιος αποφασίζει	Ιδιοκτήτης ή ΔΣ εταιρών	Διοίκηση (υπό τον έλεγχο των εκλεγμένων)	Οι (συν)εταίροι, Δημοκρατικά εκλεγμένα όργανα
Πως λειτουργεί	Ιδιωτική πρωτοβουλία, μισθωτοί	Νομικό πλαίσιο, υπάλληλοι	Ιδιωτική (συλλογικού χαρακτήρα) πρωτοβουλία, Μεικτό σύστημα: μισθωτοί κι εθελοντές

Χρηματοδότηση	Αγορά	Φόροι	Μεικτή: Αγορά & Επιχορηγήσεις
Στόχος	Κέρδος	Εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου	Συνδυασμός κοινωνικών και οικονομικών στόχων. Μη κερδοσκοπικός. Κοινωνική χρησιμότητα.
Πως καθορίζεται ο προσανατολισμός	Αγορά	Ανάγκες της κοινωνίας με κανονιστικά πρότυπα	Καταστατικό δράσης. Ηθικές Δεσμεύσεις. Εξασφάλιση συμβατότητας μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών στόχων.
Ως πότε συνεχίζει να λειτουργεί	Αγορά και ελεύθερη απόφαση του ιδιοκτήτη	Απόφαση της εκάστοτε κυβέρνησης	Κοινή απόφαση συνεταίρων/μελών (ένα μέλος, μία ψήφος)

(Πηγή: Ζιώμας, 2013)

10.4 Κοινωνικό Κεφάλαιο

Οι υλικοί και άυλοι πόροι είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία και την ανάπτυξη μιας Κοιν.Σ.Επ. Ανάλογα με το άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον, όπως και το είδος της δραστηριότητας, προέρχονται από ποικίλες πηγές. Οι λειτουργίες του εντοπισμού με αυτές της απόκτησης των πόρων, παρ' ότι συνδέονται στενά, δεν ταυτίζονται. Είναι συχνό φαινόμενο για τις επιχειρήσεις κάθε μορφής να μην γνωρίζουν την ύπαρξή τους. Άλλο τόσο συχνό είναι να γνωρίζουν τις πηγές, αλλά να μην έχουν τις δυνατότητες να τις αξιοποιήσουν. Απαιτείται επομένως διττή τεχνογνωσία.

Κατηγορίες πόρων

Μια κατηγοριοποίηση των πιθανών πόρων είναι η εξής:

- Εθελοντική εργασία: Προέρχεται κυρίως από το άμεσο εξωτερικό περιβάλλον δραστηριοποίησης. Η διαθεσιμότητα εξαρτάται από το οργανωσιακό και επικοινωνιακό προφίλ μιας Κοιν.Σ.Επ. και τα γενικότερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, είναι πιθανότερο να προσελκύσουμε εθελοντές σε μια οργάνωση συλλογικού σκοπού (π.χ. για την διοργάνωση ενός πολιτιστικού φεστιβάλ ή για κάποια οικολογική δραστηριότητα) παρά σε μια οργάνωση που παράγει ιδιωτικά καταναλωτικά αγαθά.

- **Τεχνογνωσία:** Οι ειδικές γνώσεις και ικανότητες που απαιτούνται για τη λειτουργία μιας οργάνωσης. Αποκτώνται μέσω κατάρτισης, συμβουλευτικής ή αμοιβαίας μάθησης στο πλαίσιο συνεργασιών (π.χ. θερμοκοιτίδες επιχειρηματικότητας, δίκτυα συνεργασίας κ.α.).
- **Εξοπλισμός/ Υποδομές:** Μπορούν να αποκτηθούν από διάφορες πηγές: Αγορά/ενοικίαση/leasing, ιδιωτικές δωρεές, κοινή χρήση και διαχείριση με άλλους οργανισμούς, παραχώρηση για χρήση από κάποιον ΟΤΑ, κοινοτικά προγράμματα, από φιλανθρωπικούς ή επενδυτικούς οργανισμούς κ.α. Οι συγκεκριμένοι πόροι ενδέχεται να είναι στοχευμένοι, ανάλογα με τη μορφή και το είδος δραστηριότητας ή τη γεωγραφική τοποθεσία.
- **Χρηματικοί πόροι:** Ανάλογα με την Κοινωνική Επιχείρηση και τη δραστηριότητά της, αυτοί μπορεί να προέρχονται από πώληση αγαθών σε καταναλωτές, συμβόλαια από το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση (π.χ. δημόσιες συμβάσεις κοινωνικής αναφοράς), συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, μικροπιστώσεις, συνδρομές μελών, εκδηλώσεις οικονομικής υποστήριξης κ.ά. Κάποιοι κατευθύνονται απευθείας για την ενίσχυσή της, ενώ άλλοι (συχνότερα) για την υλοποίηση κάποιου συγκεκριμένου έργου.

Οι ανωτέρω πόροι δύναται να προέρχονται από δημόσιους φορείς, από διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από υπερεθνικούς οργανισμούς, από οργανισμούς προώθησης της επιχειρηματικής φιλανθρωπίας (venture philanthropy), την τοπική κοινωνία κ.ά.

10.5. Δίκτυα και Clusters Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Στην ενότητα αυτή επιχειρείται προσέγγιση αποσαφήνισης των όρων των δικτύων και των επιχειρηματικών συνεργατικών σχηματισμών (clusters) των κοινωνικών επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με το διαχωρισμό των δικτύων και των clusters κοινωνικών επιχειρήσεων, το δίκτυο είναι: «Μια μορφή οργανωμένης οικονομικής δραστηριότητας, η οποία περιλαμβάνει ένα σύνολο συναλλασσομένων μερών (ατόμων ή οργανισμών) που συνδέονται μεταξύ τους με ένα σύνολο σχέσεων»

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω ορισμό, τα δίκτυα των Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να διακριθούν σε προσωπικά και εταιρικά-συνεταιριστικά. Τα προσωπικά δίκτυα είναι οι σχέσεις συνεργασίας ενός εταίρου με άλλους εταίρους. Προσωπικά δίκτυα αναπτύσσονται σε όλες τις Κοιν.Σ.Επ. μιας και τα ιδρυτικά μέλη αλληλεπιδρούν και συνεργάζονται για την ανάπτυξη και εφαρμογή του κοινωνικού

σκοπού της επιχείρησης.

Ιδιαίτερα στις μικρές Κοιν.Σ.Επ., το προσωπικό δίκτυο μεταξύ των εταίρων θεωρείται ως ισοδύναμο του συνολικού επιχειρηματικού δικτύου λόγω του μικρού αριθμού των εργαζομένων.

Τα clusters κοινωνικών επιχειρήσεων είναι:

«...γεωγραφικά κοντινές επιχειρήσεις και άλλοι φορείς (όπως πανεπιστήμια), που αλληλεπιδρούν με τη βοήθεια της τεχνολογίας για την υλοποίηση ενεργειών σε συγκεκριμένους τομείς»

Το ίδιο ισχύει και για τα clusters κοινωνικών επιχειρήσεων. Κατά κύριο λόγο αποτελούνται από κοινωνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο δραστηριότητας (οριζόντια clusters) ή σε διαφορετικούς κλάδους της διαδικασίας παραγωγής προϊόντων ή παροχής υπηρεσιών, ανήκουν δηλαδή στην ίδια εφοδιαστική αλυσίδα (κάθετα clusters). Οι επιχειρήσεις αυτές ονομάζονται είτε

«επιχειρήσεις-εταίροι», είτε «επιχειρήσεις κορμού». Σκόπιμο είναι, όμως, να συμμετέχουν και άλλοι φορείς όπως είναι δημόσιοι φορείς, πανεπιστήμια, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, ινστιτούτα κ.λπ.

Σε αντίθεση με τα δίκτυα, τα clusters κοινωνικών επιχειρήσεων εντοπίζονται σε συγκεκριμένη γεωγραφικά περιοχή, καθώς η γειτνίαση διευκολύνει την επικοινωνία, τις μεταφορές, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Όμως, στην περίπτωση που οι επιχειρηματικές συναλλαγές δεν επηρεάζονται από τη γεωγραφική απόσταση, τα clusters δύνανται να αναπτυχθούν σε μεγαλύτερο γεωγραφικά εύρος. Έτσι, υπάρχουν σε τοπικό, υπερτοπικό, εθνικό, αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Επίσης, μπορεί ακόμα να αναπτυχθούν σε αστικό ή αγροτικό περιβάλλον.

Τα clusters κοινωνικών επιχειρήσεων αποτελούν μια από τις θεμελιακές ιδέες της κοινωνικής οικονομίας, η οποία στηρίζεται στην αλληλοβοήθεια, στην ανταλλαγή γνώσης, στη δημιουργία αλληλεξαρτήσεων έτσι ώστε να προαχθεί ο κοινωνικός σκοπός που επιτελούν.

Τα clusters κοινωνικών επιχειρήσεων συνήθως αναδύονται μέσα από ανάγκες της αγοράς και της κοινωνίας προκειμένου οι κοινωνικές επιχειρήσεις να:

- αποκτήσουν πρόσβαση σε νέα γνώση και συμπληρωματική τεχνολογία
- αξιοποιήσουν συνέργειες που τυχόν υπάρχουν ή να επιτύχουν οικονομίες κλίμακας
- εξυπηρετήσουν το κοινωνικό σύνολο
- εξαλείψουν τον επιχειρηματικό κίνδυνο

- υλοποιήσουν από κοινού προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης
- ενισχύσουν την αποδοχή στο κοινό
- ανταλλάξουν προμηθευτές και χρήστες
- αποκτήσουν αμοιβαία οφέλη όπως προκύπτουν από τη συμπληρωματική χρήση των πόρων και τη συνδυασμένη γνώση
- επιταχυνθεί η διαδικασία μάθησης
- μειωθεί το κόστος συναλλαγής
- ξεπεραστούν εμπόδια διείσδυσης σε νέες αγορές
- επωφεληθούν χρηματοδοτήσεων

Όμως συχνά δυστοκίες ή ατέλειες δεν επιτρέπουν την ανάδειξη τέτοιων μορφών συνεργασίας είτε αφορούν την κοινωνική οικονομία, είτε παραδοσιακούς κλάδους της οικονομίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις η πολιτεία μπορεί να υλοποιήσει πρωτοβουλίες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των clusters κοινωνικών επιχειρήσεων. Οι πρωτοβουλίες αυτές δρουν ως καταλύτης και επιταχύνουν τη δημιουργία clusters, συμβάλλοντας στη συνειδητοποίηση της ανάγκης ή και παροτρύνοντας την ενεργή συμπεριφορά επιχειρήσεων για τη συμμετοχή τους.

Τα clusters κοινωνικών επιχειρήσεων είναι επιτυχή, εφόσον υλοποιούν δράσεις οι οποίες δεν μπορούσαν να προωθηθούν ή προωθούνταν λιγότερο αποτελεσματικά χωρίς τη σύναψη συνεργασιών. Η επιτυχημένη λειτουργία των clusters κοινωνικών επιχειρήσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα των ανθρώπων να δημιουργούν σχέσεις και να συμμετέχουν σε δίκτυα, αλλά και από τη διάθεσή τους να μοιραστούν πληροφορίες. Κι αυτό γιατί η ύπαρξη επιχειρηματικών δικτύων μέσα σε cluster κοινωνικών επιχειρήσεων προωθεί τη συλλογική μάθηση τόσο κάθετα ανάμεσα στους πελάτες και προμηθευτές που ανήκουν στον ίδιο προμηθευτικό κύκλο όσο και οριζόντια μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

Διαφορές clusters κοινωνικών επιχειρήσεων και επιχειρηματικών δικτύων κοινωνικών επιχειρήσεων

Τα clusters κοινωνικών επιχειρήσεων και τα δίκτυα κοινωνικών επιχειρήσεων συχνά θεωρούνται ως έννοιες ταυτόσημες. Κι αυτό γιατί τα δίκτυα αποτελούν βασικό δομικό στοιχείο των clusters κοινωνικών επιχειρήσεων. Η ύπαρξη δικτύων μέσα στα clusters διευκολύνει τη συνεργασία σε διάφορα θέματα όπως εκπαίδευση, χρηματοδότηση, τεχνολογική ανάπτυξη,

επίτευξη κοινωνικού σκοπού, επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, εξυπηρέτηση πληθυσμού που πλήττεται κοινωνικά, σχεδιασμό προϊόντων, εφαρμογή σχεδίου μάρκετινγκ, εξαγωγές και διανομή.

Οι βασικές διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ των clusters και των επιχειρηματικών δικτύων κοινωνικών επιχειρήσεων είναι:

- Τα clusters αποτελούνται από πολύ μεγαλύτερο εύρος συνεργαζόμενων κοινωνικών επιχειρήσεων σε σύγκριση με τα δίκτυα κοινωνικών επιχειρήσεων.
- Τα clusters έχουν συγκεκριμένο γεωγραφικό προσδιορισμό σε αντίθεση με τα δίκτυα κοινωνικών επιχειρήσεων.
- Τα clusters έχουν ευρύτερο στρατηγικό στόχο από τα δίκτυα. Μέσα στα clusters μπορούν να λειτουργούν παράλληλα πολλά διαφορετικά δίκτυα σε διάφορα επίπεδα.

Αναλυτικότερα οι διαφορές μεταξύ των δύο σχηματισμών αναλύονται στον παρακάτω πίνακα.

Διαφορές clusters κοινωνικών επιχειρήσεων από τα δίκτυα κοινωνικών επιχειρήσεων	
clusters	Δίκτυα
Συνήθως οι κοινωνικές επιχειρήσεις μέλη του cluster γειτνιάζουν	Δεν τίθενται γεωγραφικοί Περιορισμοί
Όσο περισσότερα τα μέλη τόσο καλύτερα	Ο αριθμός των μελών καθορίζεται εξαρχής και συνήθως δεν μεταβάλλεται
Η συμμετοχή των μελών είναι ισότιμη	Η συμμετοχή των μελών δεν είναι πάντα ισότιμη
Οι σχέσεις είναι ελαστικές	Οι σχέσεις των μελών είναι Καθορισμένες
Αποτελούν ξεχωριστή οντότητα που εξελίσσεται	Αποτελούν δραστηριότητα των κοινωνικών επιχειρήσεων
Οι κοινωνικές επιχειρήσεις - μέλη διαθέτουν συνήθως ανταγωνιστικά προϊόντα /υπηρεσίες	Οι κοινωνικές επιχειρήσεις-μέλη των δικτύων διαθέτουν συνήθως συμπληρωματικά προϊόντα / Υπηρεσίες

Ενθαρρύνουν την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών σε συγκεκριμένα γεωγραφικά περιοχές	Τα δίκτυα επιτρέπουν την ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών σε χαμηλότερο κόστος
Δύνανται να περιέχουν δίκτυα επιχειρήσεων	Δεν δύνανται να περιέχουν συστάδες
Οι στόχοι μπορεί να είναι ποικίλοι και πάντως διαφορετικοί από τις κοινωνικές επιχειρήσεις που τις απαρτίζουν (π.χ. εξυπηρέτηση του κοινού οφέλους)	Οι στόχοι των δικτύων είναι ομοειδείς με τους στόχους των κοινωνικών επιχειρήσεων που τα απαρτίζουν

Κοινωνικά επιχειρηματικά δίκτυα και η ανάπτυξή τους

Στην παρούσα έκθεση γίνεται αναφορά στις δομές των επιχειρηματικών συμμαχιών, χρησιμοποιώντας τον όρο της δικτύωσης, αφενός γιατί εκφράζει καλύτερα τα δίκτυα μικρομεσαίων επιχειρήσεων όπως και είναι οι περισσότερες κοινωνικές επιχειρήσεις και αφετέρου, γιατί η δικτύωση αναφέρεται στην γενικότερη διαδικασία συνεργασίας και σύναψης συμμαχιών που λαμβάνει χώρα στη δημιουργία δικτύων.

Τις περισσότερες φορές, ομάδες κοινωνικών επιχειρήσεων, οι οποίες συνεργάζονται για την επίτευξη συγκεκριμένων επιδιώξεων, και για τα αποτελέσματα κοινής δραστηριότητας έχουν αναγνωρίσιμο και μετρήσιμο αντίκτυπο στα μέλη τους. Επιπλέον είναι σύνηθες να έχουν περιορισμένο αριθμό μελών που έχουν συμφωνήσει να συνεργαστούν με κάποιο τρόπο για να επιτύχουν συγκεκριμένους επιχειρηματικούς στόχους, οι οποίοι πιθανότατα οδηγούν στην ενίσχυση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος και στην δημιουργία αμοιβαίου οικονομικού οφέλους. Τα δίκτυα κοινωνικών επιχειρήσεων δεν είναι αμιγώς στοχευμένα στην ενίσχυση των επιχειρήσεων και κινητοποιούνται για την επίτευξη ευρύτερων στόχων που αφορούν στην περιφερειακή και εθνική οικονομική ανάπτυξη για το καλό του συνόλου της κοινωνίας.

Η βασικότερη διαβάθμιση σε υποκατηγορίες κοινωνικών επιχειρηματικών δικτύων γίνεται με βάση τον βαθμό καθετοποίησής τους και περιλαμβάνει τους εξής τρεις τύπους:

1. Κάθετα δίκτυα: τα μέλη αναπτύσσουν κάποιο βαθμό εξειδίκευσης σε συγκεκριμένο τομέα της παραγωγικής αλυσίδας (ή της παροχής υπηρεσιών). Τα δίκτυα αυτά στηρίζονται σε σχέσεις εισροών-εκροών, όπου το κάθε μέλος αναπτύσσει μια συγκεκριμένη εξειδίκευση στον τομέα

του εξυπηρετώντας την αποτελεσματική παραγωγή (ή παροχή υπηρεσίας) και διάθεση μιας συγκεκριμένης κατηγορίας προϊόντων ή υπηρεσιών προς τις τελικές αγορές.

2.Οριζόντια δίκτυα: αποτελούνται από κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες παράγουν ίδια ή παρόμοια προϊόντα ή υπηρεσίες και ανταγωνίζονται μεταξύ τους. Συνήθως συνίστανται με στόχο την κοινή προώθηση, την έρευνα και ανάπτυξη νέων προϊόντων ή υπηρεσιών, την κοινή προμήθεια πρώτων υλών κ.ά.

3.Συμπληρωματικά δίκτυα: αποτελούνται από κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες δεν ανταγωνίζονται μεταξύ τους, ούτε συνδέονται μεταξύ τους σε μια αλυσίδα παραγωγής (ή παροχή υπηρεσίας). Συνήθως συνίστανται για την προώθηση κοινών συμφερόντων διαφορετικών κλάδων κοινωνικών επιχειρήσεων επιχειρήσεων, για τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων πακέτων προϊόντων και υπηρεσιών, και τη δημιουργία κέντρων πληροφόρησης κ.ά.

Για τη λειτουργία ενός δικτύου είναι απαραίτητος ο χρονοπρογραμματισμός. Τα μέλη του δικτύου θα πρέπει να εκμεταλλεύονται σε πραγματικό χρόνο την προσφερόμενη γνώση, πληροφορία και τη σύναψη επαφών με τα υπόλοιπα μέλη. Οι επαφές θα πρέπει να είναι τακτικές με συναντήσεις των εκπροσώπων των κοινωνικών επιχειρήσεων και με επιτόπιες επισκέψεις για την κατανόηση των αλληλοσυσχετίσεων. Θα πρέπει εξ αρχής να καταγραφεί η υφιστάμενη δράση κάθε μέλους κοινωνικής επιχείρησης και να καθοριστεί η μελλοντική σύμπλευση και η κοινή δράση. Ασφαλώς με την πάροδο του χρόνου μπορούν να γίνουν διορθωτικές κινήσεις για την εύρυθμη λειτουργία του δικτύου. Θα πρέπει μεταξύ των μελών να εξειδικευτούν οι θεματικές προτεραιότητες για την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών προώθησης των προϊόντων και των υπηρεσιών. Ανάλογα με την εξειδίκευση και την εξυπηρέτηση του κοινωνικού σκοπού που υπηρετούν οι Κοιν.Σ.Επ. θα πρέπει να καταγραφούν οι προϋποθέσεις δικτύωσης εξ αρχής και να υπάρχει μια λειτουργία ανάδρασης και ανατροφοδότησης των αποτελεσμάτων της λειτουργίας του δικτύου βάσει του χρονοπρογραμματισμού.

Πέραν του χρονοπρογραμματισμού, άλλα βασικά χαρακτηριστικά των δικτύων είναι:

- *το περιεχόμενο των δεσμών η δομή του δικτύου και*

➤ *η ισχύς των δεσμών μεταξύ των συνεργατών*

Περιεχόμενο των δεσμών (Network Content)

Το περιεχόμενο ενός δικτύου υποδεικνύει τον τύπο των σχέσεων και τους πόρους που ανταλλάσσονται μεταξύ των συνεργατών και κατ'επέκταση των Κοιν.Σ.Επ. Σημαντικοί τύποι δικτύων που μπορούν να συμβάλουν στην κοινωνική επιχειρηματικότητα είναι μεταξύ άλλων οι εξής:

- Δίκτυο πληροφόρησης για την αγορά (market knowledge network)

Η γνώση για την αγορά αντικατοπτρίζει τη γνώση του κοινωνικού επιχειρηματία ή της Κοιν.Σ.Επ. για τους πιθανούς πελάτες, τα κανάλια διανομής, τις κοινωνικές ανάγκες και εν γένει τη λειτουργία της αγοράς. Ένα αποτελεσματικό δίκτυο πληροφόρησης για την αγορά και τις κοινωνικές ανάγκες μπορεί να οδηγήσει την κοινωνική επιχείρηση στην αναγνώριση και εκμετάλλευση επιχειρηματικών ευκαιριών, καθώς της παρέχει γνώση για τα προβλήματα και τις τάσεις της οικονομίας και τη βοηθάει να αξιολογήσει τη μελλοντική βιωσιμότητα.

- Δίκτυο τεχνολογικής πληροφόρησης (technological knowledge network)

Η τεχνολογική γνώση είναι εξίσου σημαντική για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, καθώς η πλειοψηφία των σύγχρονων Κοιν.Σ.Επ., ανεξάρτητα από τον αν είναι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, ή Κοιν.Σ.Επ. Κοινωνικής και Συλλογικής Ωφέλειας, χρειάζονται και τεχνολογική γνώση για να πραγματοποιήσουν καινοτομίες και να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά και γρήγορα τις ευκαιρίες που εντοπίζουν. Είναι σημαντικό, λοιπόν, για τις Κοιν.Σ.Επ. να διατηρούν ταυτόχρονα δίκτυα πληροφόρησης για την αγορά και για την τεχνολογία, καθώς οι δύο τύποι πληροφόρησης είναι συμπληρωματικοί. Η τεχνολογική αλλαγή από μόνη της δε δημιουργεί απαραίτητα επιχειρηματικές ευκαιρίες, ενώ η γνώση για την αγορά δεν μπορεί να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά χωρίς την αξιοποίηση των τεχνολογικών εξελίξεων.

- Δίκτυο συνεργασιών σκοπού (cooperative network)

Το δίκτυο συνεργασιών σκοπού αφορά στις συνεργασίες μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων,

που στοχεύουν στην από κοινού επίτευξη ενός σκοπού. Αυτή η μορφή δικτύωσης είναι ιδιαίτερα σημαντική στις Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης. Έτσι προωθούνται πλήρως λύσεις και συνεργασίες για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων.

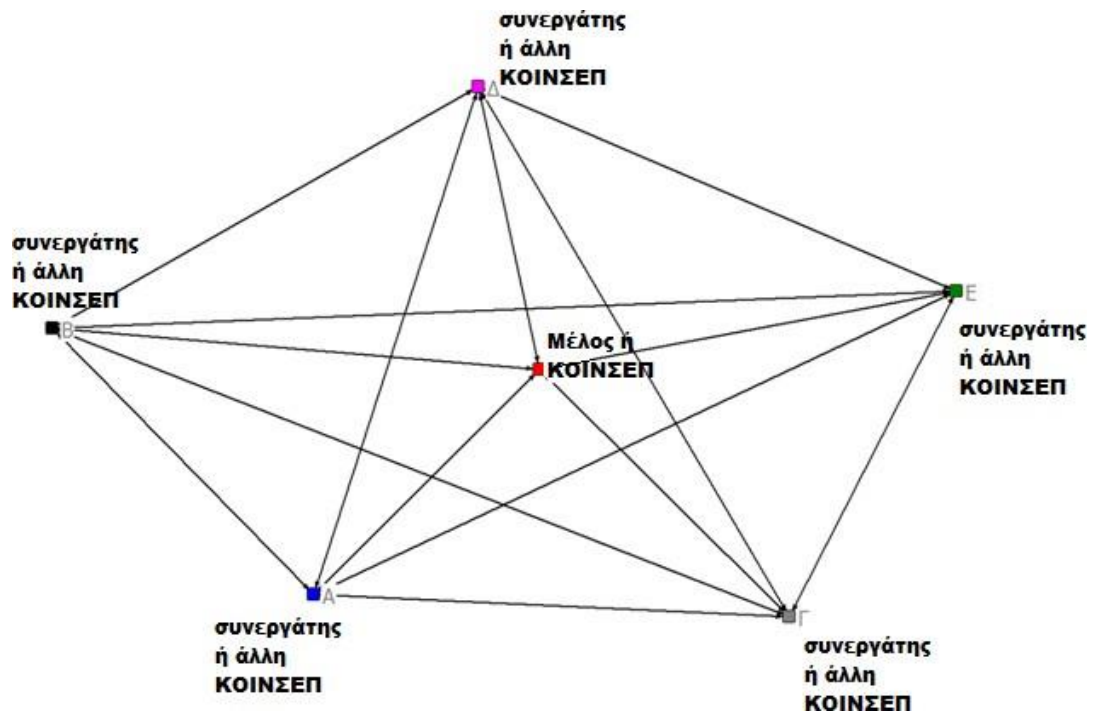
- Δίκτυο οικονομικού κεφαλαίου (capital network)

Ο κοινωνικός επιχειρηματίας (ή η κοινωνική επιχείρηση) μπορεί να απευθυνθεί σε ένα ανάλογο δίκτυο οικονομικού κεφαλαίου, προκειμένου να εξασφαλίσει το απαραίτητο οικονομικό κεφάλαιο, για να υλοποιήσει μια καινούρια επιχειρηματική ευκαιρία. Δυστυχώς, λόγω των οικονομικών συγκυριών που πλήττουν την χώρα τα τελευταία χρόνια, ανάλογα δίκτυα είναι δύσκολο να αναπτυχθούν.

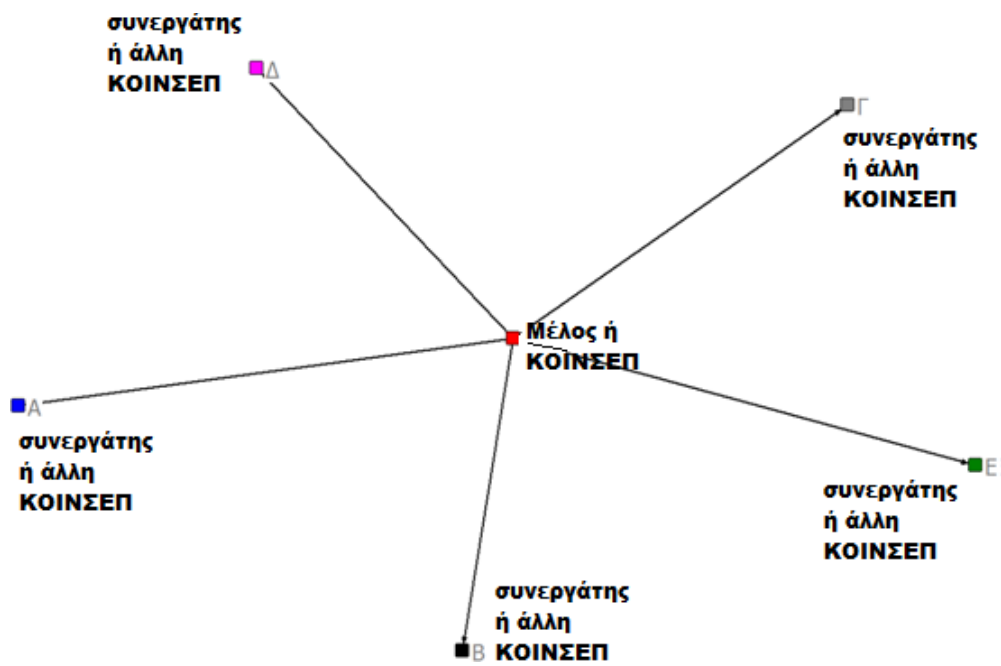
Εκτός, όμως, από τον τύπο των δεσμών σημαντικό είναι να μπορεί κανείς να αναγνωρίζει το μέγεθος του δικτύου και τα χαρακτηριστικά των πόρων που αντλεί από αυτό. Για παράδειγμα, σε ένα δίκτυο τεχνολογικής πληροφόρησης θα πρέπει κανείς να προσδιορίσει τον αριθμό των συνεργατών που του παρέχουν τεχνολογική πληροφόρηση, καθώς και την ποσότητα και την καινοτομικότητα της πληροφόρησης που αντλεί από κάθε μέλος και συνολικά σε επίπεδο δικτύου. Αναφορικά με το δίκτυο συνεργασιών σκοπού, θα πρέπει οι Κοιν.Σ.Επ. να προσβλέπουν σε κοινούς στόχους, στο μέγεθος επίτευξης αυτών και στην κοινωνική ανατροφοδότηση, μετρώντας τα αποτελέσματα στην κοινωνία.

- Δομή του δικτύου(Network Structure)

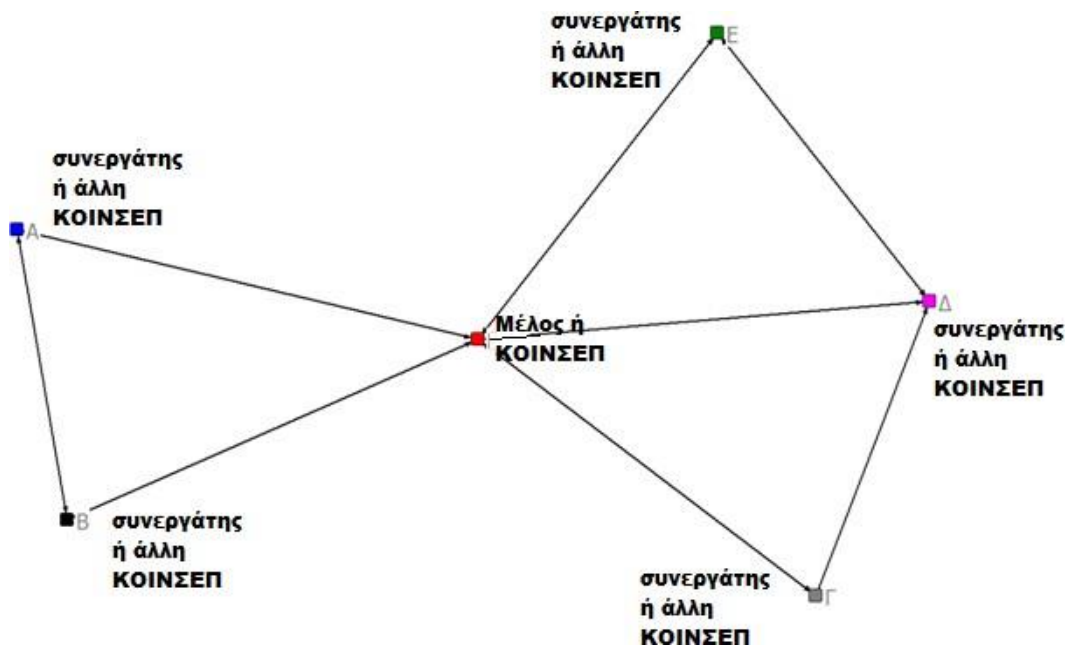
Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του δικτύου είναι η πυκνότητά του. Ένα δίκτυο είναι πλήρως πυκνό ή κλειστό, όταν όλα τα μέλη του γνωρίζονται μεταξύ τους. Σε αντίθεση, ένα δίκτυο είναι πλήρως ανοικτό, όταν οι συνεργάτες της ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.. δεν έχουν καμία αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Ακολούθως παρατίθενται σχήματα τα οποία αναπαριστούν διάφορες δομές δικτύωσης, όπου σα μονάδα είναι ένα μέλος Κοιν.Σ.Επ. ή ολόκληρη η Κοιν.Σ.Επ. του οποίου ή της οποίας το δίκτυο μελετάμε και Α έως Ε είναι οι συνεργάτες του μέλους ή αντίστοιχα άλλες Κοιν.Σ.Επ.

Σχήμα 1: Πλήρως Κλειστό Δίκτυο

Σχήμα 2: Πλήρως Ανοικτό Δίκτυο

Σχήμα 3: Ενδιάμεση δομή δικτύου

Η κλειστή δομή (closed network structure) ενός δικτύου θεωρείται ωφέλιμη για την καινοτομία και την επίτευξη κοινών σκοπών, επειδή η αμοιβαία εμπιστοσύνη και οι καθιερωμένοι κανόνες συνεργασίας που υπάρχουν αποτρέπουν τις μονομερείς συμπεριφορές από πλευράς των συνεργατών. Επιπλέον, εξυπηρετείται επαρκώς ο κοινωνικός σκοπός των Κοιν.Σ.Επ. ενώ τα μέλη ενός κλειστού δικτύου συνήθως γνωρίζονται για μεγάλο χρονικό διάστημα και επικοινωνούν συχνά μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να παρουσιάζουν ομοιότητες στη γνώση, τη γλώσσα και το γνωστικό πλαίσιο αναφοράς τους. Αυτό διευκολύνει την επικοινωνία τους και την ταχεία διάχυση της πληροφόρησης με μικρή προσπάθεια, αλλά ταυτόχρονα περιορίζει την ποικιλία και την καινοτομία της πληροφόρησης.

Ωστόσο υπάρχει, όμως, και η άποψη που υποστηρίζει ότι η ανοικτή δομή (open network structure) ενός δικτύου για κοινωνικές επιχειρήσεις είναι πιο ωφέλιμη. Ένα δίκτυο είναι ανοικτό, όταν κανένας ή μια μικρή μερίδα των συνεργατών ενός μέλους (ή μιας Κοιν.Σ.Επ.) αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Σε αυτήν την περίπτωση, το μέλος (ή η Κοιν.Σ.Επ.), του οποίου (της οποίας) το δίκτυο εξετάζουμε, βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση και έχει πρόσβαση σε άτομα-συνεργάτες ή άλλες Κοιν.Σ.Επ. με διαφορετικές γνώσεις και εμπειρίες και, κατά συνέπεια, πρόσβαση σε πολύτιμους πόρους και ποικιλόμορφη πληροφόρηση. Η νέα και διαφοροποιημένη εξωτερική πληροφόρηση μπορεί να οδηγήσει στη γένεση καινοτόμων ιδεών και στην αναγνώριση επιχειρηματικών ευκαιριών με γνώμονα την κοινωνική ευημερία, με την προϋπόθεση ότι θα μπορέσει να γίνει αντιληπτή και κατανοητή από τον αποδέκτη.

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει συνοπτικά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κλειστής και της ανοικτής δομής ενός δικτύου.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κλειστής και ανοικτής δομής		
	ΚΛΕΙΣΤΗ ΔΟΜΗ	ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΟΜΗ
Πλεονεκτήματα	<i>Εμπιστοσύνη και αμοιβαιότητα Κοινή γλώσσα, εύκολη και ταχεία επικοινωνία</i>	<i>πρόσβαση σε ποικιλόμορφη και νέα πληροφόρηση πρόσβαση σε άτομα με διαφορετικές γνώσεις εμπειρίες και εκπαίδευση</i>

Μειονεκτήματα	<i>επαναλαμβανόμενη πληροφόρηση έλλειψη επαρκούς ποικιλομορφίας πληροφόρηση στην</i>	<i>έντονες διαφοροποιήσεις σε γλώσσα και γνωστικά πλαίσια αναφοράς έλλειψη εμπιστοσύνης</i>
----------------------	--	---

Με βάση τα παραπάνω δεν μπορεί να ειπωθεί ότι η μια δομή δικτύου είναι σε κάθε περίπτωση προτιμότερη από την άλλη για κάθε μια από τις δύο κατηγορίες ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. Ένταξης, Κοιν.Σ.ΕΠ. Συλλογικής και Κοινωνικής ωφέλειας). Αυτό εξαρτάται από την εμπάθυση δραστηριοποίησης, την κοινωνικότητα των μελών που απαρτίζουν την Κοιν.Σ.Επ. και τη διάθεση να αλληλεπιδράσουν με άλλες Κοιν.Σ.Επ. ή μέλη Κοιν.Σ.Επ.

Τα οφέλη της κάθε μιας δομής εξαρτώνται επίσης από το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται η Κοιν.Σ.Επ., τον τύπο του δικτύου και το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της σχέσης συνεργασίας.

Σε γενικές γραμμές, πάντως, μπορεί να υποστηριχθεί ότι ένα ανοικτό δίκτυο ευνοεί την αναγνώριση επιχειρηματικών ευκαιριών σε επίπεδο κοινωνικής πρόνοιας, επειδή παρέχει πρόσβαση σε καινοτόμο πληροφόρηση. Από την άλλη, ένα κλειστό δίκτυο ευνοεί την πρόσβαση σε οικονομικό κεφάλαιο για την εκμετάλλευση των ευκαιριών αυτών, λόγω της αυξημένης αμοιβαιότητας και εμπιστοσύνης που υπάρχει σε επίπεδο δικτύου και ταιριάζει περισσότερο στις Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας και στους Συνεταιρισμούς Εργαζομένων.

Ένα χρήσιμο εργαλείο με το οποίο μπορεί μια κοινωνική επιχείρηση να αποτυπώσει την πυκνότητα ενός δικτύου παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Το συγκεκριμένο παράδειγμα αφορά στην άντληση της τεχνολογικής πληροφόρησης. Το ίδιο εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για άλλους τύπους δικτύων, όπως η πληροφόρηση για την αγορά ή η παροχή επιχειρηματικών συμβουλών για την κοινωνική οικονομία καθώς και δικτύωση με σκοπό την αντιμετώπιση ενός κοινωνικού φαινομένου.

Εργαλείο Αποτύπωσης της Πυκνότητας ενός δικτύου τεχνολογικής πληροφόρησης

Για την ανάπτυξη του εργαλείου από μια κοινωνική επιχείρηση θα πρέπει να ακολουθηθούν τα κάτωθι βήματα:

1. Καταγραφή στον παρακάτω πίνακα των ονομάτων των πιο σημαντικών μελών- ατόμων που δεν

ανήκουν στους εταίρους της κοινωνικής επιχείρησης ή δεν εργάζονται σε αυτή και από τους οποίους αντλείται τεχνολογική πληροφόρηση (για την ανάλυση του εργαλείου αποτύπωσης θεωρούνται πέντε μέλη-άτομα Α,Β,Γ,Δ,Ε).

2.Θα πρέπει να γίνει καταγραφή εάν τα μέλη-άτομα αυτά γνωρίζονται μεταξύ τους. Εάν γνωρίζονται, κυκλώνουμε το αντίστοιχο γράμμα.

Αντίστοιχα αντί για μέλη-άτομα μπορούν να καταγραφούν και ονόματα κοινωνικών επιχειρήσεων ή άλλων επιχειρήσεων που εμπλέκονται στο δίκτυο.

	Όνομα	Μέλη-άτομα που γνωρίζονται μεταξύ Τους
A		A B Γ Δ Ε
B		A B Γ Δ Ε
Γ		A B Γ Δ Ε
Δ		A B Γ Δ Ε
Ε		A B Γ Δ Ε
Συμπληρώστε όλες γραμμές απαιτούνται σύμφωνα με τον αριθμό των μελών-ατόμων ή κοινωνικών επιχειρήσεων του δικτύου		

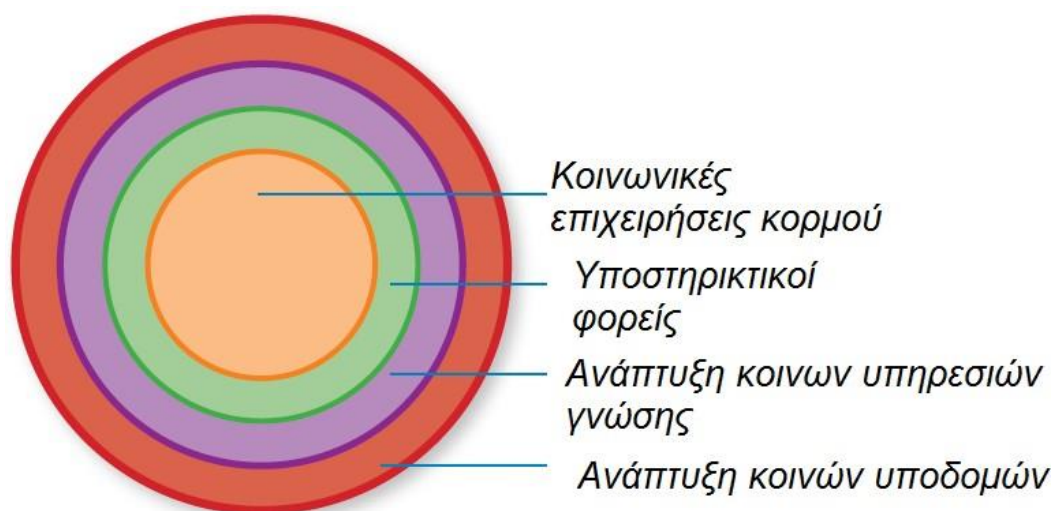
Πρότυπα μοντέλα για τη δημιουργία cluster κοινωνικών επιχειρήσεων σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο

Η δημιουργία clusters Κοιν.Σ.Επ. αλλά και γενικότερα η δικτύωση μεμονωμένων κοινωνικών επιχειρήσεων σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο μπορεί να δράσει θετικά στην τοπική οικονομία. Μέσω της δικτύωσης και τις ανάπτυξης συστάδων σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο θα υποστηριχθούν οι υφιστάμενες κοινωνικές επιχειρήσεις, ενώ θα υποβοηθηθεί και το ξεκίνημα νέων πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες, μεταφέροντας βέλτιστες πρακτικές κοινωνικών επιχειρήσεων, προσφέροντας τεχνογνωσία, προάγοντας τη συνεργασία μεταξύ αυτών και τοπικών εξωτερικών επιχειρήσεων του ιδιωτικού ή δημοσίου τομέα. Τα οφέλη από την ανάπτυξη συστάδων για την προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών μακροπρόθεσμα θα έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη για κάθε περιοχή παρέμβασης αποτελώντας κινητήρια δύναμη για τη βιώσιμη ανάπτυξή αυξάνοντας την κοινωνική συνοχή

βελτιώνοντας την οικονομία.

Ένα πρότυπο μοντέλο ανάπτυξης clusters για κοινωνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να απαρτίζεται από ένα ικανό αριθμό επιχειρήσεων (κοινωνικών κυρίως χωρίς να αποκλείονται και οι συμβατικές επιχειρήσεις) οι οποίες θα συνεργαστούν μεταξύ τους. Το μέγεθος των επιχειρήσεων παίζει ρόλο και κατά κανόνα όσο μικρότερες είναι οι επιχειρήσεις τόσο πιο εύκολα μπορούν να συνεργαστούν και να αλληλεπιδράσουν. Επίσης οι προοπτικές ανάπτυξης της συστάδας είναι μεγαλύτερες, μιας και η απουσία αλληλοσυγκρουόμενων οικονομικών κυρίως συμφερόντων ελαχιστοποιείται, ενώ τίθεται στο επίκεντρο και η προώθηση του κοινωνικού συμφέροντος.

Η τυπική δομή clusters κοινωνικών επιχειρήσεων περιλαμβάνει τις κοινωνικές επιχειρήσεις κορμού, τους υποστηρικτικούς φορείς, την ανάπτυξη κοινών υπηρεσιών γνώσης και την ανάπτυξη κοινών υποδομών.

Σχήμα 5 : Τυπική δομή clusters κοινωνικών επιχειρήσεων

Για μια πρότυπη ανάπτυξη clusters κοινωνικών επιχειρήσεων είναι απαραίτητη η παρουσία και η παράλληλη συνεργασία με ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα με στόχο την αξιοποίηση των υποδομών και των υπηρεσιών, τους. Ταυτόχρονα θα πρέπει να περιληφθούν τα ακόλουθα βήματα:

-Θα πρέπει να γίνει ένα κάλεσμα σε κοινωνικές επιχειρήσεις με παρόμοιο σκοπό και να δοθεί σε όλες η ευκαιρία συμμετοχής σε δράσεις δικτύωσης, εκπαίδευσης και ενημέρωσης στα πλαίσια του δημιουργούμενου cluster

-Θα πρέπει να οριστούν χώροι κοινής δράσης (π.χ. χώροι στέγασης, χώροι φιλοξενίας σε πλήρως

εξοπλισμένους χώρους, κοινά διαδικτυακά εργαλεία)

-Δημιουργία εκθεσιακού χώρου όπου θα φιλοξενούνται εκθέματα (προϊόντα ή περιγραφόμενες υπηρεσίες) των κοινωνικών επιχειρήσεων που ανήκουν στο cluster

-Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας ευρέσεως εργασίας που θα λειτουργεί εσωτερικά των εταιρών των clusters σε συνεννόηση με τους συνεργαζόμενους φορείς (π.χ. διασύνδεση φοιτητών αν εμπλέκονται ακαδημαϊκά ιδρύματα, ανέργων ή άλλων ατόμων που επιδιώκουν την κοινωνική ενσωμάτωση)

-Δημιουργία συστήματος που να αποσκοπεί στη διοχέτευση δελτίων τύπου για την πρόοδο των εταιρών κοινωνικών επιχειρήσεων αλλά και σημαντικών ανακοινώσεων σε στοχευμένα ηλεκτρονικά μέσα (επιδίωξη οικονομικών κλίμακας και διασφάλιση κοινωνικού σκοπού)

-Δημιουργία συστήματος καθημερινής αξιοποίησης πληροφοριών, για θέματα που αφορούν τη συστάδα των κοινωνικών επιχειρήσεων και τον κλάδο συνεργασίας

-Δυνατότητα εξυπηρέτησης του κοινού αλλά και των κοινωνικών ομάδων που εξυπηρετούνται από την παροχή υπηρεσιών και προϊόντων (όλα τα μέλη και τους φορείς του cluster)

-Υποδομή διασύνδεσης με άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις και συμβατικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο ενδιαφέροντος

-Υπαρξη υποδομής για την κάλυψη αναγκών τηλεσυνεργασίας και την επικοινωνία με οποιοδήποτε μέρος του κόσμου

-Ημέρες καριέρας, ημέρες πληροφόρησης και ενημέρωσης του κοινού, ημέρες δικτύωσης και ανταλλαγής απόψεων των εταιρών της συστάδας αλλά και σύναψη νέων επαφών με εταίρους εκτός συστάδας. Επαφή με ακαδημαϊκούς φορείς

-Δυνατότητες ενημέρωσης (μέσω εξειδικευμένων newsletters), εκπαίδευσης κατάρτισης, βιωματικής εκπαίδευσης και κοινωνικής δικτύωσης

-Διασφάλιση κοινωνικής αποδοχής. Η πρωτοβουλία ανάπτυξης cluster για να επιτύχει χρειάζεται κοινωνική αποδοχή, συνεπώς χρειάζεται κοινοποίηση των δράσεων και μαζική κοινοποίηση

Ακολούθως παρατίθεται ένα ενδεικτικό παράδειγμα δημιουργίας νέας συστάδας που αφορά κοινωνικές επιχειρήσεις συλλογικού και κοινωνικής ωφέλειας, σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο. Συγκεκριμένα, το παράδειγμα αφορά συστάδα κοινωνικών επιχειρήσεων διάθεσης προϊόντων ενιαίας ταυτότητας. (π.χ. πιστοποιημένων βιολογικών προϊόντων).

Σαν αντικείμενα δραστηριοποίησης της συστάδας ορίζονται:

- η εφαρμογή κοινού συστήματος πιστοποίησης της προέλευσης/ποιότητας προϊόντων.
- η ένδειξη της ταυτότητας των προϊόντων με χρήση κοινού σήματος πιστοποίησης προέλευσης/ποιότητας
- η δυνατότητα διανομής προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας από κοινού
- η κοινή αναζήτηση και προμήθεια προϊόντων από παραγωγούς. Σύναψη συμφωνιών διανομής προϊόντων ταυτότητας με παραγωγούς, χονδρέμπορους στο πλαίσιο συμμετοχής τους στη συστάδα.
- προβολή κοινωνικών επιχειρήσεων με χρήση κοινής επωνυμίας
- λειτουργία κοινού ηλεκτρονικού καταστήματος e-shop
- σχεδιασμός και χρήση κοινής τιμολογιακής πολιτικής
- παραγωγή και διανομή κοινού πληροφοριακού υλικού
- χάραξη καμπάνιας σε ηλεκτρονικά μέσα
- διερεύνηση νέων διαύλων διανομής προϊόντων

Ως μέλη του cluster μπορούν να οριστούν: καταστήματα λιανικού εμπορίου, συνεταιριστικές επιχειρήσεις, βιοτεχνίες, παραγωγοί προϊόντων, φορείς πιστοποίησης, κοινωνικές επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (αποθήκευσης, διανομής, προβολής και προώθησης) κ.ά.

Βασικοί παράγοντες επιτυχούς ανάπτυξης δικτύων επιχειρήσεων

Με δεδομένους τους λόγους που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη clusters επιχειρείται, παρακάτω, να γίνει μια αναλυτική παράθεση των παραγόντων επιτυχούς ανάπτυξης δικτυώσεων επιχειρήσεων. Η παρουσία των παραγόντων αυτών αντισταθμίζει τα προαναφερόμενα εμπόδια και συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη των δικτυώσεων.

Κλειδί επιτυχίας των σχηματισμών αυτών είναι η εταιρικότητα, η ανάπτυξη εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών, η διάχυση πληροφορίας/γνώσης και η εξασφάλιση χρηματοδοτήσεων. Οι επιτυχημένες δικτυώσεις/clusters διευρύνονται συνεχώς και ενσωματώνουν νέους εταίρους. Αναλυτικά, οι παράγοντες για την επιτυχή ανάπτυξη δικτυώσεων είναι οι ακόλουθοι:

- πρότερο ιστορικό και εμπειρία συνεργασιών για την επιχείρηση
- αυξημένο πνεύμα συνεργασίας και αίσθηση κοινού οράματος

- υψηλό επίπεδο καινοτομίας, τεχνολογικό επίπεδο και υιοθέτηση προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης
- διάθεση για ανάληψη κινδύνων
- δέσμευση για κατάρτιση προσωπικού και ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων
- γεωγραφική θέση του δικτύου και εγγύτητα σε σχέση με οικονομικούς εταίρους, πελάτες, προμηθευτές κ.λπ.
- θετική οικονομική προοπτική και προώθηση της επιχειρηματικότητας στο επίπεδο της Περιφέρειας που δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις του δικτύου
- διαθεσιμότητα μηχανισμών χρηματοδότησης για επενδύσεις
- πρωτοβουλίες δικτύωσης
- διαθεσιμότητα ειδικευμένων υπηρεσιών που διευκολύνουν τις πρωτοβουλίες δικτύωσης
- διαθεσιμότητα γενικών υποδομών (μεταφορικό δίκτυο, τηλεπικοινωνίες, τραπεζικό σύστημα κ.λπ.)
- ύπαρξη ισχυρής και σαφούς ηγεσίας στο δίκτυο
- ύπαρξη κοινών εγκαταστάσεων παραγωγής
- χαμηλό επίπεδο εσωτερικού ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων του δικτύου.

Οφέλη δικτύωσης Κοινωνικών Επιχειρήσεων

Σύμφωνα με εμπειρικές μελέτες, οι κοινωνικές επιχειρήσεις που δικτυώνονται έχουν καλύτερα αποτελέσματα από άλλες που δεν αναπτύσσουν αντίστοιχη δραστηριότητα. Η συμμετοχή σε συνεργατικούς σχηματισμούς προωθεί τη διάχυση της πληροφορίας, ενθαρρύνει την ανάπτυξη γνώσης και αντισταθμίζει τα εσωτερικά ελλείμματα πόρων και ικανοτήτων των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Η συμμετοχή του κοινωνικού επιχειρηματία ή της κοινωνικής επιχείρησης σε δίκτυα μπορεί να επιφέρει πολλαπλά οφέλη για την κοινωνική επιχειρηματικότητα. Για παράδειγμα, η έγκαιρη πρόσβαση σε επικαιροποιημένη πληροφόρηση για την αγορά συνεισφέρει στην προσαρμογή της κοινωνικής επιχείρησης στο συνεχώς μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον, ενώ η απόκτηση τεχνολογικής γνώσης συμβάλλει στην παρακολούθηση των τεχνολογικών εξελίξεων και στην πραγματοποίηση καινοτομιών σε παρεχόμενα προϊόντα και υπηρεσίες και σε διαδικασίες παραγωγής

ή διοίκησης. Επιπλέον, η αναζήτηση και άντληση οικονομικού κεφαλαίου μέσω των σχέσεων συνεργασίας μπορεί να συντελέσει τόσο στην επιβίωση της κοινωνικής επιχείρησης όσο και στην ανάπτυξή της μέσα από την εκμετάλλευση επιχειρηματικών ευκαιριών. Τα παραπάνω οφέλη αφορούν όλες τις κοινωνικές επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως ηλικίας και μεγέθους. Αξίζει, όμως, κανείς να επικεντρωθεί στους τύπους και στα οφέλη των δικτύων που μπορούν να βοηθήσουν ένα νέο κοινωνικό επιχειρηματία να υπερβεί τα εμπόδια που προκύπτουν από το μικρό μέγεθος και τη νεότητα της κοινωνικής επιχείρησης, ώστε να επιτύχει γρήγορα τα επιθυμητά οικονομικά αποτελέσματα.

Ο νέος κοινωνικός επιχειρηματίας μπορεί να αξιοποιήσει το κοινωνικό δίκτυο του και ταυτόχρονα να δημιουργήσει επιχειρηματικά δίκτυα με άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις, προκειμένου να υπερβεί τους περιορισμούς σε οικονομικό κεφάλαιο, πόρους και αξιοπιστία που αντιμετωπίζει μια νέα επιχείρηση.

Πέντε τύποι δικτύων έχουν ιδιαίτερη σημασία για μια νέα επιχείρηση:

1. Κοινωνικό δίκτυο (social network): Το κοινωνικό δίκτυο των κοινωνικών επιχειρηματιών (συνεταίρων) περιλαμβάνει τις σχέσεις τους με άλλα άτομα (π.χ. τους εταίρους, την οικογένεια, τους φίλους) που προϋπήρχαν της έναρξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και είναι αρκετά δυνατοί, με αποτέλεσμα να υπάρχει εμπιστοσύνη, οικειότητα και προθυμία για βοήθεια. Συνεπώς, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό μέσο για τη γρήγορη ανεύρεση πόρων, όπως οικονομικά κεφάλαια και εργατικό δυναμικό. Μετά τη συν-ίδρυση της κοινωνικής επιχείρησης, όμως, οι εταίροι κοινωνικοί επιχειρηματίες θα πρέπει να βασίζονται ολοένα και λιγότερο στο κοινωνικό τους δίκτυο και να αναπτύσσουν άλλους τύπους δικτύων. Είναι αναμενόμενο ένα δίκτυο, το οποίο αποτελείται από φίλους και συγγενείς, να συμπεριλαμβάνει ισχυρούς δεσμούς και να έχει κλειστή δομή (δηλ. να γνωρίζονται όλα ή έστω τα περισσότερα μέλη μεταξύ τους). Η διαρκής εξάρτηση των κοινωνικών επιχειρηματιών από αυτό δε θα του επιτρέπει την πρόσβαση σε ποικίλη και καινοτόμο πληροφόρηση που αποτελεί τη βάση για την αναγνώριση και εκμετάλλευση κοινωνικών επιχειρηματικών ευκαιριών.

2. Δίκτυο φήμης (reputation network): Ως δίκτυο φήμης ορίζονται οι δεσμοί της κοινωνικής επιχείρησης με επιφανή άτομα ή με επιχειρήσεις υψηλής φήμης, και ηγέτιδες εταιρείες (που συνήθως δεν αποτελούν κοινωνικές επιχειρήσεις). Η

δημιουργία ενός δικτύου με επιχειρήσεις υψηλής φήμης είναι ιδιαίτερα σημαντική για μια νέα κοινωνική επιχείρηση, καθώς θα αυξήσει την αξιοπιστία της στην αγορά και θα βελτιώσει τη συνεργασία της με πελάτες και προμηθευτές.

3. Δίκτυο με τους ανταγωνιστές (co-opetition network): Η κοινωνική επιχείρηση μπορεί να συνεργαστεί με τους ανταγωνιστές της υπό τη μορφή υπεργολαβιών, όταν δεν έχει επαρκή δυνατότητα για κάλυψη του σκοπού της. Επιπλέον, μπορεί να σχηματίζει συμμαχίες με άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις προκειμένου να αναλαμβάνουν από κοινού μεγάλα έργα, τα οποία κάθε μία μεμονωμένα δε θα μπορούσε να αναλάβει. Επίσης, η συνεργασία κοινωνικών επιχειρήσεων για την επίλυση ενός κοινωνικού φαινομένου είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην ευρύτερη κοινωνική οικονομία.

4. Δίκτυο πληροφόρησης για την αγορά (market knowledge network): Το δίκτυο πληροφόρησης για την αγορά παρέχει πληροφόρηση για τις τάσεις της αγοράς και τις μεταβολές στις προτιμήσεις των πελατών της κοινωνικής οικονομίας. Η σημασία τους είναι πολύ μεγάλη για τις νέες κοινωνικές επιχειρήσεις, καθώς δεν έχουν αναπτύξει ακόμη εσωτερικές διαδικασίες και ικανότητες παρακολούθησης της αγοράς.

5. Δίκτυο τεχνολογικών συνεργασιών (cooperative technology network): Αφορά στη δημιουργία σχέσεων με άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις με στόχο την από κοινού ανάπτυξη μιας τεχνολογίας και τη δημιουργία καινοτομιών. Οι νέες κοινωνικές επιχειρήσεις κατά την ίδρυσή τους υπολείπονται συνήθως της φήμης και των πόρων για να συμμετέχουν σε τεχνολογικές συνεργασίες και στηρίζονται στη δική τους τεχνολογική βάση. Στη συνέχεια, όμως, και πριν φτάσουν στη φάση της ωριμότητας τους, μπορούν να προχωρήσουν σε συνεργασίες τέτοιου τύπου, ώστε να αυξήσουν το ρυθμό καινοτομίας τους.

Τα προσωπικά και τα κοινωνικά επιχειρηματικά δίκτυα είναι αναμφισβήτητα ωφέλιμα για μια κοινωνική επιχείρηση. Το κατά πόσο, όμως, τα οφέλη της συμμετοχής σε δίκτυα θα μετουσιωθούν σε ευκαιρίες και στην ανάληψη επιχειρηματικής δράσης εξαρτάται από τις εσωτερικές ικανότητες της κοινωνικής επιχείρησης. Όσο πιο ανταγωνιστική και ικανή είναι μια

κοινωνική επιχείρηση να ενσωματώνει και να συνδυάζει εσωτερικούς και εξωτερικούς πόρους, τόσο μεγαλύτερα αναμένεται να είναι τα οφέλη της.

Για παράδειγμα, μια κοινωνική επιχείρηση είναι πιθανόν να μην καρπωθεί τα οφέλη ενός δικτύου τεχνολογικής πληροφόρησης, εφόσον δε διαθέτει τις αντίστοιχες τεχνολογικές ικανότητες. Οι τεχνολογικές ικανότητες παρέχουν την προαπαιτούμενη γνώση για την κατανόηση και την απορρόφηση της εξωτερικής τεχνολογικής πληροφόρησης. Επιπλέον, ο συνδυασμός τους με τη νέα εξωτερική πληροφόρηση μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία συνεργειών με αποτέλεσμα την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, τον επαναπροσδιορισμό των κοινωνικών στόχων, και την αξιοποίηση επιχειρηματικών ευκαιριών.

Οφέλη από τη λειτουργία συστάδων επιχειρήσεων

Οι συστάδες παρουσιάζουν μια σειρά από πλεονεκτήματα όπου διευκολύνουν την ανάπτυξη κοινωνικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως οι οικονομίες κλίμακας, σκοπιμότητας και η μεταφορά νέας τεχνολογίας. Τα οφέλη αυτά απορρέουν από τη συγκέντρωση, τη συνεργασία και τον ανταγωνισμό των κοινωνικών επιχειρήσεων της συστάδας. Αναλυτικότερα, τα οφέλη από την λειτουργία των συστάδων για τις κοινωνικές επιχειρήσεις είναι:

α) Ταχύτερη πρόσβαση σε καινοτομία: Μέσω της εξειδίκευσης και αλληλοσυμπλήρωσης των πόρων και δεξιοτήτων αλλά και των συνεργασιών με ερευνητικά ιδρύματα και πανεπιστήμια, οι κοινωνικές επιχειρήσεις έχουν ταχύτερη πρόσβαση στην καινοτομία.

β) Αύξηση της παραγωγικότητας: Μέσω της προσφοράς εξειδικευμένων πόρων και της πρόσβασης στην πληροφορία και στη γνώση, οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους.

γ) Διευκόλυνση στη διοχέτευση νέας τεχνολογίας: Μέσω των συνεργασιών και της διάχυσης της γνώσης οι κοινωνικές επιχειρήσεις ενημερώνονται άμεσα για τις νέες τεχνολογίες και ενθαρρύνονται να τις υιοθετήσουν.

δ) Διεθνοποίηση: Η συνάθροιση των πόρων και ικανοτήτων των κοινωνικών επιχειρήσεων επιτρέπει τη διείσδυση σε αγορές του εξωτερικού που μεμονωμένα η κάθε κοινωνική επιχείρηση δε θα μπορούσε να επιτύχει.

ε) Προσέλκυση ζήτησης: Οι πελάτες και οι προμηθευτές έλκονται από την υψηλή συγκέντρωση κοινωνικών επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου στις συστάδες. **ζ) Ενθάρρυνση νέας κοινωνικής**

επιχειρηματικότητα: Νέες κοινωνικές επιχειρήσεις ιδρύονται στο πλαίσιο των συστάδων οι οποίες εστιάζουν σε επιλεγμένες αγορές ή δραστηριότητες. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις αυτές στο πρώτο διάστημα λειτουργίας τους τυγχάνουν στήριξης από τη συστάδα σε υποστηρικτικά κομμάτια της λειτουργίας τους.

η) Ενθάρρυνση μετεγκατάστασης υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρήσεων: Οι συστάδες δημιουργούν πολλές φορές τοπικά πλεονεκτήματα για τα μέλη τους που είναι δύσκολο για τους μακρινούς ανταγωνιστές να ξεπεράσουν. Έτσι, γίνονται πόλοι έλξης για υφιστάμενες κοινωνικές επιχειρήσεις οι οποίες μεταφέρουν τη δραστηριότητά τους εντός των γεωγραφικών ορίων της συστάδας. **θ) Βελτίωση διαπραγματευτικής ικανότητας:** Μέσω της συνένωσης δυνάμεων οι κοινωνικές επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε συστάδες μπορούν να αποκτήσουν υψηλότερη διαπραγματευτική δύναμη απέναντι στους προμηθευτές.

Οφέλη, όμως, από τη λειτουργία των συστάδων κοινωνικών επιχειρήσεων εντοπίζονται και σε επίπεδο τοπικών κοινωνιών εκ των οποίων τα κυριότερα είναι:

α) Ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας: Οι τοπικές κοινωνίες μπορούν να αξιοποιήσουν το υφιστάμενο κοινωνικό επιχειρηματικό δυναμικό για την προσέλκυση επενδύσεων.

β) Προώθηση της συλλογικής μάθησης και καινοτομίας: Η συνδυασμένη γνώση συμβάλει στην προώθηση της συλλογικής μάθησης και της καινοτομίας

γ) Μείωση της ανεργίας: Το στελεχιακό και εργατικό δυναμικό των τοπικών κοινωνιών έχει τη δυνατότητα να απασχοληθεί στις κοινωνικές επιχειρήσεις της συστάδας.

Διεπιχειρησιακές σχέσεις

Πέραν των επιχειρηματικών δικτύων και των clusters, αναφορά θα πρέπει να γίνει και στις διάφορες μορφές διεπιχειρησιακών σχέσεων κάθε μία από τις οποίες χαρακτηρίζεται από διαφορετικό βαθμό ευελιξίας και επιχειρηματικής ολοκλήρωσης και θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και στο πλαίσιο της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Συγκεκριμένες περιπτώσεις διεπιχειρησιακών σχέσεων που εντοπίζονται είναι οι ακόλουθες:

Κοινοπραξίες

Οι Κοινοπραξίες αποτελούν συμβατικές ενώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που προκύπτουν από τη συμφωνία δύο ή περισσότερων μερών για την ανάληψη οικονομικής δραστηριότητας με κοινή συμβολή, η οποία υπόκειται σε από κοινού έλεγχο. Ο σκοπός που επιδιώκεται με την κοινοπραξία μπορεί να είναι είτε εμπορικός είτε όχι, αλλά είναι σαφώς προσδιορισμένος και προσδιορίζεται από την αρχή. Το γεγονός πως καμία πλευρά δεν μπορεί να πετύχει μόνη της τον στόχο αυτό είναι ο κρίκος που κρατά την κοινοπραξία ενωμένη και δημιουργεί στα μέρη της το κίνητρο για επιτυχία. Κοινοπραξίες συναντώνται πολύ συχνά σε περιπτώσεις υλοποίησης δημόσιου ή ιδιωτικού τεχνικού έργου από συμπράττουσες εταιρείες, ή ενώσεις προσώπων για την αγορά οικοπέδου και την κατάτμησή του σε περισσότερα οικόπεδα. Ανάλογα με το χρονικό ορίζοντα της δέσμευσης, το βάθος της σχέσης, το εύρος των κοινών στόχων μεταξύ των συμμετεχουσών εταιρειών συναντώνται κοινοπραξίες χαλαρής, μέτριας και στενής σύνδεσης.

Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ)

Οι Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) είναι συμβάσεις -κατά κανόνα μακροχρόνιες- οι οποίες συνάπτονται μεταξύ ενός Δημόσιου Φορέα και ενός Ιδιωτικού Φορέα με σκοπό την εκτέλεση έργων ή/και την παροχή υπηρεσιών.

Μέσω αυτής της συμφωνίας οι δεξιότητες και τα προτερήματα κάθε τομέα (δημόσιου και ιδιωτικού) μοιράζονται στην προσφορά μιας υπηρεσίας ή ενός έργου για τη χρήση του από το ευρύ κοινό. Εκτός από τη διάθεση πόρων και από τους δύο, ανάλογα με την περίπτωση, κάθε συμβαλλόμενο μέρος μοιράζεται τους κινδύνους και τις μελλοντικές ανταμοιβές/οφέλη. Τα έργα ΣΔΙΤ στην Ελλάδα θεωρούνται βασικός αναπτυξιακός πυλώνας της κρατικής πολιτικής.

Στρατηγικές Συμμαχίες

Στρατηγικές Συμμαχίες ορίζονται οι συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, όπου τα μέλη διατηρούν πλήρως την ανεξαρτησία τους αλλά υιοθετούν μια συνεργασία αμοιβαίου οφέλους και συνεισφέρουν τους απαραίτητους πόρους ή και κεφάλαια για την επιτυχή λειτουργία της. Χαρακτηριστικό της στρατηγικής συμμαχίας αποτελεί η συνένωση συγκεκριμένων τμημάτων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, η οποία βελτιώνει την

αποτελεσματικότητά τους, καθώς υπάρχει αμοιβαία προσφορά τεχνολογικών δυνατοτήτων, διοικητικών ικανοτήτων ή ακόμα και κεφαλαίου. Οι στρατηγικές συμμαχίες είναι περισσότερο κατάλληλες όταν υπάρχουν «στρατηγικά κενά» σε κρίσιμα σημεία, τα οποία είναι πολύ ακριβά ή χρονοβόρα για να αναπτυχθούν από κάθε εταιρεία μεμονωμένα. Επιπλέον, αποτελούν αρκετά καλή πρακτική, όταν μια εταιρεία επιθυμεί να αποκτήσει πρόσβαση στις ικανότητες μιας άλλης ή όταν ο σύμμαχος που έχει τις επιθυμητές ικανότητες έχει τέτοιο μέγεθος που μια εξαγορά δεν είναι εφικτή. Οι στρατηγικές συμμαχίες συνήθως διαρκούν τουλάχιστον 10 χρόνια.

Εικονικά Δίκτυα Επιχειρήσεων

Τα Εικονικά Δίκτυα Επιχειρήσεων αποτελούνται από ανεξάρτητες επιχειρήσεις οι οποίες αναπτύσσουν συνέργιες και συνδέονται λειτουργικά με ένα κεντρικό (εικονικό) εκτελεστικό φορέα χάρη στην εκτεταμένη ανάπτυξη των Τηλεπικοινωνιών και της Πληροφορικής για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού. Το εικονικό οργανωτικό μοντέλο στηρίζεται στην ανάπτυξη δικτύων συμμαχικών επιχειρήσεων, ομάδων και ατόμων, με σκοπό να εκμεταλλευτούν νεοεμφανιζόμενες ευκαιρίες, εκμεταλλεόμενες τους κοινούς, πλέον, πόρους του εικονικού δικτύου. Επίσης, βασικές μορφές διεπιχειρησιακών συνεργασιών που συναντώνται κυρίως στο χώρο του λιανικού και χονδρικού εμπορίου αποτελούν οι προμηθευτικοί συνεταιρισμοί και τα δίκτυα franchise.

Προτάσεις και εργαλεία δικτύωσης Κοινωνικών Επιχειρήσεων με στόχο την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται προτάσεις και εργαλεία δικτύωσης που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας Επιχειρήσεις, έτσι ώστε να ενισχύσουν τις κοινωνικές τους δραστηριότητες, να επιτύχουν τους συλλογικούς σκοπούς τους, να εξασφαλίσουν χρηματοδοτήσεις και να αποτελέσουν την επιρροή για την ενδυνάμωση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Επίσης, προτείνονται διαδικτυακά εργαλεία, νέες τεχνολογίες και πρότυπες ιστοσελίδες που μπορούν να αυξήσουν τη φήμη των κοινωνικών επιχειρήσεων, να βοηθήσουν στη δικτύωση, στην εύρεση νέων πελατών και να προωθήσουν με το βέλτιστο τρόπο τις υπηρεσίες τους και τα προϊόντα τους.

Σύστημα Κοινωνικής Δικαιόχρησης (Social franchising)

Το σύστημα κοινωνικής δικαιόχρησης (social franchising) αφορά τη δημιουργία ενός δικτύου κοινωνικών επιχειρήσεων (δικαιοδόχοι φορείς), οι οποίες αποτελούν επιχειρήσεις των ιδρυτών τους στη βάση της ισοτιμίας, ενώ η δράση τους συντονίζεται από μια μητρική επιχείρηση (δικαιοπάροχος). Η τελευταία καθοδηγεί και υποστηρίζει επιχειρηματικά τις υπόλοιπες κοινωνικές επιχειρήσεις, τις εφοδιάζει με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, προωθεί τα προϊόντα τους σε ενιαίο δίκτυο πωλήσεων και εφαρμόζει κοινή στρατηγική ανάπτυξης.

Κάθε κοινωνική επιχείρηση του δικτύου είναι, όπως προαναφέραμε, αυτοδιαχειριζόμενη. Η διοίκηση, επομένως, κάθε επιχειρηματικής μονάδας είναι αυτόνομη. Παράλληλα, όμως, λόγω της ιδιαίτερης δομής του μοντέλου κοινωνικής δικαιόχρησης, η ανάπτυξη και η βιωσιμότητα κάθε κοινωνικής επιχείρησης του δικτύου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ισόρροπη ανάπτυξη των υπολοίπων. Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχει πρόβλεψη διαχείρισης διοικητικών ζητημάτων και σε κεντρικό επίπεδο, σε τακτικά προσδιορισμένα χρονικά διαστήματα, με σύγκληση γενικών συνελεύσεων δικτύου, στις οποίες συμμετέχουν τα μέλη των επιμέρους κοινωνικών επιχειρήσεων. Πρόκειται, συνεπώς, για ένα μεικτό σύστημα διοίκησης.

Όσον αφορά το ζήτημα της διανομής των κερδών, κάθε κοινωνική επιχείρηση – δικαιοδόχος διανέμει τα κέρδη της ισομερώς στους εταίρους της, ή όπως θα πρέπει να προβλέπεται από το καταστατικό τους.

Η καινοτομία, λοιπόν, έγκειται στη μεταφορά της επιτυχημένης επιχειρηματικής πρακτικής της δικαιόχρησης (franchising) από το πεδίο της ελεύθερης αγοράς στο χώρο της Κοινωνικής Οικονομίας, με όρους και προϋποθέσεις που εγγυώνται τον κοινωνικό προσανατολισμό ενός έργου, στην κατεύθυνση της άρσης των ανισοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας που αντιμετωπίζει η ομάδα στόχου.

Γενικότερα, το μοντέλο της κοινωνικής δικαιόχρησης (social franchising), όσον αφορά στη δημιουργία βιώσιμων κοινωνικών επιχειρήσεων, θεωρείται πως μπορεί να συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, αξιοποιώντας παράλληλα τα ιδιαίτερα πολιτιστικά και παραδοσιακά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

Η επιλογή για πρόβλεψη ίσων μεριδίων των δικαιοδόχων στον δικαιοπάροχο φορέα, αλλά και ίσων μεριδίων στη διανομή των κερδών εκφράζεται με δίκαιο και ανακατανομητικό τρόπο στη

λειτουργία του δικτύου.

Οι σημαντικότερες δυσκολίες που παρουσιάζονται στη δημιουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων με το μοντέλο της κοινωνικής δικαιοχρήσης αφορούν κυρίως στα εξής θέματα:

- στον πιλοτικά χαρακτήρα του κοινωνικού franchising
- στη διαμόρφωση κοινής στρατηγικής του Δικτύου λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των διαφόρων περιοχών
- στη χάραξη ενιαίας πολιτικής, ενιαίου συστήματος προμηθειών, καθώς και ενιαίου συστήματος προώθησης και εμπορίας των προϊόντων

Άλλες πιθανές δυσκολίες που μπορούν να προκύψουν είναι σε θέματα νομικού – φορολογικού χαρακτήρα κατά την ίδρυση του δικαιοπάροχου φορέα, ασυμφωνιών μεταξύ των εταίρων των κοινωνικών επιχειρήσεων, ενώ σοβαρές καθυστερήσεις δύναται να προκύψουν από τις δυσκολίες εύρεσης χώρων εγκατάστασης των επιχειρήσεων σε διάφορες πόλεις, που θα επέτρεπαν μια αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη δραστηριότητα προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών.

Ιστοσελίδες

Το διαδίκτυο είναι ένα δίκτυο υπολογιστών το οποίο απαρτίζεται από χιλιάδες ετερογενή δίκτυα ανά τον κόσμο. Κανείς δεν μπορεί να υπολογίσει επακριβώς πόσοι υπολογιστές είναι συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο. Οι χρήστες του διαδικτύου έχουν πρόσβαση σε μια μεγάλη ποικιλία υπηρεσιών, πληροφορίας και διαδραστικής συνεργασίας.

Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως τομέα δραστηριοποίησης, κάνουν ανοίγματα προς το διαδίκτυο. Σκοπός της δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων της κοινωνικής

οικονομίας δεν είναι μόνο η διάδοση πληροφορίας, η προβολή, η αύξηση του πελατολογίου ή η διατήρηση του ήδη υπάρχοντος, αλλά και η προώθηση του κοινωνικού σκοπού τους με τα προκύπτοντα οφέλη στην κοινωνία. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις, ανάλογα με τα περιεχόμενα που θέλουν να προβάλλουν και τις λειτουργίες που τις διέπουν, μπορούν να επιλέξουν από μια σειρά ιστοσελίδων. Γενικά θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι ιστοσελίδες του διαδικτύου χωρίζονται σε κατηγορίες ανάλογα με το σκοπό, τις υπηρεσίες και τον στόχο που επιδιώκουν.

Ως βασικές κατηγορίες ιστοσελίδων θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι παρακάτω:

- **Ιστοσελίδες οργανισμών-φορέων.** Στην κατηγορία ιστοσελίδες Οργανισμών και Ιδρυμάτων ανήκουν ιστοσελίδες Πανεπιστημίων, Ιδρυμάτων (φιλανθρωπικού σκοπού), Κυβερνητικές ιστοσελίδες κ.ά. Σκοπός αυτής την κατηγορίας ιστοσελίδων είναι η ενημέρωση και η πληροφόρηση των επισκεπτών χωρίς οι κάτοχοι των ιστοσελίδων να επιδιώκουν ή να αποσκοπούν στο κέρδος.
- **Πύλες (Portals).** Οι ιστοσελίδες που χαρακτηρίζονται ως «Πύλες» έχουν πάρα πολλές σελίδες (πολύ περιεχόμενο) σχετικά με ένα συγκεκριμένο αντικείμενο ή μια συγκεκριμένη υπηρεσία.
- **Προσωπικές ιστοσελίδες.** Σε αυτή την κατηγορία ιστοσελίδων ανήκουν οι δικτυακοί τόποι που έχουν αντικείμενο την παρουσίαση κάποιου προσώπου. Σκοπός αυτών των ιστοσελίδων είναι η ενημέρωση για τη ζωή και το έργο κάποιων ανθρώπων (ακόμα και για ιστορικά πρόσωπα), και η προώθησή τους στο κοινό.
- **Εμπορικές ιστοσελίδες.** Οι εμπορικές ιστοσελίδες καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του διαδικτύου και είναι αυτές που έχουν καθαρά εμπορικό χαρακτήρα. Σκοπός τους είναι οι αγοροπωλησίες μέσω του διαδικτύου και η προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών.

Στο παρελθόν οι συναλλαγές, οι αγορές και οι πωλήσεις προϊόντων, αλλά και υπηρεσιών γίνονταν με καθαρά συμβατικά μέσα. Ο καταναλωτής, προκειμένου να αγοράσει ένα προϊόν ή μια υπηρεσία ήταν υποχρεωμένος να μεταβεί στην έδρα του προμηθευτή των προϊόντων ή των υπηρεσιών. Στις μέρες μας ο τρόπος διεξαγωγής των συναλλαγών έχει αλλάξει ριζικά. Ένας από τους σύγχρονους και γρήγορους τρόπους εξυπηρέτησης των καταναλωτών είναι το Ηλεκτρονικό Εμπόριο, το οποίο αναπτύσσεται ραγδαία στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα. Το Ηλεκτρονικό Εμπόριο, εκτός των άλλων, προσφέρει τη δυνατότητα στον καταναλωτή να επιλέξει να κάνει τις αγορές του από το σπίτι, χωρίς την ανάγκη της μετακίνησης στην έδρα της επιχείρησης. Αυτό έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την κατακόρυφη αύξηση των διαθέσιμων επιλογών που έχει ο καταναλωτής στην επιλογή επιχειρήσεων και προϊόντων. Το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί εργαλείο ανάπτυξης και δικτύωσης και στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας. Αρκετές Κοιν.Σ.Επ. χρησιμοποιούν το

ηλεκτρονικό τρόπο διάθεσης των προϊόντων και των υπηρεσιών τους μεγιστοποιώντας τα οφέλη, ενδυναμώνοντας παράλληλα την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη.

Ως ηλεκτρονικό εμπόριο ή αλλιώς e-commerce ορίζεται το εμπόριο που πραγματοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα, βασίζεται δηλαδή στην ηλεκτρονική μετάδοση δεδομένων. Το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί έκφανση των λεγόμενων υπηρεσιών εξ αποστάσεως. Το ηλεκτρονικό εμπόριο αποτελεί μια ολοκληρωμένη συναλλαγή που πραγματοποιείται μέσω δικτύων υπολογιστών ή άλλων ηλεκτρονικών δικτύων και κυρίως μέσω του διαδικτύου, χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική παρουσία των συμβαλλομένων μερών, δηλαδή του πωλητή (κοινωνική επιχείρηση) και του αγοραστή, οι οποίοι μπορούν να βρίσκονται σε μεγάλη απόσταση ακόμα και σε διαφορετικές χώρες. Επίσης, είναι οποιαδήποτε συναλλαγή που ενέχει διαδικτυακή δέσμευση για αγορά ή πώληση αγαθών ή υπηρεσιών ή ακόμα και παροχή μη υλικών αγαθών, όπως μουσική ή προγράμματα λογισμικού.

Σήμερα το ηλεκτρονικό εμπόριο δεν υπολείπεται σε κανένα είδος προϊόντων έναντι του παραδοσιακού εμπορίου. Το ηλεκτρονικό εμπόριο, πλέον, θεωρείται δοκιμασμένο. Πολλοί νέοι κοινωνικοί επιχειρηματίες ξεκινούν την επιχειρηματική τους καριέρα από ένα αμιγώς ηλεκτρονικό κατάστημα. Πιθανότατα, πλέον, να έχουν αντιστραφεί οι όροι και να είναι μικρότερο το ρίσκο επιτυχίας της ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας από την παραδοσιακή. Επιπλέον, υπάρχει το πλεονέκτημα για το νέο κοινωνικό επιχειρηματία της απαίτησης μικρότερων οικονομικών κεφαλαίων για το ξεκίνημα μιας ηλεκτρονικής επιχείρησης σε σχέση με την παραδοσιακή. Σε σχέση με τις πρώτες απόπειρες ηλεκτρονικών καταστημάτων, σήμερα το ηλεκτρονικό εμπόριο έχει αλλάξει μορφή

Το ηλεκτρονικό εμπόριο μιας κοινωνικής επιχείρησης μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, ανάλογα με τους συμμετέχοντες σε αυτό. Από τις μορφές αυτές, μπορεί να είναι ηλεκτρονικό Εμπόριο μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων, μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων και καταναλωτών. Το πιο δημοφιλές στο πλατύ κοινό είναι το ηλεκτρονικό εμπόριο κοινωνικών επιχειρήσεων με καταναλωτές (B2C), ή αλλιώς το «λιανικό ηλεκτρονικό εμπόριο», που βοηθάει τις κοινωνικές επιχειρήσεις να μειώσουν το τελικό κόστος των προϊόντων ή υπηρεσιών τους που φτάνουν στους καταναλωτές. Η επιτυχία ενός ηλεκτρονικού καταστήματος λιανικών πωλήσεων είναι συνάρτηση πολλών παραμέτρων. Όπως και στο συμβατικό λιανικό εμπόριο, σημαντικό ρόλο στην επιτυχία έχει η επιχειρηματική συνεταιριστική σκέψη, το όραμα, η ανάλυση του

ανταγωνισμού και η δημιουργία μιας στρατηγικής, οι σωστές υποδομές, οι κατάλληλες στρατηγικές συμμαχίες. Τα ποιοτικά προϊόντα ή οι ποιοτικές υπηρεσίες μιας Κοιν.Σ.Επ. σε ανταγωνιστικές τιμές, η εξυπηρέτηση των πελατών με σωστή ενημέρωσή τους, οι νέες δυνατότητες διανομής και παράδοσης και η εκπλήρωση του κοινωνικού σκοπού, επίσης, βοηθούν στην επιτυχία.

Ωστόσο, μια κοινωνική επιχείρηση που θέλει να δραστηριοποιηθεί με το ηλεκτρονικό εμπόριο, εκτός των πολυάριθμων πλεονεκτημάτων, θα πρέπει να λάβει υπόψη και τους ακόλουθους κινδύνους:

- Έλλειψη κοινά αποδεκτών προτύπων ποιότητας, πρωτοκόλλων επικοινωνίας όπως και έλλειψη ασφάλειας και αξιοπιστίας
- Προβλήματα χρήσης του διαδικτύου από το κοινωνικό σύνολο. Πολλές κοινωνικές ομάδες ακόμα και σήμερα δε χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και, συνεπώς, είναι αποκομμένες και από το ηλεκτρονικό εμπόριο
- Πρόσθετο κόστος υποδομών για τις κοινωνικές επιχειρήσεις και για τους καταναλωτές
- Προβλήματα ασφαλείας και προστασίας προσωπικών δεδομένων, είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στο ηλεκτρονικό εμπόριο το οποίο δεν μπορεί να εκλείψει Έλλειψη εμπιστοσύνης, αφού η συναλλαγή είναι απρόσωπη
- Δεν υπάρχει φυσική επαφή του πελάτη με το προϊόν ή την υπηρεσία πριν γίνει η αγορά

Η ίδρυση ενός νέου ηλεκτρονικού καταστήματος ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. ακολουθεί συνήθως μια συγκεκριμένη διαδικασία που περιλαμβάνει τρία βασικά βήματα:

- Αναγνώριση των αναγκών της κοινωνίας και του καταναλωτή
- Μελέτη της ευκαιρίας
- Προσδιορισμός της ικανότητας των μελών της κοινωνικής επιχείρησης να ικανοποιήσουν τη ζήτηση

Για τη δημιουργία ηλεκτρονικού καταστήματός μιας κοινωνικής επιχείρησης απαιτείται ένα

επιχειρησιακό σχέδιο, που θα περιλαμβάνει στρατηγικά και λειτουργικά στοιχεία. Το επιχειρησιακό σχέδιο κάνει πιο σίγουρη την επιτυχία, αφού βοηθάει στην πρόβλεψη προβλημάτων, στην επίτευξη στόχων και στην εκ των υστέρων σωστή αποτίμηση της επιτυχίας.

Newsletters

Πέρα από τη λειτουργία μιας ιστοσελίδας και των υπολοίπων εργαλείων προώθησης μέσω διαδικτύου, το email marketing αποτελεί ένα επιπλέον πολύτιμο εργαλείο για την προώθηση αποτελεσματικά των προϊόντων και των υπηρεσιών μιας κοινωνικής επιχείρησης, καθώς και για τη γνωστοποίηση των κοινωνικών δραστηριοτήτων. Είναι ένα εργαλείο δικτύωσης με σκοπό την ενημέρωση των πελατών και της κοινωνίας για θέματα που ενδιαφέρουν, ενώ ταυτόχρονα αξιοποιείται καλύτερα η σχέση με το κοινό, αυξάνοντας τις πωλήσεις και δημιουργώντας νέους πελάτες. Πριν ξεκινήσει μια κοινωνική επιχείρηση να στέλνει ηλεκτρονικά μηνύματα (emails και newsletters), θα πρέπει να έχει έναν ξεκάθαρο στόχο για το τι επιθυμεί να πετύχει με αυτό.

Στέλνοντας μια κοινωνική επιχείρηση newsletter στους πελάτες της, στους υποστηρικτές της ή τα μέλη της μπορεί να χτίσει καλύτερα τη σχέση της μαζί τους. Είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να κερδίσει και να αυξήσει την εμπιστοσύνη της και να τους ενημερώσει για κοινωνικά θέματα που τους ενδιαφέρουν και τους βοηθούν. Παράλληλα διαφημίζεται το έργο της και η κοινωνική συνεισφορά της. Με τα newsletter η κοινωνική επιχείρηση μπορεί να ενημερώσει και να εκπαιδεύσει το κοινό της με συγκεκριμένα άρθρα, συμβουλές κ.λπ. Παρέχει περιεχόμενο το οποίο βοηθά συνήθως τα μέλη της αλλά και γενικότερα το κοινωνικό σύνολο, ενώ δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για δικτύωση και με άλλες κοινωνικές επιχειρήσεις. Παρέχονται λύσεις για να αντιμετωπιστούν συγκεκριμένες καταστάσεις και προβλήματα. Τα newsletters εναλλακτικά μπορεί να λαμβάνουν και τη μορφή ενημερωτικών emails. Αυτό το είδος των newsletters είναι αυτά τα οποία αναφέρονται σε συγκεκριμένα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχει κοινωνική επιχείρηση. Τα συγκεκριμένα newsletters δημιουργούν υποψήφιους πελάτες. Θα πρέπει να είναι πολύ στοχευμένα και να τους οδηγούν συγκεκριμένα να κάνουν κάτι π.χ. να αγοράσουν κάποιο προϊόν, να δοκιμάσουν κάποια υπηρεσία δωρεάν, να συνεισφέρουν σε κάποια δράση κ.ά. Επίσης τα newsletters μπορεί να είναι και διαφημιστικά emails. Είναι τα emails

που περιλαμβάνουν προσφορές. Ο όγκος των διαφημιστικών newsletters θα πρέπει να είναι περιορισμένος όσο το δυνατόν, μιας και υπάρχει κίνδυνος να βαρεθούν και να κουραστούν οι παραλήπτες από αυτά, αφού κατακλύζονται καθημερινά από αντίστοιχα άλλων επιχειρήσεων. Για να κερδίσει έναν πελάτη μια κοινωνική επιχείρηση ή να δικτυωθεί με άλλες επιχειρήσεις χρειάζεται συστηματική δουλειά και ασφαλώς να αποδειχθεί ο κοινωνικός και συλλογικός της σκοπός που τη διαφοροποιεί από τις κοινές επιχειρήσεις.

Άλλος τύπος newsletter μπορεί να είναι για κάποια εκδήλωση-δράση που διοργανώνει η κοινωνική επιχείρηση. Είναι συγκεκριμένου τύπου emails και διακινούνται για να προσκαλέσει η επιχείρηση το κοινό να παρευρεθεί σε κάποια εκδήλωση ή δράση που διοργανώνει π.χ. σεμινάριο, έκθεση, κοινωνική δράση που λαμβάνει μέρος ίδια κ.λπ. Στο newsletter θα πρέπει να φροντίσει η ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ. να αναγράφονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες ώστε ο παραλήπτης να έχει στη διάθεσή του όλα τα στοιχεία και να μη αναγκάζεται να επικοινωνήσει για να μάθει περισσότερα.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των ανθρώπων γενικά, αλλά και των Ελλήνων συγκεκριμένα. Σύμφωνα με πανελλήνια έρευνα του εργαστηρίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου (ELTRUN) του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, που δημοσιεύτηκε για τη «Στάση, αξιοποίηση και εμπιστοσύνη των Ελλήνων στα social media», οι Έλληνες χρήστες μπορούν να χαρακτηριστούν ως έμπειροι, αφού το 50% δηλώνει ότι χρησιμοποιεί τα social media πάνω από 3 χρόνια. Τα κοινωνικά δίκτυα διαθέτουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά: Υποστηρίζουν ποικιλία των μορφών περιεχομένου, όπως κείμενο, βίντεο, φωτογραφίες, ήχο, κ.ά. Πολλά από αυτά κάνουν χρήση περισσότερων του ενός από αυτές τις επιλογές ως προς το περιεχόμενο. Επιτρέπουν αλληλεπιδράσεις που περνούν μία ή περισσότερες πλατφόρμες μέσω διαμοιρασμού, email και τροφοδοσίες.

Χαρακτηρίζονται από διαφορετικά επίπεδα εμπλοκής του χρήστη, οι οποίοι μπορούν να δημιουργήσουν, να σχολιάσουν ή να παρακολουθούν μέσω των δικτύων social media. Απλοποιούν, βελτιώνουν την ταχύτητα και το εύρος της διάδοσης των πληροφοριών. Προσφέρουν την ενός-προς-ένα, την ενός-προς-πολλούς και των πολλών-προς-πολλούς

επικοινωνία. Επιτρέπουν την επικοινωνία αυτή να πραγματοποιείται σε πραγματικό χρόνο ενώ αξιοποιούνται από πληθώρα συσκευών. Ο χρήστης μπορεί να χρησιμοποιήσει για τη διεύθυνση σε social media έναν υπολογιστή, ή κινητές συσκευές (tablets και smartphones ιδιαίτερα).

Οι πιο δημοφιλείς ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης σήμερα και τα χαρακτηριστικά που τους διαφοροποιούν είναι οι εξής:

- Facebook: Άμεσο, προσωπικό, συνδυασμός πολλών μορφών περιεχομένου Twitter: Σύντομα μηνύματα, ανοιχτή επικοινωνία, hashtags που δηλώνουν το θέμα
- Google+: Διαλειτουργικότητα με τα εργαλεία της Google
- YouTube: Προβολή video, ανοιχτή πρόσβαση χωρίς εγγραφή
- Blogger: Εύκολη δημιουργία blogs
- LinkedIn: Επαγγελματικό, δημιουργία προφίλ, ανεύρεση εργασίας, συνεργατών
- Instagram: Επεξεργασία και δημοσίευση φωτογραφιών Pinterest: Αποθήκευση προϊόντων, ευρύ γυναικείο κοινό
- Foursquare: Γεωγραφικά δεδομένα χρηστών (check-ins)
- Flickr: Αποθήκευση φωτογραφιών

Σε παγκόσμιο επίπεδο τα μέσα με τους περισσότερους χρήστες είναι το Facebook.com, το Twitter.com, το Youtube.com, το Myspace.com, το Flickr.com , η Wikipedia.org, το Blogger.com και το Digg.com. Αναφορικά με το πλήθος των χρηστών, το 68% των Ελλήνων επισκέπτεται σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. Facebook) και το 60% blogs και forums. Επίσης, 1 στους 2 Έλληνες αναζητά πληροφορίες σε σελίδες με αξιολογήσεις χρηστών. Παγκοσμίως περισσότεροι από 330 εκατομμύρια χρήστες παρακολουθούν online βίντεο, ενώ το Twitter έχει χρήστες παγκοσμίως. Το MySpace έχει 110 εκατομμύρια χρήστες παγκοσμίως. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο που η πλειονότητα μεγάλων εταιριών, αλλά πλέον και κοινωνικών επιχειρήσεων ασχολείται όλο και περισσότερο με αυτό τον τρόπο δικτύωσης.

Το μάρκετινγκ των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Το μάρκετινγκ μέσων κοινωνικής δικτύωσης (social media marketing) έχει γίνει πλέον απαραίτητο συστατικό του online marketing κάθε επιχείρησης. Τα online κοινωνικά δίκτυα είναι ιδιαίτερα

σημαντικά για όλες τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών επιχειρήσεων, για τους εξής λόγους: Είναι εξαιρετικά δημοφιλή (600 εκατομμύρια μέλη μόνο το Facebook) στα οποία μάλιστα ξοδεύουν αρκετό προσωπικό χρόνο. Αποτέλεσαν ένα νέο εργαλείο επικοινωνίας για τους καταναλωτές και ένα νέο εργαλείο διαφήμισης για τις επιχειρήσεις. Περιέχουν έναν τεράστιο αριθμό προσωπικών πληροφοριών που εθελούσια δημοσιεύονται σε αυτά τα δίκτυα. Μέσω των κοινωνικών δικτύων δημιουργήθηκαν ορισμένες νέες μέθοδοι διαφήμισης και επικοινωνίας με τους καταναλωτές, όπως το eWOM (electronic word of mouth ή ελληνιστή ηλεκτρονική δια στόματος διαφήμιση), το viral marketing (ή ιογενές μάρκετινγκ) και το direct marketing (ή άμεσο μάρκετινγκ).

Το social media marketing απευθύνεται σε μεγάλες αλλά και μικρές επιχειρήσεις και είναι κατάλληλο εργαλείο για τη δικτύωση μεταξύ επιχειρήσεων αλλά και με τους πελάτες τους με απώτερο σκοπό την προώθηση των υπηρεσιών και των προϊόντων τους. Διάσημες επιχειρήσεις της αγοράς από όλους τους οικονομικούς κλάδους χρησιμοποιούν τα social media για να προσελκύσουν νέους πελάτες, καθώς και να διατηρήσουν τη φήμη και το όνομά τους, ενώ παράλληλα στοχεύουν σε ένα ευρύ κοινό καταναλωτών.

Στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την παρουσία των κοινωνικών επιχειρήσεων στα social media, πρέπει να τεθούν κατάλληλοι στόχοι, να σχεδιαστούν, να αναπτυχθούν και να υλοποιηθούν απαραίτητες τακτικές ενέργειες προκειμένου να προκύψουν τα βέλτιστα οφέλη για την επιχείρηση και τα προωθούμενα προϊόντα και υπηρεσίες. Η κοινωνική επιχείρηση θα πρέπει να επιλέξει ποια είναι τα καταλληλότερα social media γι' αυτή και να καταστρώσει στρατηγικά την παρουσία της στο καθένα από αυτά. Μέσω της κοινωνικής δικτύωσης μια επιχείρηση μπορεί να αλληλεπιδρά με το κοινό της, που σημαίνει πως θέτει τις βάσεις για το χτίσιμο μακροχρόνιων σχέσεων με όλους τους εμπλεκόμενους. Ως γνωστόν, τα social media στοχεύουν στη σύναψη σχέσεων και με συνεργάτες, με προμηθευτές, με το προσωπικό της επιχείρησης και άλλων μερών που σχετίζονται με αυτή. Επικοινωνώντας τακτικά με τα μέλη η κοινωνική επιχείρηση δεν έχει απλά μια παρουσία στα social media, αλλά δημιουργεί προστιθέμενη παράλληλη αξία.

Μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να:

- Προωθήσουν προϊόντα με πιο προσωπικό και φιλικό τρόπο

- Κρατάνε ανοιχτή επικοινωνία με πολλούς δυνητικούς πελάτες
- Κερδίζουν ακόμα περισσότερο στις μηχανές αναζήτησης και αυξάνουν την επισκεψιμότητα του Διαδικτυακού τους Τόπου
- Συνεισφέρουν αποτελεσματικά και φθηνά στη διαφήμιση του κοινωνικού τους σκοπού

Ηλεκτρονική Πλατφόρμα Δικτύωσης των Κοιν.Σ.Επ.

Η Ειδική Υπηρεσία για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Οικονομία (Ε.Υ.Κ.Ε.Κ.Ο.) του Υπουργείου Εργασίας διαμόρφωσε μία διαδραστική πλατφόρμα δικτύωσης και προβολής του έργου των Κοιν.Σ.Επ., η οποία προοδευτικά μπορεί να αποτυπώσει το πλήθος των εγχειρημάτων με δυνατότητα ταξινόμησής τους ανά κλάδο δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή. Η συγκεκριμένη εφαρμογή αποβλέπει τόσο στη δικτύωση των Κοιν.Σ.Επ. μεταξύ τους, όσο και με το εξωτερικό τους περιβάλλον (προμηθευτές, πελάτες, αγοραστές, υποψήφιους κοινωνικούς επιχειρηματίες), στην πληροφόρηση του ευρύτερου κοινού για το έργο των Κοιν.Σ.Επ. με έντονο κοινωνικό αποτύπωμα και, σε κάθε περίπτωση, στην ενδυνάμωση της ικανότητας του Υπουργείου Εργασίας να επικοινωνεί με τους φορείς της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (Κοιν.Σ.Επ.). Η πλατφόρμα σχεδιάστηκε επί τη βάση ανοιχτού λογισμικού και με δυνατότητα κλειστής λίστας διαχειριστών, δυνατότητα εγγραφής και επεξεργασίας στοιχείων απευθείας από τους χρήστες και δυνατότητα πρόσβασης σε άτομα με αναπηρία. Η πλατφόρμα δικτύωσης Κοιν.Σ.Επ. φαίνεται δημόσια στη διεύθυνση: <http://koinsep.keko.gr/> και μπορεί να αξιοποιηθεί από όλες τις Κοιν.Σ.Επ. προκειμένου να δικτυωθούν μεταξύ τους, όπως και με το ευρύτερό τους περιβάλλον (προμηθευτές, πελάτες, συνεργάτες, δυνητικά μέλη και εργαζόμενους, κ.λπ.).

Αναπτύχτηκε από την Κοιν.Σ.Επ. Sociality σε συνεργασία με την ΕΥΚΕΚΟ, σε περιβάλλον Drupal, που είναι ένα πολύ διαδεδομένο παγκοσμίως εργαλείο ανάπτυξης εφαρμογών διαχείρισης περιεχομένου (content management).

Η πληροφορία ομαδοποιήθηκε στη βάση των κατηγοριών δραστηριοτήτων στις οποίες εντάσσονται οι Κοιν.Σ.Επ. και στους αριθμούς ΚΑΔ της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών.

Δημιουργία Περιφερειακών Κέντρων Στήριξης για την υποστήριξη των Φορέων Κοινωνικής Οικονομίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

Σύμφωνα με την επικαιροποιημένη Εθνική Στρατηγική για την ανάπτυξη της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, κομβικής σημασίας δράση είναι η δημιουργία

Περιφερειακών Κέντρων Στήριξης σε όλη την επικράτεια. Σκοπός της δημιουργίας Περιφερειακών Κέντρων Στήριξης είναι η υποστήριξη της δημιουργίας, λειτουργίας και ανάπτυξης Φορέων Κοινωνικής Οικονομίας σε τοπικό επίπεδο, η διάχυση της ιδέας της Κοινωνικής Οικονομίας και η εδραίωσή της μέσω μόνιμων δικτύων συνεργασίας και τοπικών συμφωνιών. Οι Μηχανισμοί αυτοί θα δημιουργηθούν από τοπικούς και περιφερειακούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι θα συνενώσουν τις δυνάμεις τους για να υλοποιήσουν δράσεις ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας ευρείας κλίμακας. Ειδικότερα:

Τα Περιφερειακά Κέντρα Στήριξης καλύπτουν το σύνολο της χώρας, παρέχουν υπηρεσίες μίας στάσης (one-stop-shop) για τους υφιστάμενους και δυνητικούς κοινωνικούς επιχειρηματίες και για όσους επιθυμούν να αναλάβουν πρωτοβουλία στον τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και εξυπηρετούν τις ανάγκες της κάθε Περιφέρειας, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές της.

- Συμβάλλουν στη διάχυση της ιδέας της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας σε κάθε περιφέρεια,
- Υποστηρίζουν τη δημιουργία, λειτουργία και ανάπτυξη των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας σε κάθε περιφέρεια,
- Ενισχύουν την επιχειρηματική δραστηριότητα των Κοινωνικών Επιχειρήσεων, μέσω της προώθησης τοπικών συμφωνιών συνεργασίας (local pacts) μεταξύ των κοινωνικών επιχειρήσεων και δημοσίων οργανισμών ή ιδιωτικών επιχειρήσεων,
- Επιδιώκουν τη δικτύωση των κοινωνικών επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο σε παραγωγικές συνέργειες (clusters),
- Συνδιαμορφώνουν κατευθύνσεις παραγωγικής στόχευσης των υπό δημιουργία επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς, επιμελητήρια, δημόσιους φορείς σε συνδυασμό με διαγνωσμένες κοινωνικές ανάγκες,
- Παρέχουν υπηρεσίες θερμοκοιτίδας, όπως συμβουλευτική στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, διοικητική, νομική και λογιστική υποστήριξη, εξειδικευμένες υπηρεσίες επιχειρηματικής συμβουλευτικής, δικτύωσης κ.λπ.
- Διασυνδέουν τις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας με ΟΤΑ, με στόχο τη

διαμόρφωση ενός διαφανούς πλαισίου συνεργασίας για τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, συμμετοχή σε δημόσιες συμβάσεις κοινωνικής αναφοράς και αξιοποίηση δημόσιας ακίνητης περιουσίας από εγχειρήματα κοινωνικής οικονομίας,

- Επιδιώκουν τη δικτύωση των κοινωνικών επιχειρήσεων σε τοπικό επίπεδο σε παραγωγικές συνέργειες (clusters),

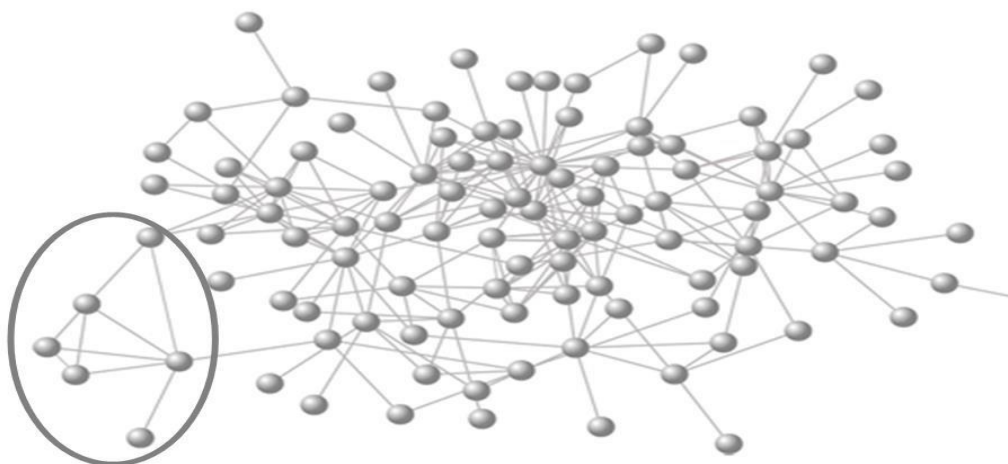
- Συνδιαμορφώνουν κατευθύνσεις παραγωγικής στόχευσης των υπό δημιουργία επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς, επιμελητήρια, δημόσιους φορείς σε συνδυασμό με διαγνωσμένες κοινωνικές ανάγκες,

- Παρέχουν υπηρεσίες θερμοκοιτίδας, όπως συμβουλευτική στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, διοικητική, νομική και λογιστική υποστήριξη, εξειδικευμένες υπηρεσίες επιχειρηματικής συμβουλευτικής, δικτύωσης κ.λπ.,

- Διασυνδέουν τις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας με ΟΤΑ, με στόχο τη διαμόρφωση ενός διαφανούς πλαισίου συνεργασίας για τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, συμμετοχή σε δημόσιες συμβάσεις κοινωνικής αναφοράς και αξιοποίηση δημόσιας ακίνητης περιουσίας από εγχειρήματα κοινωνικής οικονομίας.

Χαρτογράφηση και ανάλυση των σχέσεων των ενδιαφερόμενων μερών

Στην κλασική ανάλυση των ενδιαφερόμενων μερών συνήθως περιοριζόμαστε στη σχέση που δημιουργείται μεταξύ του δικού μας οργανισμού και του εκάστοτε άλλου παράγοντα. Όμως κάθε άνθρωπος ή φορέας που συναλλασσόμαστε έχει ανάλογα τα δικά του ενδιαφερόμενα μέρη. Τελικά διαμορφώνεται ένα πλέγμα από δίκτυα που συμπεριλαμβάνουν ποικίλες μορφές συναλλαγών. Στο επόμενο σχήμα παρουσιάζεται ένα δίκτυο που μπορεί να περιλαμβάνει πελάτες, προμηθευτές, συνεργαζόμενους φορείς κ.ά. Οι γραμμές μεταξύ τους υποδηλώνουν ότι υπάρχει κάποιος μορφής σχέση. Σκοπός μας είναι να εντοπίσουμε και να διερευνήσουμε τις σχέσεις των δικών μας ενδιαφερόμενων μερών με τα δικά τους, ενώ ο κύκλος υποδηλώνει την ύπαρξη μίας οργάνωσης που συνδέεται με το συγκεκριμένο δίκτυο.

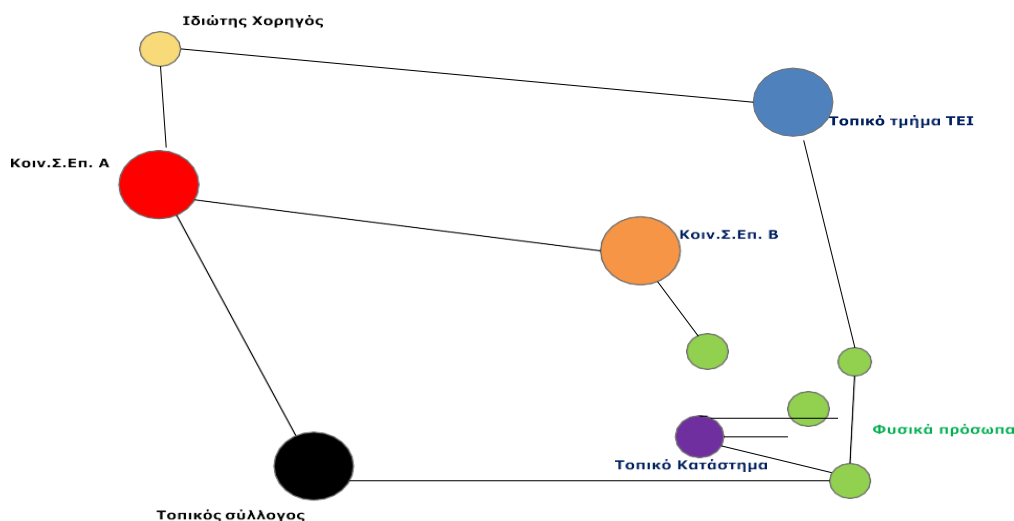

Εικόνα 1 Ένα κοινωνικό δίκτυο

Γιατί χρειάζεται να διερευνήσουμε τα δίκτυα των άλλων; Υπάρχουν πολλαπλοί λόγοι. Κατ' αρχάς, για να γνωρίζουμε καλύτερα με ποιους συναλλασσόμαστε. Ένα κλασικό ρητό λέει: «δείξε μου τους φίλους σου να σου πω ποιος είσαι». Αλλά και κατά δεύτερον, για να διερευνήσουμε ολόκληρο το πεδίο συνεργασιών που αναπτύσσουν τα ενδιαφερόμενα μέρη σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον. Συγκεντρώνουμε πληροφορίες, αποκτούμε προσβάσεις σε άλλα πιθανά ενδιαφερόμενα μέρη. Εντέλει γνωρίζουμε όχι μόνον ποια είναι τα ενδιαφερόμενα μέρη και τι ανάγκες έχουν, αλλά και πώς διαρθρώνονται οι μεταξύ τους σχέσεις. Μια οργανωμένη χαρτογράφηση μας παρέχει τη δυνατότητα να σχεδιάσουμε έναν «στρατηγικό χάρτη», για να κατανοήσουμε το πεδίο δραστηριοποίησής μας, και να σχεδιάσουμε τις απαιτούμενες ενέργειες, όπως θα αναφερθούμε στο τρίτο κεφάλαιο. Τέλος, μπορούμε να δημιουργήσουμε σχέσεις με έναν παράγοντα που μας ενδιαφέρει διαμέσου άλλων.

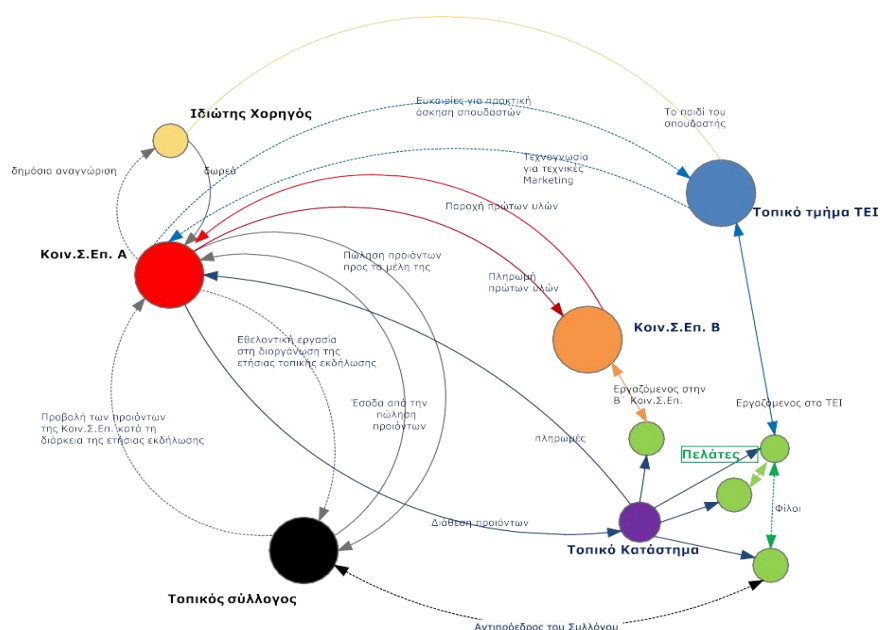
Οι κύριες ενότητες γνώσεων επιμερίζονται σε:

α) Ανάλυση του κοινωνικού δικτύου (social network analysis): Διερευνούμε τις διασυνδέσεις των παραγόντων που μας ενδιαφέρουν. Ένα ενδεικτικό σχήμα σχεδιασμού είναι το παρακάτω. Από αυτό μπορούμε να σχεδιάσουμε στρατηγικές για να πλησιάσουμε και να αξιοποιήσουμε παράγοντες που μας ενδιαφέρουν, παρ' ότι αυτοί αρχικά δεν ενδιαφέρονται για εμάς.

Εικόνα 2: Μοντέλο κοινωνικής δικτύωσης

β) Ανάλυση δικτύου αξιών (value net): Εμφανίζει τις σχέσεις και τις συναλλαγές που δημιουργούν τα ενδιαφερόμενα μέρη μεταξύ τους, όπως και με τη δική μας Κοιν.Σ.Επ. Μέσω άλλων μπορούμε να δημιουργήσουμε περισσότερες επαφές και ενδεχομένως στο μέλλον συναλλαγές.

Εικόνα 3: Ανάλυση δικτύου αξίας (value net)

Η ανάλυση δικτύων αποτελεί μια ιδιαίτερη ενότητα στον επιχειρησιακό και στρατηγικό σχεδιασμό μιας επιχείρησης, με ιδιαίτερη αξία για τις Κοιν.Σ.Επ. Εφαρμόζεται τόσο κατά την έναρξη και τον αρχικό σχεδιασμό, όσο και για τις ανάγκες της σχεδιασμένης ανάπτυξης και επέκτασης σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή. Οι συγκεκριμένες πρακτικές ακολουθούνται μάλλον εμπειρικά από τις περισσότερες επιχειρήσεις, όμως ο οργανωμένος τρόπος μέσω στρατηγικών και εργαλείων που έχουν αναπτυχθεί είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Ίσως εκ πρώτης όψεως να φαίνεται σε κάποιους πολύπλοκο, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι. Χρειάζεται, ωστόσο, ειδική εκπαίδευση, ώστε ο Κοινωνικός επιχειρηματίας να είναι γνώστης της αξίας της ανάλυσης δικτύων, αλλά και κάποιων άλλων εργαλείων που θα διευκολύνουν το έργο του.

Αναλυτικότερα περί του εξωτερικού περιβάλλοντος:

Ως εξωτερικό περιβάλλον μπορούμε, ευρύτερα, να ορίσουμε τις δυνάμεις που βρίσκονται έξω από τα όρια της επιχείρησης αλλά μπορούν να επηρεάσουν την υλοποίηση ή μη του στόχου της. Το εξωτερικό περιβάλλον χωρίζεται στο άμεσο εξωτερικό περιβάλλον και το έμμεσο εξωτερικό περιβάλλον.

Το άμεσο εξωτερικό περιβάλλον είναι τα στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος που οι δυνάμεις του έχουν άμεση επίδραση στην επιχείρηση. Το άμεσο εξωτερικό περιβάλλον αποτελείται από τους καταναλωτές, τους ανταγωνιστές, τους προμηθευτές, την κεφαλαιαγορά, τις δημόσιες υπηρεσίες και επιχειρήσεις και το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό.

Το έμμεσο εξωτερικό περιβάλλον αποτελείται από την οικονομία, την τεχνολογία, το πολιτικό-νομικό περιβάλλον, το κοινωνικό περιβάλλον, το οικολογικό περιβάλλον, το διεθνές περιβάλλον. Το έμμεσο εξωτερικό περιβάλλον είναι τα στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος που δεν επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία του οργανισμού.

10.6 Βασικές οδηγίες και τεχνικές επιχειρησιακής δικτύωσης και δράσεις διασύνδεσης

Ερευνητές υποστηρίζουν ότι υπάρχουν επτά διαστάσεις που συλλογικά διαμορφώνουν την κουλτούρα της επιχείρησης και κατ' επέκταση αποτελούν οδηγίες δημιουργίας καλής εικόνας της επιχείρησης, οι οποίες είναι (Γεωργόπουλος, 2006):

1. Καινοτομία και ανάληψη κινδύνου. Κατά πόσο οι εργαζόμενοι προβαίνουν ή όχι σε καινοτομίες και αναλαμβάνουν κινδύνους που πιθανόν παρουσιάζονται.
2. Προσοχή στη λεπτομέρεια. Κατά πόσο οι εργαζόμενοι είναι ακριβείς στην λεπτομέρεια και επιδεικνύουν αναλυτικές ικανότητες.
3. Προσανατολισμός στο αποτέλεσμα. Κατά πόσο τα διευθυντικά ή ανώτερα στελέχη ρίχνουν το βάρος στο αποτέλεσμα, παρά στα χρησιμοποιούμενα μέσα για την επίτευξη των αποτελεσμάτων αυτών.
4. Προσανατολισμός στον άνθρωπο. Κατά πόσο τα στελέχη δίνουν σημασία στις επιπτώσεις που έχουν οι αποφάσεις που οι ίδιοι λαμβάνουν πάνω στους εργαζόμενους σχετικά με τις διαμορφωμένες στρατηγικές της επιχείρησης.
5. Προσανατολισμός στην ομαδική εργασία. Κατά πόσο οι επιχειρηματικές δραστηριότητες οργανώνονται σε ομάδες παρά από μεμονωμένα άτομα.
6. Επιθετικότητα. Κατά πόσο οι άνθρωποι της επιχείρησης είναι επιθετικοί και ανταγωνιστικοί παρά βολικοί και συνεργατικοί.
7. Σταθερότητα. Κατά πόσο οι επιχειρηματικές δραστηριότητες διατηρούν την ήδη υπάρχουσα κατάσταση ή αντίθετα συντελούν στην ανάπτυξη.

Όταν μία νέα επιχείρηση εισέρχεται σε ένα κλάδο πρέπει να εξασφαλίσει την διανομή προϊόντος ή υπηρεσίας. Τα κανάλια διανομής όμως εμφανίζονται διστακτικά απέναντι στα νέα προϊόντα και προτιμούν τα ήδη υπάρχοντα. Η έλλειψη πρόσβασης στα ήδη υπάρχοντα δίκτυα διανομής αποτελεί σημαντικό εμπόδιο. Η υποψήφια για είσοδο επιχείρηση οφείλει τις περισσότερες φορές για να πείσει τους διανομείς/διακινητές να προχωρήσει σε παραχωρήσεις (δώρα, έκπτωση στην τιμή). Μερικές φορές, το εμπόδιο αυτό είναι τόσο μεγάλο που η νέο-εισερχόμενη επιχείρηση αναγκάζεται να δημιουργήσει δικό της δίκτυο διανομής κάτι το οποίο είναι καταστροφικό για τα κέρδη της αφού μία τέτοια πρωτοβουλία αν και είναι απαραίτητη έχει μεγάλο κόστος (Μιχαλόπουλος, Ζοπουνίδης, Γρηγορούδης, 2007).

Η οργάνωση μήτρας είναι συνδυασμός της λειτουργικής τμηματοποίησης και της τμηματοποίησης με βάση το προϊόν ώστε να δίνεται έμφαση στις ομάδες έργων ή

προγραμμάτων. Για την ακρίβεια, είναι μια προσπάθεια να αντληθούν πλεονεκτήματα από τους δύο τύπους οργάνωσης, χάρη στη χρησιμοποίηση μόνιμων ομάδων από διάφορες λειτουργίες ώστε να αξιοποιούνται οι εξειδικευμένες γνώσεις κάθε λειτουργίας με εστίαση σε ορισμένο τομέα. Οι εργαζόμενοι σε μια οργάνωση μήτρας ανήκουν ταυτόχρονα σε δύο τουλάχιστον επίσημες ομάδες και αναφέρονται σε δύο προϊσταμένους, ο ένας από τη λειτουργία και ο άλλος από την ομάδα ή τη διεύθυνση. Η υπευθυνότητα των λειτουργικών διευθυντών είναι να προσδιορίσουν τις πηγές που χρειάζονται για να πραγματοποιήσουν τα διάφορα έργα, ενώ η υπευθυνότητα των διευθυντών στα τμήματα κατά προϊόν συνίσταται στο να προσδιορίζουν τα προϊόντα που ο οργανισμός μπορεί να παράγει με στόχο να ικανοποιήσει τις ανάγκες των πελατών. Η οργάνωση μήτρας χρησιμοποιείται από πολυεθνικές επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται και στην Ελλάδα, στις οποίες προσφέρει ευελιξία ώστε να αντιμετωπίζουν τις διαφορές ανά περιοχή και να ικανοποιούν τις ανάγκες των πολλαπλών προϊόντων, σχεδίων ή προγραμμάτων. Αυτή η οργανωτική δομή τα τελευταία χρόνια εφαρμόζεται ευρέως σε τομείς όπως η αεροδιαστημική (π.χ. στη NASA). Με τη μέθοδο αυτή, προσωπικό με διαφορετικές γνώσεις και εμπειρίες σχετικά με ένα έργο συγκεντρώνεται και αναλαμβάνει την εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου μέσα σε μια καθορισμένη χρονική περίοδο. Το εξειδικευμένο αυτό προσωπικό επιστρέφει στις κανονικές θέσεις εργασίας του όταν ολοκληρωθεί το έργο.

Οι επενδύσεις στην Κοινωνική Οικονομία δύναται ως μια βιώσιμη εναλλακτική λύση. Πιο συγκεκριμένα, είναι το άθροισμα των οικονομικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν ιδιωτικά μέσα και επιδιώκουν συλλογικούς, κοινωνικούς ή δημόσιους σκοπούς. Αποτελεί τον τρίτο οικονομικό τομέα μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού. Τα πιο ορατά συστατικά της μέρη παρουσιάζουν είτε επιχειρηματική ή μη-κερδοσκοπική δραστηριότητα, και σε ορισμένες περιπτώσεις συνδυάζουν και τις δύο. Παραδοσιακοί οργανισμοί της Κοινωνικής Οικονομίας είναι τα σωματεία, τα ιδρύματα, οι συνεταιρισμοί και τα ταμεία αλληλασφάλισης. Η πιο ενδιαφέρουσα προσθήκη σε αυτή την πλούσια παλέτα είναι οι κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες είναι εταιρείες που έχουν συσταθεί για την επιδίωξη κοινωνικών στόχων, παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες στην αγορά σε οικονομικά σημαντικές τιμές και παρουσιάζουν μετρήσιμες θετικές κοινωνικές εξωτερικότητες.

Το έλλειμμα της κοινωνικής πολιτικής, όπως αυτή εκφράζεται από τις χαμηλές επενδύσεις σε πρώιμα στάδια, την ανεπαρκή υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των ατόμων, την έλλειψη στήριξης για την οικοδόμηση των συλλογικών ικανοτήτων και την απουσία μιας σοβαρής πολιτικής ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, αναμένεται να αναπαραγάγει την οικονομική. Οι ενεργές στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης της απασχόλησης είναι ένα ζητούμενο. Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση, η εφαρμογή της κοινωνικής οικονομίας είναι μια πρόταση βελτίωσης.

11. Σύνοψη

Ως δραστηριότητα, η κοινωνική οικονομία (ΚΟ) συνδέεται ιστορικά με λαϊκές ενώσεις και συνεταιρισμούς που αποτέλεσαν τη σπονδυλική της στήλη. Το σύστημα αξιών και οι κανόνες συμπεριφοράς των λαϊκών ενώσεων, που αντικατοπτρίζονται στην εξελικτική πορεία του συνεταιριστικού κινήματος αποτελούν τα στοιχεία που διαμόρφωσαν τη σύγχρονη έννοια της ΚΟ, η οποία διαρθρώνεται γύρω από τρεις μεγάλες οικογένειες οργανώσεων: τους συνεταιρισμούς, τις αλληλασφαλιστικές εταιρείες και ενώσεις, με την πρόσφατη προσθήκη των ιδρυμάτων. Στην πραγματικότητα, στις απαρχές τους οι μεγάλες αυτές οικογένειες αποτελούσαν διασυνδεδεμένες εκφράσεις μιας κοινής παρόρμησης: της αντίδρασης των πλέον ευάλωτων και ανυπεράσπιστων κοινωνικών ομάδων, μέσω οργανώσεων αυτοβοήθειας, στις νέες συνθήκες ζωής που δημιουργήθηκαν από την ανάπτυξη του βιομηχανικού καπιταλισμού κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. Οι συνεταιρισμοί, οι εταιρείες αλληλοβοήθειας και οι αντιστασιακές ενώσεις αντικατόπτριζαν τις τρεις διαστάσεις αυτής της παρόρμησης για δημιουργία ενώσεων.

Το 2017, σύμφωνα με την έκθεση [Ανανεώσιμη ενέργεια και θέσεις εργασίας 2018](#) του Διεθνούς Οργανισμού Ανανεώσιμης Ενέργειας (IRENA), 10,3 εκατομμύρια άνθρωποι ανά τον κόσμο, 5,3% περισσότεροι από το 2016, απασχολούνταν σε πράσινες θέσεις εργασίας. Την επόμενη δεκαετία, αυτός ο αριθμός θα μπορούσε να αυξηθεί σε 18 εκατομμύρια παγκοσμίως. Πρόκειται για το σύνολο των νέων θέσεων εργασίας που μπορούν να δημιουργηθούν λόγω της πράσινης οικονομίας, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της έκθεσης World Employment Social Outlook 2018 (Παγκόσμιες Κοινωνικές Προοπτικές για την Απασχόληση 2018) που εκπονήθηκε από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Για να προσφερθεί γόνιμο έδαφος στους θεσμούς κοινωνικής ανάπτυξης, οφείλουμε να σχεδιάσουμε άρτιο σχέδιο εφαρμογής κοινωνικής οικονομίας τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Το έργο **“Πράσινες θέσεις εργασίας στη διαχείριση βιοαποβλήτων - Green Crew”**, δύναται να αποτελέσει μια ολιστική προσέγγιση για διασυνοριακή πολιτική. Κύρια προτεραιότητα του έργου είναι η υποστήριξη και ανάπτυξη της κοινωνικής - συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας στην ευρύτερη περιοχή Ελλάδας - Βουλγαρίας , δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την προώθηση και ενθάρρυνση εναλλακτικών μορφών επιχειρηματικότητας παράλληλα με την τοπική ανάπτυξη. Παράδειγμα εφαρμογής της συνεταιριστικής επιχειρηματικότητας αποτελεί η δημιουργία Κοιν.Σ.Επ. Επιπρόσθετα ,η **“οικολογική καινοτομία”** μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για την περαιτέρω ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Το παρόν έργο αποτελεί αυθεντικό παράδειγμα οικολογικής καινοτομίας, προωθώντας την εναλλακτική διαχείριση των απορριμμάτων μέσω μέτρων και υποδομών για τη διαλογή και κομποστοποίηση των **“πράσινων”** απορριμμάτων. Η εφαρμογή της μεθόδου αυτής προωθεί την **“πράσινη”** απασχόληση και είναι ιδιαίτερα κατάλληλη για κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις.

Συνολικά το συγκεκριμένο έργο εστιάζει:

- Στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω της ολοκληρωμένης διαχείρισης των «πράσινων» βιοαποβλήτων
- Στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μέσω της Κοιν.Σ.Επ , έναν νέο φορέα που επιδιώκει το συλλογικό όφελος και την εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων
- Στην ανάπτυξη συγκεκριμένης διαχειριστικής πρακτικής , της συγκομιδής και διερεύνηση της χρήσης της συλλεχθείσας βιομάζας η οποία αρχικά θα αναπτυχθεί σε επίπεδο Δήμου αλλά μπορεί να επεκταθεί και σε επίπεδο περιφέρειας
- Στην ευαισθητοποίηση –ενημέρωση των εμπλεκόμενων φορέων και πρωτογενών παραγωγών στην περιοχή (γεωργοί, απλοί πολίτες) για τη δυνατότητα ανάπτυξης μίας νέας οικονομικής φύσεως δραστηριότητας με οικονομικό και περιβαλλοντικό όφελος

Συνολικά η παρούσα έρευνα συμβαδίζει με τον κεντρικό προσανατολισμό του προγράμματος ως προς την «οικολογική καινοτομία». Αναλύοντας επομένως σ' όλη την έκταση της την κοινωνική οικονομία, τις λειτουργίες και τις εφαρμογές της, δίνεται η ευκαιρία για εντατικοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στον τομέα της πράσινης απασχόλησης καθώς και στη διαχείριση των βιο-αποβλήτων.

Βιβλιογραφία

- Αδάμ, Σ. & Παπαθεοδώρου, Χ. (2010). *Κοινωνική οικονομία και κοινωνικός αποκλεισμός: Μια κριτική προσέγγιση*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων.
- British Council. (2017). *Έκθεση για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία στην Ελλάδα*. Ανακτήθηκε 20 Δεκεμβρίου 2019:
https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/execsummary_greece_social_and_solidarity_economy_report_greek_british_council.pdf
- Γεώργιας, Κ. (2013). *Κοινωνική Οικονομία: Θεωρία, εμπειρία και εφαρμογές*, Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις.
- «Πρόταση Δημιουργίας Πλαισίου για τη θεσμική, διοικητική και χρηματοδοτική στήριξη των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα» που εκπονήθηκε από το Εθνικό Θεματικό Δίκτυο για την Κοινωνική Οικονομία που συνέστησε και συντόνισε η Ειδική Υπηρεσία για τη διαχείριση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Equal από το 2005 έως και το 2008*
- Το «Εγχειρίδιο διαδικασιών οργάνωσης, τήρησης, διαχείρισης και λειτουργίας του Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας του ν. 4019/2011» που εκπονήθηκε από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών στο πλαίσιο του Υποέργου της Συστημικής Παρέμβασης για την Κοινωνική Οικονομία «Μελέτη για τη δημιουργία και λειτουργία Γενικού Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας»*
- Τα προϊόντα του Έργου «Δημιουργία και λειτουργία Κεντρικού Μηχανισμού Υποστήριξης της ανάπτυξης και της προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.) και ευρύτερα των πρωτοβουλιών της Κοινωνικής Οικονομίας και ειδικότερα τα ακόλουθα:*
- «Εκπαιδευτικό υλικό για τους κοινωνικούς επιχειρηματίες σχετικά με θέματα διαχείρισης των Κοιν.Σ.Επ.», Bic of Attica,*
- «Εκπαιδευτικό Υλικό για το επαγγελματικό περίγραμμα του Συμβούλου Υποστήριξης της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας», ΕΚΚΕ,*
- «Εκπόνηση Εκπαιδευτικού Υλικού για τους συμβούλους των Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης των Κοιν.Σ.Επ.», ΤΕΙ Αθήνας,*
- «Εκπόνηση Εκπαιδευτικού Υλικού για στελέχη των εμπλεκόμενων με την Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα δημοσίων φορέων», ΤΕΙ Αθήνας,*
- «Εκπόνηση Έκθεσης και ανάπτυξη εργαλείων παρακολούθησης για την κινητοποίηση, ενδυνάμωση, στήριξη και δικτύωση των κοινωνικών επιχειρηματιών με στόχο την προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών τους, τα οποία θα είναι προσβάσιμα από ΑΜΕΑ», Περιφέρεια Αττικής,*
- «Σύνταξη Έκθεσης Σχεδίου Ενσωμάτωσης Πολιτικών Δημοσίων Συμβάσεων Κοινωνικής Αναφοράς»,*

Περιφέρεια Αττικής.

- Γκαγκάτσιος, Ι. (2011). *Καινοτομία–Επιχειρηματικότητα–Επιχειρήσεις*. Αθήνα: Κέντρα Δια βίου Μάθησης.
- Δουκίδης, Γ., Παπαζαφειροπούλου, Ν., Θεμιστοκλεούς, Μ. & Δράκος, Β. (1998). *Ηλεκτρονικό Εμπόριο, ηλεκτρονικές εκδόσεις, ηλεκτρονικές υπηρεσίες, ηλεκτρονικό κατάστημα*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Ιγγλεζάκης, Ι.Δ. (2003). *Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κακούρης, Α. (2010). *Εννοιολογικές προσεγγίσεις στην επιχειρηματικότητα καινοτομίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Δίαυλος.
- Ζιώμας, Δ. (2013). 'Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνικές Επιχειρήσεις: Ένας άλλος τρόπος δημιουργίας, παραγωγής και επιχειρείν'. *Ημερίδα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών & του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης & Επιμόρφωσης Μελών Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Κοινωνική και Αλληλέγγυα επιχειρηματικότητα: Πρόσκληση για νέους επιστήμονες*, 10 Απριλίου, 2013. Αθήνα. Ανακτήθηκε 20 Δεκεμβρίου, 2019, από:
[http://acadinform.central.ntua.gr/gram/anakoin.nsf/df254dc61e6a4bf4c22572f7002d1555/acd41dbec7d1fa6a7c2257b4900307931/\\$FILE/%CE%95%CE%9C%CE%A0%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%CE%94%20%CE%96%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%82_904_13_FINAL2.ppt](http://acadinform.central.ntua.gr/gram/anakoin.nsf/df254dc61e6a4bf4c22572f7002d1555/acd41dbec7d1fa6a7c2257b4900307931/$FILE/%CE%95%CE%9C%CE%A0%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B1%CE%94%20%CE%96%CE%B9%CF%8E%CE%BC%CE%B1%CF%82_904_13_FINAL2.ppt)
- Audretsch, D.B., & Feldman, M.P. (1996), *R&D spillovers and the geography of innovation and production*, *American Economic Review*, 86(3), 630–640.
- Audretsch, D.B. & Keilbach, M. (2008). *Resolving the knowledge paradox: Knowledge-spillover entrepreneurship and economic growth*. *Research Policy*, 37, 1697–1705.
- Bussgang, J. (2012). *The Secrets to TripAdvisor's Impressive Scale*. Διαθέσιμο στο <http://blogs.hbr.org/2012/10/the-secrets-to-tripadvisors-im/>
- Chesbrough, H. (2003). *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Boston: Harvard Business School Press.
- Dees, J.G. (1998). *The Meaning of Social Entrepreneurship*, Διαθέσιμο στο <http://www.redalmarza.cl/ing/pdf/TheMeaningofsocialEntrepreneurship.pdf>
- Drucker, P.F. (1985). *Innovation and Entrepreneurship. Practice and Principles*. New York: Harper & Row.
- Fenn, J. & Raskino, M. (2008), *Mastering the Hype Cycle: How to Choose the Right Innovation at the Right Time*. Cambridge, MA: Harvard Business Press.
- Gartner, W.B. (1988). 'Who Is an Entrepreneur?' is the wrong question. *American Journal of Small Business*, 12, 11–32.
- Gloor, P. A. (2006). *Swarm creativity*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Low, M.B. & MacMillan, I.C. (1988). *Entrepreneurship: past research and future challenges*.

Journal of Management, 14, 139–161.

McGrath, R.G. & MacMillan, I.C. (2000). *The Entrepreneurial Mindset*. Boston: Harvard Business School Press.

OECD (2005). *Oslo Manual. Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition*.

OECD and Eurostat. Διαθέσιμο στο
[http://www.oecd.org/innovation/inno/oslomanualguidelinesforcollectingandinterpretin
ginnovationdata3rdedition.htm](http://www.oecd.org/innovation/inno/oslomanualguidelinesforcollectingandinterpretininnovationdata3rdedition.htm)

Romer, P.M. (1986). *Increasing Returns and Long-Run Growth*. *Journal of Political Economy*, 94(5), 1002–1037.

Schumpeter, J. (1934). *The Theory of Economic Development*. Boston: Harvard University Press. Teece

D. J. (2010). *Business models, business strategy and innovation*. *Long Range Planning*, 43(2/3), 172–194.

Timmons, J.A. (1994). *New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21st Century, 4th edition*. Irwin: Burr Ridge.

Tanev, S. (2012). *Global from the Start: The Characteristics of Born Global Firms in the Technology Sector*. *Technology Innovation Management Review*, 3, 5–8.

Tzuo, T. (2012). *The end of ERP*. *Forbes*, Διαθέσιμο στο
<http://www.forbes.com/sites/ciocentral/2012/02/09/the-end-of-erp/>